

TALLINNA TEHNICAÜLIKOO
INSENERITEADUSKOND
Tartu Kolledž

VALGA KESK TN 19 HOONE E HITUSTEHNILISE SEISUKORRA EKSPERTIIS

ASSESSMENT OF THE TECHNICAL CONDITIONS OF THE BUILDING IN VALGA KESK 19

MAGISTRITÖÖ

Üliõpilane: Piret Puhalainen

Üliõpilaskood: 110564EAEI

Juhendaja: Jiri Tintera, lektor

Tartu 2020

(Tiitellehe pöördel)

AUTORIDEKLARATSIOON

Olen koostanud lõputöö iseseisvalt.

Lõputöö alusel ei ole varem kutse- või teaduskraadi või inseneridiplomit taotletud. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, olulised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

“17” august 2020

Autor: Piret Puhalainen

/ allkirjastatud digitaalselt /

Töö vastab bakalaureusetöö/magistritööle esitatud nõuetele

“17” august 2020

Juhendaja: Jiri Tintera

/ allkirjastatud digitaalselt /

Kaitsmisele lubatud

“.....”.....201... .

Kaitsmiskomisjoni esimees

/ nimi ja allkiri /

SISUKORD

EESSÕNA	6
ABSTRACT	7
SISSEJUHATUS	8
EHITUSTEHNILISE SEISUKORRA HINNANG	9
1.1 Üldine.....	9
1.1.1 Ekspertiisi objekt:	9
1.1.2 Ekspertiisi tellija:	9
1.1.3 Ekspertiisi teostaja:.....	9
1.1.4 Üldine eesmärk:.....	9
1.1.5 Kandekonstruksioonide ekspertiisi eesmärk:.....	9
1.1.6 Ekspertiisi tegemise aeg:	9
1.1.7 Ekspertiisis juhitudakse:.....	9
1.1.8 Ekspertiisi lähtedokumentatsioon	10
1.2 Ajalooline ülevaade	10
1.2.1 Valga linnatuumiku kujunemine	10
1.2.2 Hoone ajalugu	11
1.3 Olemasoleva seisukorra kirjeldus	13
1.3.1 Fassaadid	13
1.3.2 Avatäited	14
1.3.3 Siseviimistlus.....	16
1.3.4 Sadeveesüsteemid	18
1.3.5 Küttekolded ja korstnad	19
1.3.6 Trepid	20
1.4 Kandekonstruksioonide ekspertiis	21
1.4.1 Hoone üldiseloomustus ja tehnilised näitajad	21
1.4.2 Vundamendid	22
1.4.3 Kandeseinad.....	24
1.4.4 Põrandad	26
1.4.5 Vahelaed.....	27
1.4.6 Katusekonstrukstioonid	29
1.5 Kokkuvõte.....	31
1.6 Ettepanekud eritingimuste koostamiseks.....	34
KOKKUVÕTE	35
KASUTATUD KIRJANDUSE LOETELU	37
LISA 1 – ASENDIPLAAN JA JOONISED	38
LISA 2 – FOTOD	41

<i>Ajaloolised fotod</i>	41
<i>Olemasoleva olukorra fotod</i>	52
LISA 3 – TABELID	87
Šurfi kirjeldused	87
LISA 4 – GRAAFILISED JOONISED	93

Graafiliste jooniste loetelu:

Olemasolev olukord

1. PÕHIKORRUSE PLAAN	M 1:100
2. PILDISTAMISE SUUNAD NUMBRITEGA PÕHIKORRUSEL	M 1:100
3. KATUSEKORRUSE PLAAN	M 1:100
4. PILDISTAMISE SUUNAD NUMBRITEGA KATUSEKORRUSEL	M 1:100
5. PÜSTSONDAAŽI TULEMUSED KONSTRUKTSIOONIDES	M 1:100
6. KATUSEKANDJATE PLAAN	M 1:100
7. KATUSE PLAAN	M 1:100
8. VUNDAMENTIDE PLAAN	M 1:100
9. VAHELAE LISATALADE PLAAN	M 1:100
10. HOONE LÕIKED	M 1:100
11. VAADE IDAST JA LÄÄNEST	M 1:100
12. VAADE LÖUNAST JA PÕHJAST	M 1:100
13. SEINTE PINNALAOTUSED 1-2	M 1:50
14. SEINTE PINNALAOTUSED 3-4	M 1:50
15. SEINTE PINNALAOTUSED 5-6	M 1:50
16. SEINTE PINNALAOTUSED 7-8	M 1:50
17. SÕLM 1 – RÄÄSTA SÕLM	M 1:10
18. SÕLM 2 – KATUSE HARJA SÕLM	M 1:10
19. SÕLM 3 – PENNI, TOOLVÄRGI JA SARIKA SÕLM	M 1:10
20. SÕLM 4 – PÖÖNINGU LAGI JA SEIN	M 1:10
21. SÕLM 5 –VAHELAGI JA PÄRLINPOST	M 1:10
22. PÕRAND PINNASEL PP-1 ja PP-2	M 1:10
23. VS-1 – VÄLISSEIN	M 1:10
24. VS-2 – VÄLISSEIN	M 1:10
25. VS-3 – VÄLISSEIN	M 1:10
26. VS-4 – VÄLISSEIN	M 1:10
27. VS-5 – VÄLISSEIN	M 1:10
28. VS-6 – VÄLISSEIN	M 1:10

29. VS-7 – VÄLISSEIN	M 1:10
30. VS-8 – VÄLISSEIN	M 1:10
31. VS-9 – VÄLISSEIN	M 1:10
32. VS-10 – VÄLISSEIN	M 1:10
33. VS-11 – VÄLISSEIN	M 1:10
34. VS-12 – VÄLISSEIN	M 1:10
35. TS-1 – KANDEV SISESEIN	M 1:10
36. TS-2 – KANDEV SISESEIN	M 1:10
37. TS-3 – KANDEV SISESEIN	M 1:10
38. TS-4 – KANDEV SISESEIN	M 1:10
39. TS-5 – KANDEV SISESEIN	M 1:10
40. TS-6 – KANDEV SISESEIN	M 1:10
41. TS-7 – KANDEV SISESEIN	M 1:10
42. KS-1 – KANDEV SISESEIN	M 1:10
43. KS-2 – KANDEV SISESEIN	M 1:10
44. VU-1 – VUNDAMENT	M 1:10
45. VU-2 – VUNDAMENT	M 1:10
46. VU-3 – VUNDAMENT	M 1:10
47. SS-1 – KERGE SISESEIN	M 1:10
48. SS-2 – KERGE SISESEIN	M 1:10
49. SS-3 – KERGE SISESEIN	M 1:10

EESSÕNA

Antud töö teema autor on magistritöö teema valinud Valga vallaarhitekti ning TalTech Tartu Kolledži lektori Jiri Tintera soovitusel. Koostatud eelprojekt on eelduseks Euroopa toetusfondist ressursside taotlemsel ning on oluline osa Valga linna keskväljaku edasiarendamisel linnaelanikele atraktiivseks ajaveetmis- ning esinduspaigaks.

Hoone ajaloolised fotod ja kirjanduslikud andmed on autoripoolsete uuringute tulemus. Autor tänab Valga Muuseumi teadur-koguhoidjat Priit Riemanni ning arhitektuuriajaloolast Oliver Orrot nõuannete eest kirjandusallikate leidmiseks.

Ehitustehniliste uuringute osa on kokku pandud koostöös Valga Vallavalitsuse poolt valitud ning muinsuskaitseameti poolt heakskiidetud eksperdi, Liivimaa Lossid OÜ ehitusinseneri, Toivo Eriltiga. Uuringute käigus teostati visuaalne vaatlus, seinte püstsondaašid ning šurfid põrandas. Paljastunud hoone kihid vaadati üle koos ehitusinseneri kommentaaridega. Vajadusel avati hoones uusi kihte ning arutleti saadud tulemusi. Igal hoones viibimise korral selgusid uued tähelepanekut, hüpoteesid ning järeldused. Töös toodud hoone üldine ja ehituskonstruksioonide seisukorra hinnang ning ettepanekud restaureerimiseks on autori poolt iseseisvalt kirja pandud, lähtudes ehitusinsener Toivo Erilti kommentaaridest, järeldustest ning konsultatsioonidest.

Kuna hoonele pole veel muinsuskaitse eritingimusi koostatud, siis on restaureerimise eelprojekti seletuskirja koostamisel lähtutud eritingimuste koostamise ettepanekutest, mis on kokku pandud Toivo Erilti soovitustest lähtuvalt.

Töö autor soovib tänada Liivimaa lossid OÜ ehitusinseneri, Toivo Eriltit, tema pühendunud juhendamise, arendavate arutelude, nõuannete ja meeldiva koostöö eest. Lisaks avaldab autor tänu juhendajale, Jiri Tinterale järjepideva innustamise, panuse ning toetuse eest magistritöö valmimiseks.

ABSTRACT

Puhalainen, P Assessment of the technical conditions and restoration project of the building in Valga Kesk 19. Master`s Thesis. In one volume. Tartu, 2020. 144 pages, 83 illustrations, 1 table, Number and format of drawings: 33xA4, 16xA3. In Estonian.

Keywords: technical conditions, suggestions for special conditions for heritage conservation, architectural drawings, restoration, Valga.

Valga Kesk 19 building is built in about 18th century. Located in Valga historical city centre that is under the Estonia Estonian national heritage conservation because of its historic and cultural value. At the moment the building is unused and in poor conditions. The building has become unpleasant for city residents and has acquired the status of a "ugly house", which they want to get rid of.

The aim of this thesis is to identify the technical conditions of the building Valga Kesk 19. Which is a prerequisite for making the special conditions for heritage conservation.

The thesis consists of one main chapter. The chapter is made up by the technical conditions of the building where the history of the building and its current state are described. There are also suggestions for special conditions for heritage conservation.

All historic photographs and archive materials, photographs of the current state of the building and drawings are presented in the extras part of the thesis.

SISSEJUHATUS

Käesoleva magistritöö teemaks on Valga Kesk 19 asuva Valga Kesk tn 19 ehitise tehnilise seisukorra hinnang ja restaureerimise eelprojekti koostamine.

18. sajandil ehitatud hoone paikneb Valga linnatuumiku muisuskaitse alal (reg nr 27005), ajaloolise kaubateede ristumiskohas. Ehitis on aja jooksul oma esialgset ilmet kaotanud ning originaalseid elemente on säilinud vähe, kuid üldproportsioonid ning kõrge poolkelpkatus kirjeldavad omanäoliselt Valga linna 20. sajandi kivimajadele eelnenud puitarhitektuuri. Seetõttu on sel oluline väärtus linna hoonestusajaloos. Jaani kiriku kõrval läänepoolsel küljel ning esialgse turuplatsi kõrval paiknenud hoone on olnud esialgselt ning hiljem ärihooneks ümberehitatud. Valga linna kõrgperioodil kuulus hoone vendadele J.Klassmannidele, kes pidasid hoones nii trahterit kui ka kauplust. Uue turuplatsi loomisel 1911 ning uute suuremahuliste kivimajade lisandumisega linnapilti jäi hoone suurtele kaupmeestele väikeseks, mistõttu hoone müüdi pidevalt edasi ning selle väärtus hakkas ajas kahanema. Veel 21.sajandi algul paiknesid hoones kauplused, kuid tänaseks on hoone juba aastaid tühjana seisnud ja hoone läänepoolne tiib lagunemise tõttu lammutatud. Hoone on muutunud linnaelanikele ebameeldivaks ning on omandanud „kolemaja“ staatuse, millest soovitakse vabaneda.

Magistritöö eesmärgiks on hoone ehitustehnilise seisukorra hindamine ning restaureerimisprojekti koostamine, põhjendades hoone säilitamise vajalikkust selle kaugemale ulatuva väärrika ajaloo ning säilinud puitarhitektuurilise mahuga.

Magistritöö eesmärkidest lähtuvalt on püstitatud järgmised ülesanded:

- hoone ülesmõõtmine, kuna puuduvad korrektsed olukorrale vastavad alusplaanid.
- hoone ajaloo ja ehitustehnilise seisukorra väljaselgitamine koostöös ehitusinsener Toivo Erihtiga.
- ettepanekud hoone muinsuskaitse eritingimuste koostamiseks
- olemasoleva olukorra graafiliste jooniste koostamine;

Magistritöö moodustab hoone ehitustehnilise seisukorra ekspertiis koos hoone ajaloolise kirjelduse, olemasoleva olukorra jooniste ning ettepanekutega eritingimuste koostamiseks.

EHITUSTEHNILISE SEISUKORRA HINNANG

1.1 Üldine

1.1.1 Ekspertiisi objekt:

Kesk tn 19, Valga linn, Valga vald, Valgamaa

1.1.2 Ekspertiisi tellija:

Valga vallavalitsus,
kontaktisik: Jiri Tintera, vallaarhitekt

1.1.3 Ekspertiisi teostaja:

Liivimaa lossid OÜ
reg nr 12446497
Harjumaa, Tallinn linn, Lasnamäe linnaosa, K. Kärberi tn 39-19, 13919
MKA tegevusluba E756/2013

1.1.4 Üldine eesmärk:

- Teha kindlaks hoone ajalugu ja erinevad ehitusetapid
- Selgitada välja hoones säilinud ajalooliselt väärtuslikud osad.

1.1.5 Kandekonstruksioonide ekspertiisi eesmärk:

- Hinnata konstruktsioonide üldist seisukorda
- Hinnata hoone tehnilist seisukorda seoses renoveerimis /restaureerimisprojekti koostamisega.
- Anda soovitusi ehitise säilinud osa renoveerimis- ja restaureerimistöde variantide, mahu, ajastuse ning järjekorra kohta

1.1.6 Ekspertiisi tegemise aeg:

8.mai 2020 (hoone esmane ülevaatus) kuni 13.august 2020

Toivo Erilt, ehitusinsener (vastutav isik)

Piret Puhalainen, tehnik (aruande koostaja, abiline)

1.1.7 Ekspertiisis juhitudakse:

- Ehitusseadustik, vastu võetud 11.02.2015
- Majandus ja taristuministri vastu võetud 24.09.2015 määrus nr 116 Ehitise auditi tegemise kord.

- "Valga linnatuumiku muinsuskaitseala põhimäärus" Vabariigi Valitsuse 23. jaanuari 2006. a määrus nr 15 (RTI, 27.01.2006, 5, 24) Kuupäev: 27.01.2006

1.1.8 Ekspertiisi lähtedokumentatsioon

- Valga linna Kesk tn 19 (muinsuskaitseala nr 23333) ehitusuuringute 2020 TEGEVUSKAVA. Koostanud T.Erilt

1.2 Ajalooline ülevaade

1.2.1 Valga linnatuumiku kujunemine

Erandlikult pole Valga linn kujunenud muinasaegse linnuse juurde, vaid kujunes Vana-Liivimaa oluliste kauba- ja sõjateede hargnemise kohale. Nii on keskaegsete vanalinnade üks plaanitüüpidest on teede hargnemiskoha Y- kujuline tänavaskeem, mis on omane Valgale. See keskaegne tänavastruktuur on tänaseni Valgas hästi säilinud. Eestis piiritletakse keskajaks ajavahemikku 1200-1558, ent keskaegseteks linnadeks linnasid, mis said linnõigused vahemikus 13.-14. sajand. Nii pole oma tänavaskeemist olenemata Valga ametlikult keskaegne linn. [1]

Siiski kinnitavad ka 1997ndal aastal sooritatud arheoloogilised uuringud Riia-Raja-Sepa tänavate kvartalis keskaegse asustuse olemasolu.[2]

Valgat on esmakordselt mainitud asulana juba 1286. aasta Riia linnas, võladokumentides, olles linnaõigusteta juba 13.sajandil kaupmeestele oluline sõlmpunkt. Sagedasti tulid maa ja seisustepäevade esindajad kokku Valka, omandades läbirääkimiskoha rolli. Oma neutraalsuse märgiks võib oletada ka kaitsemüüri puudumist Valgas. [3]

Ent müüri puudumine ei kaitsenud siiski linna hävingute eest. 1627ndal aastal läks Valga Rootsi valdusesse, olles peaaegu et elaniketa. Vaid 26 krunti ning nendestki kümmekond tühjad. On arvatud, et Valga asula taastekkis Rootsi-Vene sõjas (1656-1661), kuid hävis. Põhjasõjas langes linn lausa kolmel korral. Olgugi, et pärast eelmainitud sündmusi oli rahulikum ja vaiksem periood, jäi Valga kuni kreisireformini 1783 väikeasulaks ning varasemaid ehitisi täies ulatuses säilinud polegi. [3]

Linna õigused omandas Valga esmakordselt 11.juuni 1584, kui Poola kuningas Stephan Bathory annab linnaõigused armukirjaga linnakodanikele pärandatavaks omandiks kingitud nõõrimaadest.[8]

Johann Holmbergi 1683. aastal koostatud Valga vanim teadaolev plaan visualiseerib praegusele sarnast kolmnurkset ida-läänesuunalist keskväljakut, mille moodustavad praegune kaheks hargnev Kesk tn ning Riia tänav. [4]

Linn koosnes kahest osast, millest ühe moodustas Moskva tänav ja teise Riia, Härrade, Sepa ja Jaani (praegune Kesk) tänav. Nende ääres olid krundid, mille ehitised jagunesid kroonu-, linna- ja eramajadeks. Linnahooned olid 1820 eelnevalt enamuses puust (välja arvatud Jaani kirik, ehitamise periood 1787-1816). Tuleohutuse tagamiseks olid uuematel hoonetel kivikatused, vanemad valdavalt laudkatustega.[9]

1783. aasta kreisireformiga kujunes lõplikult välja praegune Valga linna tuumik, mille piirid kujundas loodus, Pedeli jõgi, temasse suubuv Konnaoja ning Pipraoja. Linna keskuseks kujunes Jaani kirikut ümbritsev turuplats. 1870nda aastani oli Valgas ainult 70-80 maja.[5, 3]

Valga linna arengu oluliseim tegur oli muutumine raudteesõlmeks 1887. aastal, mil valmis Tartu-Valga-Riia raudtee, millele järgnes üsna pea Pihkva-Valga lõik ning kitsarööpmelised raudteed 1896 üle Mõisaküla Pärnusse ja 1902 valminud Ape-Aluksne liin. Kuni esimese maailmasõjani arenes linn haruldase tempoga ning see oli nähtav ka ehitustegevuses. [3]

Eelnenud hilisbaroksetele hoonetele (kirik, kreisihooned) hakkas nüüd kerkima juugend stiilis ja historitsistlikke kivihooneid, mis laienesid Vabaduse (endine Pihkva) tänava suunas jaamahoonele lähemale. Samast tänavast kujunes uus ärirajoon. Iidne turuplats Jaani kiriku ümber koliti lõplikult ümber 1911. aastal Vabaduse tänava lõppu. Üsna pea tekkis turg ka Läti poolele, Luke kiriku juurde. [5, 6]

Valga linnapilti muutis drastiliselt 1944. aasta vabastuslahingu pommitamisel, mil hävis 411 hoonet. Praeguse Kesk tänava (endise Lenini) ühe poole hoonestus hävis peaaegu täielikult. Säilis küll palju väärtarhitektuuri, kuid Jaani kiriku ümbrus sai teise ilme. [3]

1.2.2 Hoone ajalugu

Aleksander Saksa koostatud koduloolises passis on märgitud, et krunt, millel hoone paikneb, kuulus M.Lange`le juba Rootsi ajal (1683).[7]

1789 a Valga linna kaardil (joonis 3) on antud hoonestuala paiknenud krundil nr 50, mis kuulus Joh. Kernile. Johannes Kern (1753-1821) oli elanike I kategoorias 33-aastane ning Valga linna kodanik juba 1783a-st. Ta sündis Lauderbachis, Saksamaal. Kern elas oma

perega majas nr 50, mille ta oli saanud kaasavarana. Paraku suri abikaasa A.M.Dünkler suri juba 1785. Majas tegutseti juba varem, kuna 1782.a. andmetel töötasid siin ka sell F.Mattern ja õpipoiss Carl Christoph Hollert (16). Seega hoone valmimine ulatub kaugemasse aega. [8; 9]

1786 oli ta lesk 2 poja ja tütreaga ning Valga linna ainus pottseppmeister. Uuesti abiellunud müürseppmeistri J.C.Roedingi tütre Christina Margarethaga oli neil peres kokku olnud 4 poeg ja 4 tütart. 1811. aasta Kodanike nimekirjas mainitakse Johannes Kerni Valga kõstri ning läti koolmeistrina. 1812 osales pottsepp Kern ka Jaani kiriku ehitustöödel. [7; 9]

1855. aastal on maja omanik kaupmees C.Oheim. 1909.aastal pärivad kõrvaltiva Jaani 5 Kovalevski pärijad, kellest N.Kovalevsky sai linnakodanikuks 1885 ning oli 1892.aastal linnavalitsuse liige. Sama aasta aadressraamatusnimetatakse N.Kovalevski õllekeldrit on, mis paiknes Jaani ning Riia tänava nurgal, Jaani 7 (praegune Kesk 19) maja Riia tänava poolses küljes.[10]

Pärimisega samal aastal on aadressraamatusse märgitud Klassmanni trahter. Jaan Klassmann oli lugupeetud ärimees, kelle äri tegutses 20.sajandi alguses. Linna levimisega teisele turuplatsile jaamahoone suunas, ostis mees uue äri ja eluruumid Vabaduse tänavale (praegune Vabaduse 32) ning müüs oma endise äri 1925.aastal P.Määritsale. 1900. aastast toimetab teises majapooles Novikovi riideäri, ent Klassmanniga samadel põhjustel ehitas ta 1906.-1907.aastal uue kolmekordse kivihoone Pihkva 15 (praeguse Vabaduse 31) aadressile. 1929.aastal reklaamitakse Kesk 19 hoones Maeritz & Pihap segakauplust, kus pakutakse raud-, teras- ning tubakakaupu ning 1936.aastal Voldemar Pihapi naftasaaduste ja elektritarvete müüki ning tööstust. [7;10]

Aleksander Saksa uuritud info kohaselt teostati 1982. aastal majas kapitaalremont. Eelnevalt on märgitud, et hoone oli ehitatud 30cm läbimõõduga palkidest, mille nurgad olid ühendatud „Hollandi lukuga“. Voodrilaud oli kinnitatud 12-14cm sepanaeltega ja laua paksus oli 4cm. [11]

1.3 Olemasoleva seisukorra kirjeldus

1.3.1 Fassaadid

1.3.1.1 Fassaadikihid ja nende seisukorra kirjeldus

Etteantud eelarve sisse ei mahtunud kogu fassadikatte avamine, seepärast teostati uuringuid laikudena. Kõige enam keskenduti idafassaadile, kuna selle eksponeerimine ja algupärasel moel taastamine on kõige olulisem, sest ilmestab ajaloolise Valga linnatuumiku südamikku paiknedes vahetult endise turuplatsi ja Jaani kiriku kõrval. Paraku on hoonet niipalju kordi ümberehitatud, et ei leitud ühtegi jälge algupärastest dekoratiivsetest elementidest (näiteks räästakarniis)[11] ega ka fassaadikattest. Ilmnes vaid ühe algupärase akna tenderpost (foto 3.25). Leitud ajaloolistel fotodel sellises asukohas akent ei eristu, mistõttu võib eeldada, et see pärineb 18.sajandist, mil hoone oli kasutuses elamu, mitte äripinnana (vt lk 5). Ajaloolised hoone joonised selle perioodi kohta puuduvad.

Hetkel on fassaadikattena kasutusel vertikaalne kitsas laudis 22x120mm, mis on tegelikkuses mõeldud horisontaalseks paigaldamiseks. Pealmise laudise all paiknes idafassaadil ka kitsast horisontaalset laudist 22x120mm (foto 2.17 ja foto 3.18), mis on paigaldatud otse puitkonstruktsioonile. Kagu- ning loodenurgas, kus on algsed konstruktsioonid välja vahetatud püstprusside ning puitkarkassi vastu, leiab püstlaudise alt saepuruplaadid. Voodrilaua alla soojustuskihti lisatud pole.

Kogu lõuna- ja läänefassaad on ajutiselt kaetud 50x50mm distantsliistude ning OSB-plaadiga, kaitsmaks lammutatud hoonosa siseseina ning välisseinu ilmastikuolude ja vandaalitsemise eest. (foto 3.4)

1.3.1.2 Ettepanekud fassaadide renoveerimiseks ja restaureerimiseks

- Olemasolev fassaadikate tuleb täies ulatuses eemaldada ning asendada ajastukohase laia fassaadilaudisega (paksusega 40mm)[7]. Laudise profiilis võib analoogia kasutada suletud ukseava SA-5 kattena kasutatud 170mm laiust voodrilaua profiili (foto 3.30) või Valgas Sepa tn 4 hoone fassaadilaudise analoogiat.
- Kuna algupäraseid ajaloolisi detaile pole fassaadil säilinud ja ka avatäited asendatakse, siis on energiasäästlikuse tõstmiseks aktsepteeritav lisada hoonele kuni 70mm soojustus, eeldusel, et ehitise üldproportsioone suurendatakse minimaalselt, kuid ühtlaselt kogu hoone ulatuses.
- Soovitav fassaadikatte kihistus:
 - 40x280mm ajastukohane horisontaalne laudvooder
 - 25x50mm püstroovid (tuulutusava)

- 20mm tuuletõkkeplaat
- 50mm soojustus (nt tselluvill) + 50x50mm distantssliist
- aurutõke
- Palk
- Vahetult enne soojustamist tuleb palgivahed takuga tihendada.
- Kuna hoonel vahetatakse ka amortiseerunud palke, siis tuleb jälgida, et soojustusevaheline roovistik võimaldaks palkide liikumist seoses asendatud palkide paika vajumisega. Roovide samm on soovitatav võtta 1cm kitsam soojustusplaadi laiuusest, et tagada piisav tihedus.[13]

1.3.2 Avatäited

1.3.2.1 Akende ja uste seisukorra kirjeldus 1. korrusel

Algupärastest akna- ja ukseavadest pole selgeid jälgi. Säilinud on üks akna tenderpost välisuksest (VU-2) vasakul (foto 3.25), mis viitab sellele, et algselt pole fassaadi ilme olnud olemasoleva sarnane. Praeguste ukseavade asetus on hilisema ümberehituse tulemus, mis siiski pärineb (fotode 2.1 ja 2.5 põhjal) juba 19.saj lõpust ning 20.saj algusest. Tenderposti järgi on võimalik määrata algupärase akna kõrgust vundamendist, kuid laiuusest märgid puuduvad.

Olemasolevad ukсед pole ajastule vastavad. Praeguse ukse VU-2 (foto 3.26) asemel on olnud teine natukene suurem uks, millele viitab säilinud ukse raam, koos valgmikaknaga, millesse on praegune uks paigaldatud. Valgmikaknaga ust on näha ka fotol 2.2 ja hilisem fotol 2.9.

Põhjapoolsest, Riia tänavale avanevast seinast tuli seinte püstsondaaži käigus välja 2 akent (A-5; A-6). Foto 2.3 põhjal, juba 20.sajandi alguse põhjalikest ümberehitustöödest pärinevad, madalale puithoonele tavapäratult suured aknad, mõõtudega 1500x2350 mm. Fotol 2.16 ilmneb, et 1961.aastal on erinevalt 1912.aastast (foto 2.6), selliseid aknaid katnud kogu esifassaad ja ka tänaseks lammutatud juurdeehituse fassaad viilkatuse kõrval. Akende seisukord on rahuldav.

Lisaks ilmnes siseruumide sondaaži käigus esimesel korrusel üks suletud aknaava hoone lääneküljel (SA-6) (foto 3.31 - 1), mõõtudega 1100x1500mm, millel omanäolised detailid puuduvad ning mis on vahepealse ehitusetapi lisand. Aknal endal puudub tenderpost, kuid ava on lõigatud kergelt suuremaks kõrvalolevasse algupärase ukse tenderposti. Ukseava vasakpoolne tenderpost on kaetud pillirooga, toetub sokli ülemisest joonest madalamale ning on tihedalt seotud kõrvalolevate rõhtpalkidega (foto 3.31 - 2). Ukse laius on olnud ca 1050mm, kõrguse järgi ei eristatud. Suletud ukseavana tuli nähtavale

ka lõuna seinas juurdeehitisse (nüüdseks täielikult eemaldatud) viinud 1000x2050mm ava SA-5, kaetud 170mm voodrilauaga. (foto 3.30)

Risti keskteljel tuli saepuruplaadi tagant välja üks algupärasena säilinud oinahinge jälgedega väiksem 1000x1900mm tahveluks SU-3 (foto 3.38), mis on trepiehituse käigus kinni ehitatud. Samuti ühest hoone osast teise viinud uhke tahveldatud tiibuks SA-3 (foto 3.32 ja 3.37), mõõtudega 1250x2250mm, mille profiil on nähtaval ja kättesaadav, kuna kinniladumisel ja krohvimisel ust ei eemaldatud, jälg sellest säilis krohvikihis. Mõlema ukse tahvlid on samas stiilis, kuid erinevate hingedega. Suure ukse hinged on samasugused teisel korrusel paiknevate uste omadega (foto 3.62).

Savitelistest seintes on jäljed kahest kaarvõlvist (SA-1, SA-2). (foto 3.33). Uuringute käigus ei kontrollitud avade läbitavust, kuid nende keskele jääb täpselt eemaldatud pikikandesein, võimaldades seeläbi pääsu kahte ruumi. Tellised on omavahel kinniladumisel umbkaudselt seotud, mistõttu pole avade suurused selgelt eristuvad ja mõõdetavad.

1.3.2.2 Akende ja uste seisukorra kirjeldus katusekorrusel

Hoone teisel korrusel, lõunapoolse otsa ruumis on 20. sajandil välja ehitatud loomuliku valguse puudusest ning lisaruumi vajadusest lähtuvalt katuseärkel koos 9-ruudulise aknaga A-7 (fotol 3.2). Samasse ruumi pääses läbi ukseava SU-5 (foto 3.62) lõunapoolsesse juurdeehitusse, mille lammutamise tõttu olemasolev uks jäänud nüüdseks kasutuseta ning on väljast voodrilauaga kaetud. Sellel uksele pole erilisi detaile säilinud, alles vaid algupärane raam. Pööningkorrusel on veel kaks samas stiilis tahvelust, kuid mis on paremini säilinud. Lõunapoolsesse ruumi viival uksele SU-6 (foto 3.62) on säilinud nii algupärased uksehinged kui ka kõik tahvlid. Võtmekarbik on küll välja vahetatud, kuid korrektset proteesides ning asendusena on kasutusel ajastutruu ukse nupp. Põhjapoolsel uksele SU-7 on paraku üks pool õhukese vineeriga üle löödud ning lukk vahetatud veneaegse lingi vastu, ukse hinged on säilinud algupärased. Mõlemal uksele on laiad 170mm uksepiidad.

1.3.2.3 Ettepanekud avatäidete renoveerimiseks ja restaureerimiseks

- Ülesmõõdistada ja -joonestada avatäited A-5, A-6, SA-3, SU-4, SU-6 kuni SU-9
- Olemasolevad aknad A-5, A-6 põhjafassaadil restaureerida ja taastada luugid algupärasel mahus ning kujul.
- Kuna esifassaadil algupärased avatäited puuduvad, siis uute avatäidete projekteerimisel lähtuda 19. sajandi lõpu omase sümmeetria ja stiiliga. Akna mõõtudes on soovituslik arvestada säilinud tenderposti mõõtmetega või kasutada olemasolevate akende A-5 ja A-6 analoogiat, mis ühtib 20. sajandist pärit pildiga (foto 2.16)

- Lõunafassaadil on soovitatav kasutada avatäite tegemiseks olemasolevat ava (SA-5). Ülejäänud seinapind on algupärasena säilinud ning avatäidete lisamine on mõeldav vaid juhul, kui lisauuringutega leitakse aknaava jälgi.
- Läänefassaadil on säilinud üks algupärane seiniosa koos ukse tenderpostiga (SA-7), Säilinud seiniosa tuleb restaureerida ning ukseava kasutusse võtta. Ülejäänud välisseina on mitmeid kordi ümberehitatud. Puuduva algupärase fassaadi info tõttu võib projekterija fassaadi lahendada uuenduslikult (nt klaassein – suur vaade väljakule).
- Akendele ning välisustele tuleb projekteerida ajastukohased katteluugid ning välisused projekteerida 2-ukseliste ja valgimikakendega foto 2.6 näitel.
- Tellisseinas olevad suletud kaarvõlviga avad SA-1 ja SA-2 tuleb säilitada, konserveerida ning siseviimistluses eksponeerida.
- Oinahingedega tahveluks SU-4 ning tahveldatud tiibuks põikkandeseinas SA-3 tuleb avada ja restaureerida algupärasel moel.
- Teisel korrusel olevad tahveluksed SU-4 ja SU-5 tuleb säilitada ja restaureerida. Äärmisel juhul on muinsuskaitseametiga kooskõlastamisel lubatud muuta uste asukohta, et tagada trepikoja tuleohutusnõuete täitmine ning kasutajasõbralik ruumilahendus.
- Evakuatsiooniukse valgusava minimaalkõrgus pööningul on nõutud vähemalt 1800mm ning lävepakk maksimaalselt 25mm. Olemasolevate uste mõõt on 760x1780mm. Laiusi tohib vähendada vältimatutel juhtudel uksele võrra. [14]
- Katuseärkel koos aknaavaga eemaldatakse, et taastada algupärane poolkelpkatusega hoone konstruktsioon ja ilme (foto 2.1, 2.3). Eemaldatud osad säilitada ja pakkuda teiste ehitusobjektide restaureerimiseks.
- Lubatud on otsaseintesse ajastukohaste akende lisamine pööningukorrusel ja katuseakende paigaldamine läänepoolsele küljele katusealuste ruumide valgustamiseks vastavalt tuleohutusnõuetele.
- Mainimata jäänud avad võib eemaldada või asendada ajastukohastukohaste avatäidetega.
- Uued aknaraamid tuleb valmistada puidust ja ajastule kohase ruudujaotuse, profiili ning luukidega. Akende klaasimisel tuleb kasutada kitti, aknad tuleb viimistleda linaõlivärviga.[15]
- Uued ukсед tuleb valmistada puidust ja ajastukohaste tahvelustena. Uksed tuleb viimistleda linaõlivärviga.[16]

1.3.3 Siseviimistlus

Seinte püstsondaaši tulemused ja viimistluse seisukorra kirjeldus

Uuringute käigus selgus täpsemalt, mis ajastutel on ümberehitusi tehtud.

Esialgne puithoone oli ehitatud ainult rõhtpalkidest, mille siseviimistluseks kanti peale lubivärvi, eristuvad erinevad värvid ja kihid. Hiljem on neid samu rõhtpalke kaetud hõreda pilliroomatiga krohvi pealekandmiseks. Sellise seinana on ühtlaselt säilinud vaid hoone lõunapoolne sein ning keskmine põikikandesein. (foto 3.26-3.28, pinnalaotus 1) Kuna vundamendid seinte all on erinevad, siis tekkisid hüpoteesid: kas välissein võib olla vanem, kui põikikandesein, mis on sel juhul ümberehituse tulemusel hiljem lisatud või on tegemist täies mahus uue ehitusega, mille ühe osa alla on jäänud vanem säilinud vundament (šurfis 9 põlenud puidu jäljed, kusjuures teistes kaevikutes põlemise jäljed puuduvad).

Vahepeal on olnud periood, mille jooksul on mõningates ruumides krohvi peale kantude erinevaid tapeete (4-5kihti). Tapeete leidub siseseinte pinnalaotustel 1, 5, 8.

Järgmiseks eristub selgelt etapp, mil krohvikihi pealekandmiseks on kasutatud laastuvõrku, eelnevalt mainitud tapeet jäi selle kihi alla (foto 3.48). Eemaldatud pikikandeseina lõunapoolses otsas on nii kaetud ka otsatappide vastu vahetatud pruss. (foto 3.27) Olemasolevat pilliroogu ei eemaldatud, laastuvõrk esineb ainult piirkondades, kus algupärane palk on välja vahetatud. Põhjapoolses hooneosas paljastusid juugendlikud trafarettmaalingud, mida esineb nii laastuvõrgu kui ka pillirooga kihtidel (foto 3.40). Lõunapoolsetes ruumides maalinguid antud uuringute käigus ei ilmnenud.

Sarnaselt välisseintele on nii savitellisseinad, postid, kui ka rõhtpalkseinad kaetud krohviga (mõnes kohas mitmes kihis) ning seejärel tasandatud distantssliistude ning saepuruplaatidega.

Hilisemalt on seinu kaetud vineerplaadi ja lateksvärviga. Viimase ehitusetapina on seinad distantssliistude ja saepuruplaatidega sirgemaks rihitud. Piirkondades, kus seinakonstruktsiooniks on puitkarkass ja püstprussid, teisi kihte ei esinegi.

Pööningkorrusel viidi läbi vaid visuaalne vaatlus. Rohke ehitus- ja muu prahi tõttu, polnud võimalik konstruktsioonidele ligi pääseda ja neid avada. Vaatluse käigus selgus, et konstruktsioone on teadmata põhjustel eemaldatud.

Kütmata katusealusel paikneb kaks eraldiseisvat ruumi, mille seinakonstruktsioon on osa toolvärgist, soojustatud saepuruga, kaetud 4mm laudadega ning ruumi seesmine pind on laastumati peale krohvitud ning värvitud. Ruumides on säilinud laiad 20.saj algusest pärinevad laelauad ning oinahingedega tahveluksed (SU-6, SU-7). Ühele ruumile on

juurde ehitatud samal ajastul katuseärkel 9-ruudulise aknaga A-7 Teises ruumis on algupärane otsaaken vahetatud 20.saj keskpaigas levinud aknaga A-8 (foto 3.8).

1.3.3.1 Ettepanekud siseviimistluse restaureerimiseks

- Säilitada võimalikult palju olemasolevat viimistlust põhjapoolses osas trafarettmaalingute restaureerimiseks.
- Säilitada ja konserveerida massiivne kaarvõlvidega sisekandesein, eksponeerida.
- Siseviimistluses kasutada ajastukohaseid looduslikke materjale ning värve.
- Eksponeerida põrandapinnas klaaspinna ning valgustusega maakivi vundamente kaarvõlvide kõrval.
- Eksponeerida põrandaviimistluses eristatud materjali või värviga algupärast vundamendi joont.

1.3.4 Sadeveesüsteemid

1.3.4.1 Sadeveesüsteemide ja vihmaveerennide seisukorra kirjeldus

Algselt on sadevee hoonest eemale juhtimiseks paigaldatud nii räästatõstjad, kui ka katuse räästakarniis. Viimase abil ei saanud sadevesi tilkuda puitseina pinnale vaid tilkus otse maapinnale. Erinevalt naaberkinnistutel (nt Sepa tn 4, Valga) esinevatest säilinud puidust räästakarniisidest (puitliistudest kokkupandud), oli Kesk tn 19 hoone puhul tegemist barokliku täispuidust räästakarniisiga (foto 2.2). Juba 20.sajandi alguses tehtud fotodel (foto 2.2) on poolkelbalt jooksva sadevee ärajuhtimiseks kasutatud vihmaveetorusid, kuna vahetult poolkelba alla oli juurdeehitatud madalam hooneosa. Olemasolevad vihmaveerennid ja torud on toodud fotol 6.10

Hetkel puudub hoonel horisontaalne hüdroisolatsioon, mistõttu seinte alumised osad märguvad kapillaarniiskusest tingitult ning kahjustuvad. Nõrgestusi tekitab ka veelaua ja sadeveesüsteemide puudulik olemasolu, mistõttu pääseb vihmavesi alumisele palgireale ning fassaadikattele.

1.3.4.2 Ettepanekud sadeveesüsteemi renoveerimiseks

- Sadevete kokku kogumiseks projekteerida võimalikult minimaalsete mõõtudega vihmaveetorud ja .rennid, hoone ilmet ning karniise liigselt varjutamata.
- Paigaldada ümber hoone drenaaž ning laiem 30cm sillutisriba sadevete hoonest eemalejuhtimiseks. Sillutisriba on soovitatav täita dolomiidipuru ning väikeste munakividega, et vältida umbrohu kasvamist. Kalle hoonest eemale vähemalt suhtega 1:10.
- Sadevee äravoolurenni projekteerimisel võib kasutada muinsuskaitseameti lehel soovitatud näidissõlme. [17]

- Hoone ümber ja põrandate aluste osas teha tagasitäide kruusaga
- Sokli krohv lõpetada min 10mm enne maapinda, et võimaldada niiskusel välja kuivada
- Kuna alumine palgirida ja püstpalgi otsad on pehkinud, siis on soovitatav alumine raiekord uue rõhtpalgiga asendada ning selle käigus sokli kõrgust tõsta ja paigaldada horisontaalne hüdroisolatsioon. (kasutada näiteks kasetohku).
- Paigaldada korrektne veelaud vastavalt sokli renoveerimisele.

1.3.5 Küttekolded ja korstnad

1.3.5.1 Küttekollete ja korstnate seisukorra kirjeldus

Olemasolevad korstnad on rahuldavas seisukorras, kuid pole tõenäoliselt kõige algupärasemad. Lõunapoolne korsten (mõõdud ca 600x490) paistab korstnapitsi ning kitsa ehituse poolest varem loodud, kui põhjapoolne korsten (mõõdud ca 620x620mm). Viimase kõrvalt on ka katusesarikas läbi lõigatud (pilt), mis võis tuleneda ruumipuudusest korstna ehitamisel. Lõunapoolse korstnaga oli ühenduses katusekorrusel paiknenud kahhelkividest (foto 3.61) pliit-soojamüüri, mis on lammutatud. Ka põhjapoolsel korstnal on küljel ühenduse jäljed, kuid ruumis sees jälgi pole.

Hoone keskosas paiknevad söestunud massiivsed tellisseinad annavad tõestust, et hoones võib olla algupäraselt paiknenud suurem avatud tulekolle/köök või mantelkorsten, mil maja oli kasutuses elamuna.

19. sajandil leidis Lõuna Eestis üksikuid elamuid, kus eluruumid ehitati ümber keskse kütte-ja keedukolde. Roovialusel oli kas enam-vähem tasapinnaline lagi, millest tõusis üles korsten või ahenesid seinad ülespoole kokku korstnaks. Selliseid roovialuseid ei tuntud taluelamutes, küll aga linnaelamuis.[12]

Mantelkorstnale viitab ka asjaolu, et täpselt võimaliku korstnavõlvi kohalt on eemaldatud pennid (milledele pidi aheneva roovialuse puhul olema väljaehitatud teistmoodi toestusskeem) ning sarikaotsad on jätkatud (foto 3.54). Lisaks on põhjapoolsel tellisseintel selgelt eristuvad kaks 50cm laiust söestumata risti joont, mis on läbi raiutud ning mis sobituvad mantelkorstna ülesehituse ja mõõtudega (foto 3.33).

Tellisseinte vahel, maapinnas, paljastus šurfi käigus ka massiivne maakividest vundament. Kõrval seinal on näha söestumata osa, mille kontuur meenutab köögi pliiti või muud küttekollet. (foto 3.35)

Hoones on 3 veneaegset plekkümbrisega ahju, millest üks on ringahi. Ahjud ei oma hoones ajaloolist väärtust ega ka praktilist funktsiooni, kuna majja on veetud linna keskküttetorustik. Olemasolevaid ahjusid edaspidi ei kasutata. Tõenäoliselt on paiknenud kinnilaotud avas SA-4 ahju koht, mis küttis kahte ruumi. Põranda täielikul ülesvõtmisel võib leida veel ahjukohti, sest alla lastud põrand eeldas uute ahjude ehitamist või vanade ümberehitamist. Täpsem info selgub põrandate lammutamisel lisauuringute käigus.

1.3.5.2 Ettepanekud küttekollete ja korstnate renoveerimiseks

- Olemasolevad plekkahjud lammutada. Vundamente võib vajadusel kasutada uue küttekolde loomiseks (nt dekoratiivne kamin sisustuselemendina).
- Korstnad ja korstnapitsid säilitada ning restaureerida.
- Olemasolevaid korstnalõõre võib vajadusel kasutada torustike vms kommunikatsioonide läbiviiguks juhul, kui korstnaga ei ühendata küttekollet.
- Tõenäolise mantelkorstna jäljed tellisseintel säilitada, konserveerida ning eksponeerida.
- Lammutatud küttekolde maakivivundament (Š-5) võimalusel eksponeerida valgustatud läbipaistva avaga põrandas.

1.3.6 Trepid

1.3.6.1 Olemasoleva trepi seisukorra kirjeldus

Olemasolev 900mm laiune trepp, valemiga 23x27, pole algupärane, mille kohta annab kinnitust kinni ehitatud algupärane oinahingedega uks vahetult trepi kõrval. Praegune trepp ei vasta tuleohutusnõuetele ega oma ka ajaloolise tähtsusega detaile.

1.3.6.2 Ettepanekud trepi renoveerimiseks

- Teisele korrusele viiva tuleohutusnõuetele vastava trepi loomiseks, on lubatud eemaldada kergsein ruumi 06 ja ruumi 07 vahel, mis on hilisem lisandus (kaetud laastuvõrgu ja krohviga).
- Trepiava suurendamiseks tuleb eemaldada osa vahelae talast, järelejääv osa toestada vekseltala süsteemiga, ehituskonstruktivseprojektiga kontrollida lisaposti vajadust.
- Trepi mõõtmed vastavalt standardile EVS 812-7:2018 „Ehitiste tuleohutus. Osa 7: Ehitisele esitatavad tuleohutusnõuded“:
 - Tuleohutusnõuetele vastav trepp (evakuatsioonitee) on üldiselt 1200mm lai ja 2100mm. Juhul kui põõningul puuduvad püsivad töö- ja viibimiskohad, siis võib kõrgus jääda minimaalselt 1900mm.

- Evakuatsiooniala, mille inimeste arv on alla 60, võib laius olla vähemalt 900mm. Trepiastme kõrgus peab jääma vahemikku 160mm väiksem võrdne 180mm ning sügavus suurem võrde 270mm.
- Uue trepi paigutamisel tuleb arvestada algupärase ukseava avamisega, ning selle kasutamisel peab evakuatsiooniteel säilima 1200mm laius ja ruum.

1.4 Kandekonstruksioonide ekspertiis

1.4.1 Hoone üldiseloostus ja tehnilised näitajad

Ühekordne madal puidust poolkelpkatusega hoone on olnud algupäraselt L-kujulise põhiplaaniga. Hoone läänepoolne juurdeehitus on tänaseks lammutatud ning säilinud on vaid idapoolne ristküliku-kujulise põhiplaaniga hooneosa. Kindlad andmed hoone erinevate ehitusetappide kohta puuduvad, kuid kuna kinnistu ja selle hoonestus on märgitud juba 1789. a linnakaardil, siis on tõenäoline, et osa säilinud vundamendist pärineb juba 18. sajandi algusest.

Hoonel on 3 tüüpi vundamente: maakividest, segamüüritis ja tellistest vundament. Välisseinad, vahelaed ning katusekonstruktsioon on puidust. Siseseinad on osaliselt laotud savitellistest, osaliselt rõhtpalgist, kergvaheseinad on puitkarkassist.

Praeguseks on ehitise aastaid tühjuna ja kasutuseta seisnud. Puudub vesi, kanalisatsioon ja elekter, kaugküttetorustik on hoonesse toodud, kuid hoonesisest torustikku pole välja ehitatud.

Hoone paikneb Valga ajaloolise linnatuumiku muinsuskaitse alal, mistõttu tuleb hoonet renoveerides jälgida mälestisele esitatavaid nõudeid. Hoone ajalooliste dokumenteeritud detailide kohta paraku info puudub, kuid selle üldproportsioonid ja massiivne maht iseloomustavad ainsana selles piirkonnas säilinud 20. sajandil Valgas levinud kivimajadele eelnenud puithooneid.

Hoone olulisemad tehnilised näitajad Ehitisregistri (<https://www.ehr.ee/app/w/page?3>, seisuga 24.juuli 2020) kohaselt on alljärgnevad:

Ehitisregistri kood	111024266
Ehitise nimetus	KAUPLUS
Ehitise seisund	Kasutusel

Ehitise koha-aadress

Valga maakond, Valga vald, Valga linn, Kesk tn 19

Peamine kasutamise otstarve

12319 Muu kaubandushoone

Omandi liik

Omandi liik kinnisasi

Ehitise üldised olulised tehnilised andmed

Ehitisealune pind (m²) 286

Suletud netopind (m²) 240,4

Maapealsete korruste arv 1

Maht (m³) 887

1.4.2 Vundamendid

Vundamentide ja sokli seisukorra kirjeldus

Vundamentide ja põrandate uurimiseks teostati 9 surfi siseruumides, 1 hoonest väljas (märgitud joonisel: Vundamentide plaan. Olemasolev olukord), et selgitada välja vundamentide seisukord ja erinevad ehitusetapid. Šurfide uuringutulemused on kajastatud tabelis Lisa 3.

Uuringute käigus selgusid 3 tüüpi vundamendid: maakivi, sagamüüritis ja savitellistest vundamendid, mis kõik kirjeldavad erinevaid ehitusetappe hoone ajaloos. Maakivides vundamentide rajamissügavus on vähemalt vahemikus 80-100cm ning sisaldab lahtisi kive ja veeriseid, mõningates kohtades esineb tühimikke. Hoone lõunapoolses osas, kus on säilinud rõhtpalkseinad, on maakivivundamendile lisatud betoonvöö nii hoone kui ka sokli tõstmiseks. Sama lahendust on ilmselt kasutatud ka alumise raieera väljavahetamise asemel. Ka eemaldatud vaheseina alt avanes suurte maakividega vundament (Š-2, Š-7), mis võrreldes põikkandeseinaga, kuhu langeb väiksem koormus, on väikene. Võimalik, et vundamente on põranda allalaskmisel ja renoveerimisel muudetud. Rajamissügavust ei selgitatud, kuna vaheseina ei plaanita hetkel taastada, vaid asendada vajadusel postidega.

Segamüüritist on kasutatud algupärase maakivivundamendi kindlustamisel, paiknedes enamasti püstpalkide ning põikkandeseina all hoone keskosades nii ida- kui ka läänepoolses välisseinas.

Vundamentide avamisel sai kinnitus hüpotees, et hoonet on pikemaks ehitatud. Šurfis Š-9 tuli nähtavale massiivne maakivivundament, mille täpne trajektoor tuleb fikseerida

lisauuringute käigus. Samas asukohas tuli 30cm sügavusel praegusest põrandapinnast nähtavale söestunud kiht koos söestunud puidutükkide ning huumusrikkama mullaga, mis võivad viidata asjaolule, et varasemalt on kas üks osa hoonest põlenud või on praegune hoonestus püstitatud uuea pärast eelneva hoone põlemist.

Uus juurdeehitatud vundament hoone põhjaosas eristub täielikult algupärasest vundamendist. Sokli ülemine pind on tõstetud konkreetset kõrgemale, ulatudes 40cm maapinnast ülespoole. Kogu vundament on laotud 280x140x70mm lapiti tellistest, mille ülemine pind on laotud dekoratiivselt rulaadina põiki tellistega.

Hoone keskel avanes šurfi Š-5 tegemisel põrandapinnast ca 20 cm sügavusel massiivne maakivi vundament, mis on tõenäoliselt kuulunud küttekoldele.

Pinnased vundamentide ümber olid erinevad. Kagupoelses nurgas Š-1 oli tegemist ainult liivase ja kuiva pinnasega, mis muutus põhja ja lääne suunas liikudes järjest huumusrikkamaks. Edelanurgas Š- 3 on tegu suisa viljaka niiske ja musta mullaga. Kaevikutesse vett ei kogunenud.

Vundamendi müüritis on üldiselt väga ebaühtlane, kohandatud erinevates osades erinevatel ehitusetappidel erinevalt. Sokli mitmekordne betooniga tõstmine viitab nõrgenenud vundamendile või asendati betooniga alumisi kahjustunud palke. Sokli ülemine joon on sellest tulenevalt väga ebaühtlane ning raskesti fikseeritav.

Kuna tegu on tõenäoliselt keskaegse hoonestusalaga, siis on maapind üldiselt hoone koormusega harjunud ning visuaalse vaatluse põhjal on vundamendi kandevõime hoone restaureerimiseks piisav. Põhjaliku ülevaate vundamentidest saab, kui eemaldada kogu olemasolev põrand ning kui teha lisauuringuid hoone välisperimeetril.

1.4.2.1 Ettepanekud vundamentide renoveerimiseks

- Olemasolevad vundamendid tuleb täies ulatuses lahti kaevata, ning olemasolevale vundamendile valada uus betoonist ühtlane vundament (v.a. juurdeehituse tellistest vundament)
- Vundamenti võib vertikaalselt soojustada eeldusel, et kogu hoone mahtu suurendatakse soojustamisega vastavalt ühtlaselt ning veelauaga tagatakse sokli mittemärgumine.
- Vundamentide osas teha tagasitäide killustikuga vms dreniiva materjaliga.
- Lammutatud hooneosa tellisvundament säilitada olemasoleval kujul, vajadusel restaureerida ja taastada algupärases mahus ning rulaadina laotud sokli ülemine äär eksponeerida.

- Paigaldada horisontaalne hüdroisolatsioon müüritise ja palkseina vahele, soovitatavalt kasutada traditsioonilist kasetohtu (koorepool allapoole). Vundamendi küljed katta tihenduskihiga või vööhüdroisolatsiooniga.
- Vundamenti ümbritsev sillutisriba luua olemasolevast (praegu ca 27cm) laiem, võimalusel vähemalt 400mm, täita dreniava killustikuga ning pealmine kiht viimistleda munakivide ja umbrohu leviku vältimiseks dolomiidi puruga.
- Sadeveed juhtida hoonest eemale pinnase kaldega vähemalt 1:10.
- Lammutatud küttekolde maakivivundament Š-5 ning vana hoonenurga ava Š-9 võimalusel eksponeerida valgustatud läbipaistva avaga pörandas.

1.4.3 Kandeseinad

Kandeseinte kirjeldus ja seisukord

Hoonel esineb 4 liiki kandvaid seinu. Algupäraste välisseintena on säilinud rõhtpalkidest kandekonstruktsioonid. Erinevatel põhjustel on rõhtpalke asendatud püstpalkide ning puitkarkass-seintega. Viimaste soojustamiseks ja täitmiseks on kasutatud klaasvilla. Kandeseinte paksus on ca 160 mm.

Omanäolised on faktid, et tänavajoone säilitamiseks on rõhtpalkidest kirres paiknev kalasaba nurgatapp ehitatud 96-kraadise nurga all ning rõhtpalgid saavad omavahelise stabiilsuse tüübiliidetega tavapäraselt levinud salapulkade asemel.

Ekspertiisi käigus eemaldatud viimistlusena kasutatud vineer- ja saepuruplaatide alt avanesid erinevaid ehitusetappe kirjeldavad kihid. Rõhtpalkide viimistlusena on kasutatud krohvi all pilliroomatti, mis pärineb säilinud hoone esialgsest ehitusajast (u 18.saj). Püstpalke katab enamjaolt laastuvõrk ning krohv, viidates selgelt 19. kuni 20. saj ehitusperioodile. Puitkarkass-seinad (kõige viimasena lisatud konstruktsioon 20 sajandi lõpust) on kaetud vaid saepuruplaatidega, viimistletud värviga.

Hoonet on Riia tänava poolt vastavalt 18.saj ja 19.saj linnaplaanide erinevustele pikendatud. Seda kinnitab ka šurfi käigus leitud maakivi vundament (Š-9) Endine nurgatapp paikneb olemasoleva akna A-4 kõrval. Tapid on fikseeritud täies ulatuses metallist ankrutega (lehe mõõt 55x16mm, 6x varras \varnothing 14mm, sepistatud) ning seinad on jätkatud akna ja samas mõõdus rõhtpalkidega.

Hoone siseruumides on selgelt esialgset ruumide jaotust muudetud, millele viitavad läbilõigatud ankrutega (lehe mõõt 55x16mm, 4xvarras \varnothing 14mm) kindlustatud otsapid (foto 3.52), mis on põhjapoolses hooneosas asendatud 170x170 mm postide ja

laetaladega. Postide seisukord on halb, kuna nende alumine osa paikneb pinnases, mistõttu on esineb kahjustumist. Postidele toetuv tala on läbipaindunud.

Hoone lõunapoolses osas on sama sein otsatapid eemaldatud ja asendatud fikseerimata 150x150mm püstprussiga, mistõttu pole välisseinte palkidel enam vertikaalselt siduvat elementi. Sellest tulenevalt on välissein sissepoole kummi vajunud. Alles on jäetud eemaldatud sein ülemine 160x200 mm palk, mis töötab vahelae lisatalana (foto 3.27).

Lõunapoolses hooneosas paiknevad põikkandeseintena ka savitellistest seinad Väiksemad seinad jäävad vahemikku ca 150-300mm. Hoone keskjoonel on põikkandesein keskosas tulekindla tellisseinana ca 500 mm ning otstest rõhtpalkid paksusega ca 160 mm.

Hoone kergvaheseinad on ehitatud vundamendita puitkarkassile.

1.4.3.1 Ettepanekud kandeseinte renoveerimiseks

- Enne kandvate seinte täielikku restaureerimist ja taastamist tuleb korrastada ja tasandada vundamendid. Osa töid saab ajastada samaaegselt, näiteks alumise raiekorra vahetamise ajal tegeleda ka vundamendi tasandamise ning hüdroisolatsiooni paigaldamisega.
- Puitkarkass välisseina osad tuleb asendada algupäraste rõhtpuitpalkide või püstpalkide eeskujul. Kui muud kahjustunud osad on võimalik asendada ka püstpalkidega, siis hoone välisnurga lahendused tuleb stabiilsuse tagamiseks projekteerida rõhtpalkide ning kalasabatapiga.
- Kahjustunud või amortiseerunud seinaosad tuleb restaureerida, vajadusel proteesida.
- Säilitada ja restaureerida olemasolevad sisemised kandeseinad. Uute avade rajamisel on eelistatud kasutada olemasolevate (ja kinni kaetud) avade asukohti. Kuna läänepoolne fassaad on ajaloolise info poolest tundmatu (v.a ukseava SA-7), siis võib selles osas kasutada uuenduslikke lahendusi hoone linnaelanikele atraktiivsemaks muutmiseks.
- Oluline on säilitada võimalikult suures mahus hoone põhjapoolses ruumis 01 paiknevad seinamaalingud.
- Eemaldatud pikikandeseina eemaldatud otsatapid lõunaseinas tuleb lahendada ehituskonstruktiiivses projektis. Üks variant on olemasoleva prussi asemele paigutada metallpost ning palgiotsade fikseerimiseks paigaldada voodrilaua alla poltidega palkide külge ühendatud karpraud
- Vahelae lisatoestamiseks on soovitatav kasutada kontrastselt mõjuvaid metallposte, kanttoru ning metalltalasid, et uus lahendus oleks kindlalt eristatav tänapäevase ehituslahendusena.

- Arvestada, et kandeseinte lammutamine või suuremate avade tegemine vajab ehituskonstruktiiivset projektlahendust.

1.4.4 Põrandad

1.4.4.1 Pinnasel põrandate kirjeldus

Algset põrandakonstruksiooni pole uuringute käigus leitud. Säilinud põrandaliistu jälje ning suletud ukseavade põhjal võib oletada, et varem oli tegu ca 30 cm kõrgemal asetseva alt tuulutatava põrandaga. Vaheseina eemaldamise ja postidega asendamise käigus on põrand lastud allapoole, millele viitavad värvijäljed posti alumises osas (S-7)

1.4.4.2 Olemasolev põrandakonstruksioon lõunapoolses osas:

- Keraamiline plaat 10mm
- Ebaühtlaselt armeeritud betoonvalu 60mm
- Tasanduseks liiv
- täitepinnas

1.4.4.3 Olemasolev põrandakonstruksioon põhjapoolses osas:

- PVC kate
- Saepuruplaat 18mm
- Piki laudis 40x150mm
- Põiki tala 60x90mm
- Piki tala ca 100x170, s. ca 110cm + tasandusliiv
- täitepinnas (liivalus)

Põranda all olev pinnas oli visuaalsel vaatlusel kuiv, kuid mõnes kohas esines puidus kapillaarniiskusest tingitud kahjustusi.

Hoone keskel on tõenäoliselt paiknenud mantelkorsten, köök või mõlemad, millele viitavad massiivsed säilinud söestunud savitellisseinad. Selle ruumiosa põranda avamisel paljastus tihe maakividest alus (foto 3.35), mille täpne põhjus pole teada. Seinal paiknevad söestumata järgi võib oletada, et selles kohas on paiknenud pliit või küttekolle.

Praeguste uuringute käigus keldri olemasolule viitavaid märke ei leitud, kuid edaspidistele kaevetöödel tuleb keldri võimalikuks avastamiseks valmis olla.

1.4.4.4 Pööningu põrand

Katusekorruse põrandaid ekspertiisi käigu ei avatud pööningul asetseva rohke kultuurikihi ja jäätmete tõttu. Pööningupõrandaid tuleb avada lisauuringute käigu enne põhiprojekti koos-tamist.

1.4.4.5 Ettepanekud põrandate renoveerimiseks

- Esimese korruse pinnasel põrandad välja lõhkuda ning asendada korrektse tänapäevastele normidele vastava soojustatud põrandaga
- Põranda kõrguse valimisel tuleb arvestada olemasolevate algupäraste uste ning tänava kõrgusega. Oluline on võimaldada ruumidesse ligipääs ning liikumisvõimalused liikumispuudega inimestele.
- Soovitav kihistus [13]:
 - katend, nt keraamiline plaat, erivärviga märgitud vundamentide jäljed
 - 100mm betoonvalu + küttetorustik
 - filterkangas
 - Soojustus nt $\geq 300\text{mm}$ keramsiitkruus (otse pinnasele) või $\geq 100\text{mm}$ vahtpolüstüreen
 - 50 mm tihendatud liivaalus
 - filterkangas
 - $\geq 200\text{mm}$ dreniv kiht
 - Pinnas
- Jälgida, et vundamendi ja põrandasoojustuse liitekohta tuleb lisada hüdroisolatsioon ning deformatsioonivuuk koos lisasoojustusribaga külmasilla vältimiseks.

1.4.5 Vahelaed

1.4.5.1 Vahelagede kirjeldus

Ekspertiisi käigus polnud võimalik vahelagesid vajalikus mahus avada katusekorral paiknenud rohke prahi ja kultuurikihi tõttu (foto 3.57). Tulemusi kirjeldatakse osaliselt, vastavalt leitud andmete põhjal. Pole teada, kuidas asetsevad vahelaetalad hoone pikikeskosas.

Pikiteljel on vahelage toetavad talad 170x200mm nõrgenenud ning nende kandevõime ebapiisav, millele viitab pennidele asetatud toetustala ankurühendus esimesel korrusel paikneva abitalaga (foto 3.63) ning läbipaindunud ja pragunenud tala hoone põhjapoolses osas (märgitud joonisel 9 - Vahelae lisatalade plaan).

Vahelae läbilõiget oli võimalik vaadelda trepiava kaudu. Selle põhjal on talade ristlõige 180x200(h)mm. Talade peal paikneb algupärase laelaudisena värvitud poola laudis,

millele on peale kantud liiva-savi täide, tulekindluse ja soojustuse suurendamiseks. Vastavalt sarika sammudele varieerub talade samm vahemikus 1050-1350mm ebasümmeetrilise põhiplaani tõttu.

Algupärased laia lauaprofiiliga vahelaed (foto 3.39) on kinnitatud otse vahelaetalad külge, toetuvad puitabitaladele ning põikkandeseinale. Puittalade ristlõige on 180(h)x200 mm ning sildeava on 5 - 6 meetrit.. Mõned abitalad on ebaselgetel põhjustel eemaldatud, mis põhjustab laudise läbivajumist. Suurimaks läbivajumiks mõõdeti põhjapoolses saalis ca 20 mm

Pööningu pörandatalastik paikneb risti hoonega ning on otsapidi keeltapi abil seotud sarikatega. Pole teada, kas vahelaetalad on jätkatud või hoone keskosas paigutatud ülekattega, kuid kogu sille välisseinte vahel on üle 11 meetri. Talad on mõeldud toetuma hoone piki keskteljel asetsenud kandeseinale, mis on eemaldatud ja osaliselt asendatud talade ja postidega. Mainitud talad on mõõduga 180x200mm ning on jätkatud metalllehega (foto 3.52) teise toeposti kohal ning fikseeritud L-ankruga viimase toeposti külge. Hoone lõunapoolsesse osasse on tekkinud läbipainete tõttu paigaldatud lisatoetuspost, mis peaks kandma IPE160 metalltala ning 180(h)x200mm puittala, kuid visuaalselt pole nad omavahel ühenduses.

Vahelae üldine seisukord on halb, avarieelne:

- Pööningu pörandale mõjub suur koormus, mis tuleneb sinna kogutunenud prahist ja kultuurikihtidest (foto 3.57). Esimesel korrusel eemaldatud pikikandeseina eemaldamise ja ebapiisava toetuse tõttu, esineb läbivajumisi.
- Loodenurgas on katuses eemaldatud katuseärkli ava kohal läbijooksud, mistõttu püsib vahelae liivatäide niiske ning põhjustab mädanikkahjustusi (foto 3.66). Kahjustuste täielik ulatus pole teada.
- Samuti esinevad kahjustused sarika ja vahelaetala sõlmedes.(foto 3.73)

1.4.5.2 Vahelagede kandevõime

Praegu on vahelae koormus katusekorrusel paikneva kultuurikihi tõttu tugevalt ületatud, mistõttu on laetalad kummi vajunud. Üks 180x200mm lisatala hoone põhjapoolses osas pragunenud ning avarieelses seisukorras (foto 3.46 ja 3.53).

Selleks, et teostada vahelae kandevõime arvutusi tuleb kindlaks teha vahelae konstruktsioon hoone piki keskosas. Uuringute teostamiseks tuleb puhastada katusealune korrus jäätmetest.

1.4.5.3 Pööningu lae kirjeldus

Katusealuste ruumide laed on ehitatud katuse pennide külge. Ruumi lagi on sepanaeltega kinnitatud profileeritud laiast laudisest, mis on kinnitatud otse katuse pennide külge. Otse laudisele on soojustuseks lisatud ca 150mm liivatäide.

Hoone lõunapoolses osas on esinenud sadevee leke, mistõttu on osa laest läbi vajunud. Olukorra parandamiseks on sealse lae pealt liiv eemaldatud ning penni peale on pandud lisatäide läbipuuritud ankurühendusega (foto 3.63). Lisaks on samade pennide peale toetatud lisatäide, mis on pika vardaga ühendatud esimesel korrusel paikneva eemaldatud pikivaheseina ülemise allesjäänud palgiga, mis töötab vahelagel kandva abitalana.

Hoone põhjapoolses osas, kelba all on läbijooks, mistõttu on ka seal laelaudis viga saanud ning vajunud. (foto 3.68) Seal pole liivatäidet eemaldatud.

1.4.5.4 Ettepanekud vahelagede renoveerimiseks

- Vahelagedelt kultuurikihtide ja prahi eemaldamine
- Eemaldada olemasolev liivatäide
- Teostada lisauuringud ehituskonstruktiiivse projekti koostamiseks.
- Säilitada, restaureerida ja toetada sepanaeltega lai laelaudis nii esimesel kui ka katusekorrusel. Ühes osas eksponeerida laelaudise all olev nn Poola laudis (esimesel korrusel).
- Kui vahelagi on amortiseerunud üle 50%, siis eemaldada kahjustunud talad ning projekteerida algupäraste eeskujul uued liimpuidust talad vahelagel kandevõime suurendamiseks. Eelduseks, et olemasolev lai laelaudis on võimalik säilitada ja restaureerida.
- Kui vahelagi on amortiseerunud alla 50%, siis olemasolevad talad restaureerida ning kahjustunud osad proteesida. Alumise korruse saali välimuse säilitamiseks tuleb ehituskonstruktiiivses projektis lahendada lisatoetus vahelagel (nt terastaladega) koormuse laialijagamiseks hoone põhjapoolses osas.

1.4.6 Katusekonstruktsioonid

1.4.6.1 Katusekonstruktsioonide kirjeldus

Hoonel on viilkatus, kaldega ca 35 kraadi. Katusekatteks on algupäraselt olnud Hollandi savikivi. Praegu on katteks valtsplekk.

Olemasoleva katusekatte seisukord on halb. Katuseärkli eemaldamisest tingitud ajutiselt kaetud katuseavas esinevad suuremad läbijooksud, põhjustades mädanikkahjustusi penni ja sarika sõlmes. Sarikate alumised otsad ja vahelaetalaga sõlmed on mitmes kohas kahjustunud. Arusaamatutel põhjustel on kandekonstruktsioonist eemaldatud mõned

pennid, toolvärgi diagonaalid ning põhjapoolse korstna kõrvalt osa sarikast (võimalikud hüpoteesid ptk 3.5.1) (foto 3.60). Puudusi fikseerivad riisad on oma pesadest välja tulnud või järgi andnud, ning sellest tulenevalt on kandekonstruktsioonid vajunud ning ebastabiilsed (foto 3.56, 3.57).

Katuse konstruktsiooni on juurdeehitustest tulenevalt ümber ehitatud, mistõttu on ühel pool hoonet viilkatus (säilinud algupärase poolkelpkatuse konstruktsioonid (foto 3.68), teisel pool algupärase põhjal ehitatud hilisem poolkelpkatus (hoone juurdeehitusest tulenevalt). Algupärase kelba sarikaotsad on konstruktsioonis säilinud (foto 3.70).

Lõunapoolse viilkatuse all on küll poolkelba konstruktsioon säilinud, kuid küsimusi tekitab asjaolu, et tegemist on palkidega, millel on sisselõiked ja nõrgestused. (foto 3.68)

Sarikad on ristlõikega ca 150x 170(h)mm, ühendatud 200(h)x180mm vahelaetaladega, keeltapiga. Ebasümmeetrilise põhiplaani tõttu on sarikate samm ca 1050-1350mm. Katusekonstruktsioon on ehitatud kivikatuse koormusest lähtuvalt, roovitis on 50x70mm, sammuga 300mm. Katuse toolvärk koosneb sarikaga ühenduses olevast 150x150mm pennist, mis toetub ülemisele 150x150mm raamtalale, mis toetub 150x150mm pärlinpostile ning see omakorda otse vahelaetalale.

Hetkel on katusel osaliselt olemas sadeveerenid, kuid need on suures osas amortiseerunud ja ebatäielikud (foto 3.9). Algupärane katuse räästakarniis uuringute põhjal säilinud pole. Korstnad on rahuldavas seisukorras, nende läbiviigud katusest on ebatihedad.

1.4.6.2 Katusekonstruktsiooni kandevõime

Kuna antud uuringu käigus polnud võimalik katusekorrusel põhjalikke uuringuid läbi viia, siis tuleb katuse kandevõimet kontrollida pärast lisauuringute teostamist. Ehitusinsener Toivo Erilti sõnul paistab visuaalsel vaatlusel kandevõime piisav olevat. Kuna hetkel toetub katuse koormus suures osas vahelaale, mis on ülekoormatud, siis tuleb lahenduste ja muudatuste väljapakkumiseks koostada ehituskonstruktiiivne projekt.

1.4.6.3 Ettepanekud katusekonstruktsioonide renoveerimiseks ja restaureerimiseks

- Säilitada ning ennistada olemasolevad algupärased sarikad. Kahjustunud osad proteesida või asendada algupärasel kujul uutega.
- Taastada ja restaureerida puuduolevad katusekonstruktsiooni osad: toolvärgi eemaldatud diagonaalid ja pennid. Kui katusekorrus võetakse kasutusele, siis keskel puuduolevad penniühendused tuleb restaureerida ja eksponeerida, kuid

töötavad lisapennid võib paigutada kõrgemale tuleohutusnõuete tagamiseks trepikojas vastavalt ehituskonstruktivsele projektile.

- Ülejäänud pennid tuleb restaureerida olemasoleval kujul. Kahjustunud osad proteesida või asendada algupärase eeskujul.
- Katusealuste ruumide kasutuselevõtmiseks ning ruumi lisamiseks võib olemasoleva laelaudise tõsta pennide peale ning soojustada pealt 400mm puistevillaga.
- Katusekattena taastada algupärane hollandi kividest katus.
- Vana pehkinud roovitis eemaldada ning asendada uutega algupärase eeskujul, 50x70mm roov sammuga 300mm.
- Katusekihtide soovitatav läbilõige:
 - S-kivi savikivikatus
 - roovitis 50x70mm, samm 300mm
 - katuse aluskate
 - distantслиist sarikale 100x50mm + soojustus 100mm
 - olemasolev sarikas 150x170(h)mm + soojustus 120mm, sarika alumisest pinnast 30mm ülespoole kinnitusliist, millele kinnitub kipskiudplaat
 - looduslik värv/krunt

1.5 Kokkuvõte

Hoone on üldiselt avariieelses ja halvas seisukorras.

Vahelagi on tugevasti alla vajunud pööningul tekkinud kultuurikihi ja jäätmete tõttu. Lisaks on vahelae kandevõimet on nõrgestanud algse pikikandeseina eemaldamine, mis on osaliselt asendatud postide ja talade süsteemiga. Praegune lahendus pole piisav, kuna läbipaine laes on visuaalselt eristatav ning ca 20cm, mida kinnitab ka kandvasse lisatalasse tekkinud lõhe.

Katusekonstruktsioonis esinevad mitmed nõrgestused sarika ja tala ühendussõlmedes. Hoone loodepoolses nurgas, ajutiselt lahendatud katusekate lekib, mistõttu pääseb sadevesi nii katuse- kui ka laekonstruktsioonidesse. Sarika ja penni sõlmes esineb biokahjustus ning vesi on pääsenud juba ka esimese korruse põrandatele.

Hoone lõunapoolses osas viitab nõrgenenud vundamendile asjaolu, et sokli ülemist pinda on mitu korda tõstetud betooni lisamisega. Mitmes kohas on välisseina alumine palk

asendatud betoonvundamendiga. Edela nurgas paikneb vundament huumuserikkas ja niiskes pinnases, puudub igasugune dreniv kiht ning soklit peaaegu ei esinegi.

Vaatamata erinevatele ümberehitustele on hoone seinte seisukord võrdlemisi rahuldav. Seintes ei esine olulisi deformatsioone, välja arvatud pikikandeseina eemaldamisest tingitud palkide sissevajumine lõunakaares asuvas välisseinas. Sadevee läbijooksudest ning hoone tiiva lammutusest tingituna vajab edelas paiknev välissein rõhtpalkidega (või mõnel muul projekteeritaval moel) asendamist.

Olgugi, et hoone üldine seisukord on halb, pole hoone ajalooline väärtus tehnilise seisundiga võrreldav. Kuna tegemist on vähemalt 18.sajandisse ulatuva ajaloolise hoonestusalaga, mille ajalugu ulatub kaubateede ristumiskoha tõttu tõenäoliselt veel kaugemasse minevikku, siis on antud hoone säilitamine kultuurilis-ajalooliselt väga oluline. Maja algupärasest välimusest on küll vähe säilinud, kuid just mitmete erinevate ehitusjärgude olemasolus lisab objektile väärtust vaid juurde, kirjeldades ajalooliselt erinevaid perioode Valga asulast linnaks kujunemisel. Uurimistöode jätkamisel võib põranda üleskaevamistöodel ilmnedagi veel rohkemgi fragmente kaugemast minevikust, mida teiste ümberolevate Valga linnatuumiku muinsuskaitse alal paiknevatest hoonetest ei ole võimalik leida. Tegemist on linna ühe vanima (kui mitte kõige vanema) ligikaudselt säilinud hoonestusmahuga puithoonena linna tuumikus, mis kirjeldab ajaloolise Valga asula tekkelugu juba keskaegsete kaubateede ristumiskohale.

Sellest lähtuvalt on äärmiselt oluline hoone säilitamine, võimalikult suures mahus restaureerimine ning leitud andmete originaalmahus eksponeerimine Valga linna elanikele ning teistele huvilistele. Hoone oskuslikul arhitektuurilisel projekteerimisel on võimalik vana hoone muuta atraktiivseks ehitiseks linna esindusväljakul ning selle väärtust ja olulisust kohalike jaoks tõsta.

Hoone seisukorrast tulenevalt on vajalik esmajoones lahendada järgmised punktid:

- Vahelagi vajab võimalikult kiiret reageerimist ja (vähemalt ajutist) toetamist hoone põhjapoolses osas.
- Pööningukorrusele kogunenud kultuurikiht, jäätmed ning liiv-savi täide põrandal on vajalik eemaldada ja utiliseerida vähendamaks koormust vahelaale ning võimaldamaks lisauuringute teostamist vahelaes ning katusekonstruktsioonidele.
- Katuse läbijooksud tuleb likvideerida.
- Hoone lõunapoolne välissein tuleb tõmmata tõmbidega tagasi sirgeks. Fikseerida välisvoodri all ankrute ja karptala süsteemiga ning ajutine 150x150mm pruss asendada metalltalaga. Täpsemad mõõdud selgitatakse välja vahelaes uuringute käigus.

- Esimese korruse betoonist pinnasel põrandad välja lõhkuda (juhul kui ruume ei kasutata). Jäätmed utiliseerida, sh. bituumenisegused osad tuleb eraldi sorteerida.
- Katusekonstruktsioonis paigast ning keeltapi pesast välja nihkunud osad tuleb taaspaigaldada riisade abil või proteesida või asendada algupäraste eeskujul uutega.

Hoone renoveerimiseks ja restaureerimiseks tuleb koostada hoone ehitusprojekt vastavalt muinsuskaitse eritingimustele ja standardile EVS 811:2012 Hoone ehitusprojekt. Soovituslikult vähemalt põhiprojekti staadiumis.

1.6 Ettepanekud eritingimuste koostamiseks

1. Säilitada hoone põhigabariidid ja kahjustunud/amortiseerunud välisseinte konstruktsioonid taastada algupärasel moel rõhtpalkidega.
2. Taastada algupärane poolkelpkatuse konstruktsioon ning toolvärk. Amortiseerunud ja kahjustunud osad tuleb proteesida, vajadusel asendada uutega olemasoleva eeskujul. Hoone funktsionaalsuse suurendamiseks tohib teha muudatusi konstruktsioonis eeldusel, et vana lahendus restaureeritakse ning eksponeeritakse algupärase lahenduse esitlemiseks.
3. Hoone lääneküljel on absoluutsete ümberehituste tõttu ning ajalooliste andmete puudumise tõttu projekteerimine piiranguteta, eeldusel, et hoone maht säilib algupärasena.
4. Säilitada algupärased korstnad, lõõrid korrastada ja puhastada ning korstnapitsid restaureerida algupärasel kujul.
5. Lubatud on lammutada hilisemal juurdeehitusel katusele lisatud vintskapp ida küljel algupärase poolkelpkatuse taastamiseks.
6. Taastada algupärasel kujul täispuidust räästakarniis, kui säilinud elemendid puuduvad, siis asendada barokses stiilis analoogiaga.
7. Lubatud on otsaseintesse ajastukohaste akende lisamine pööningukorrusel ja katuseakende paigaldamine läänepoolsele küljele katusealuste ruumide valgustamiseks.
8. Kuna algupärasel kujul säilinud avad puuduvad, siis on lubatud hoone olemasolevaid suletuid avasid võtta kasutusele uute avadena, säilitades hoone ajastukohane välimus.
9. Ülesmöödistada, säilitada ja restaureerida olemasolevad aknad A-5 ja A-6 koos aknaluukidega. Teiste uute avade projekteerimisel võib kasutada neid aknaid eeskujuna koos aknaluukidega.
10. Uued aknaraamid tuleb valmistada puidust ja ajastule kohase ruudujaotuse, profiili ning luukidega. Akende klaasimisel tuleb kasutada kitti. Seesmise aknaraami võib energiasäästlikuse tõstmiseks projekteerida kolmekordse pakettklaasiga. Aknad tuleb viimistleda linaõlivärviga.
11. Uute siseuste projekteerimisel kasutada olemasolevaid siseuksi (SU-3, SA-3, SU-6 kuni SU-9) eeskujuna.
12. Esifassaadi välisüksed tuleb valmistada ajastukohaste valgumikaknaga tiibustena koos luukidega. Teiste uute uste puhul tuleb jälgida sarnast ajastukohast stiili. Uksed tuleb valmistada puidust ning tuleb viimistleda linaõlivärviga.
13. Hoone fassaad tuleb katta ajastukohaste laiade horisontaalsete laudadega, paksusega 4mm. Läänepoolses fassaadi võib hoone atraktiivsuse tõstmiseks lahendada mõnel muul innovatiivsel moel (nt suure klaaspinnana).

KOKKUVÕTE

Käesoleva magistritöö raames koostati Valgamaal, Valga vallas, Valga linnas Kesk tänav 19 kinnistul asuva hoone ehitustehnilise seisukorra ekspertiis.

Töö eesmärk oli välja selgitada üldine seisukord selleks, et kinnitada vajadust hoone lammutamiseks või selle säilitamiseks. Hinnang on vajalik muinsuskaitse eritingimuste loomiseks ning restaureerimise eelprojekti koostamiseks. Selleks viidi hoones läbi uuringud, mille käigus avati hoone konstruktsioone: teostati 10 šurfi põrandate avamiseks ning välisseinte välis- ja sisesondaažid ning siseseintesondaažid vastavalt Liivimaa Lossid OÜ mai 2020 koostatud dokumendile „Valga linna Kesk tn 19 (muinsuskaitseala nr 23333) ehitusuuringute 2020 TEGEVUSKAVA“.

Uuringute käigus selgus, et hoone on avariieelses seisukorras. Katuses esinevad sadevee läbijooksud, mis on põhjustanud vahelae ning toolvärgi sõlmede kahjustumist. Katusekonstruktsioonis on puuduolevaid osasid: pennid, diagonaalid ning mõned sõlmed ja jätkukohad on paigast nihkunud. Lisaks on katusekorrus kultuurikihtidest niivõrd ülekoormatud, et esimesel korrusel paiknev karkass, mis peaks asendama pikikandeseina rolli, on tugevalt läbipaindunud, mille tulemusel üks puittaladest on lõhenenud. Samast pikikandeseina eemaldamisest tulenevalt on ka lõunapoolses välisseinas palkide sissenihkumine, kuna kandeseina otsatapid on eemaldatud ning puudub palke fikseeriv element. Hoolimata olukorrast on hoone täiesti taastatav.

Hoolimata hoone üsna halvast tehnilisest seisukorrast on hoone siiski väärt säilitamist ja restaureerimist kuna kirjeldab piirkonnas ainsana ajaloolise Valga linnatuumiku tekkeperioodi, mil linna hoonestuse moodustasid enamasti vaid puitehitised. Hoones esinevad ümberehituste jäljed kirjeldavad ilmekalt erinevaid ehitusperioode ning annavad tunnistust hoone pikaajalisest eluloost.

Tehnilise seisundi kirjeldamisel on oluline rõhutada hoone kultuurilist ning ajaloolist väärtust, sest hoone likvideerimisel võivad tekkinud kaod olla hindamatud, ületades hoone säilitamisele ja restaureerimisele tehtavaid kulutusi.

Katuse ja vahelae kandekoormuste arvutusi pole tehtud, kuna selleks tuleb välja selgitada olemasolev olukord konstruktsioonides. Kuna pööningkorruse ruumid on ehitatud ümber toolvärgi, siis tuleb selleks seinad avada. Lisaks on oluline teada vahelaetalade seisukorda ning paiknemist hoone pikiteljel. Katusekorrusel põhjalikke uuringuid teostada polnud võimalik, sest vahelae kandevõime on ületatud ning tarinditele puudus ligipääs kultuurikihtidest (erinevad jäätmed) tulenevalt. Enne põhiprojekti

koostamist on kindlasti vajalik teha lisauuringuid. Täpsustada katusekonstruktsioonide, vahelaetalade ning põrandaalune seisukord.

Magistritöös välja toodud järeldused ja ettepanekud on autori kirja pandud lähtudes ehitusinsener Toivo Eriitiga peetud vestlustest, aruteludest ning uurnigute käigus tehtud koostööst.

KASUTATUD KIRJANDUSE LOETELU

- [1] Hansar, L (2009). Vanalinnade plaanistruktuuri tüpologia 13.–17. sajandil. Kunstiteaduslikke Uurimusi / Studies on art and architecture, 45, 50, 57, 71
- [2] Hansar, L (2009). Vanalinnade plaanistruktuuri tüpologia 13.–17. sajandil. Kunstiteaduslikke Uurimusi / Studies on art and architecture, 57 ,viidatud A. Tvauri, Aruanne arheoloogilisest proovikaevamisest Valga linnas 1997. a. Tartu, 1998. MKA, A-7258.
- [3] Alttoa, K. Valga ja tema väärtarhitektuur. – Eesti Loodus 1984, nr 9, 585–589
- [4] Eesti Ajalooarhiiv, EAA.308.2.123
- [5] Uibo, O. Vallner, A (1984) 400 aastat Valga linna. Tallinn: Eesti raamat, 15
- [6] Raam, V. (1999) Eesti arhitektuur. 4, Tartumaa, Jõgevamaa, Valgamaa, Võrumaa, Põlvamaa. Tallinn: Valgus, 114
- [7] Saksa, A. Valga kultuurilooline pass. VaM Fp 4053 Ar 2418:1
- [8] Juzar, M. (2003) 220 aastat Valga kreisist. Valga: Litero, 17-18
- [9] Juzar, M. (2006) Valga linna majaomanikud ja käsitöölised 17.sajandist kuni 19.sajandi esimese pooleni. Valga: Litero, 60
- [10] Mets, E. Rosenberg, T. Juzar, M. (2000) Valga linna ajaloo 18. sajandi lõpust kuni aastani 1939. Valga: Litero, 7-8, 62, 72
- [11] Kooskora, K. (2011) Valga linnatuumiku muinsuskaitseala hoonete inventeerimine I osa Objekt: Valga linnatuumiku muinsuskaitseala reg nr 27005. Tallinn, Valga, 150
- [12] Tihase, K. (1974) Eesti talurahva arhitektuur. Tallinn : Tallinna Tehnikaülikooli Kirjastus, 2007. 146-147
- [13] Kalamees, T. Alev, Ü. Arumägi, E. Ilomets, S. Just, A. Kallavus, U. (2011) Maaelamute sisekliima, ehitusfüüsika ja energiasääst I Uuringu I etapi lõpuaruanne. Tallinn, 103-104.
- [14] EVS 812-7:2018 Ehitiste tuleohutus. Osa 7: Ehitisele esitatavad tuleohutusnõuded
- [15] Loit, M. Muinsuskaitseameti käsiraamat „Akende ajalugu, puitaken ja selle remontimine“. Kättesaadav: <https://www.muinsuskaitseamet.ee/et/akende-ajalugu-puitaken-ja-selle-remontimine>
- [16] Loit, M. Muinsuskaitseameti käsiraamat „Välisuks. Ajalugu, parandamine ja värvimine“. Kättesaadav: <https://www.muinsuskaitseamet.ee/et/kasiraamat/valisuks-ajalugu-parandamine-ja-varvimine>
- [17] Muinsuskaitseameti näidissõlmed „Sadevee äravoolurenni lehter sillutises“ Kättesaadav: https://www.muinsuskaitseamet.ee/sites/default/files/content-editors/Projekteerijale/sadevee_aravoolurenni_lehter_sillutises.pdf

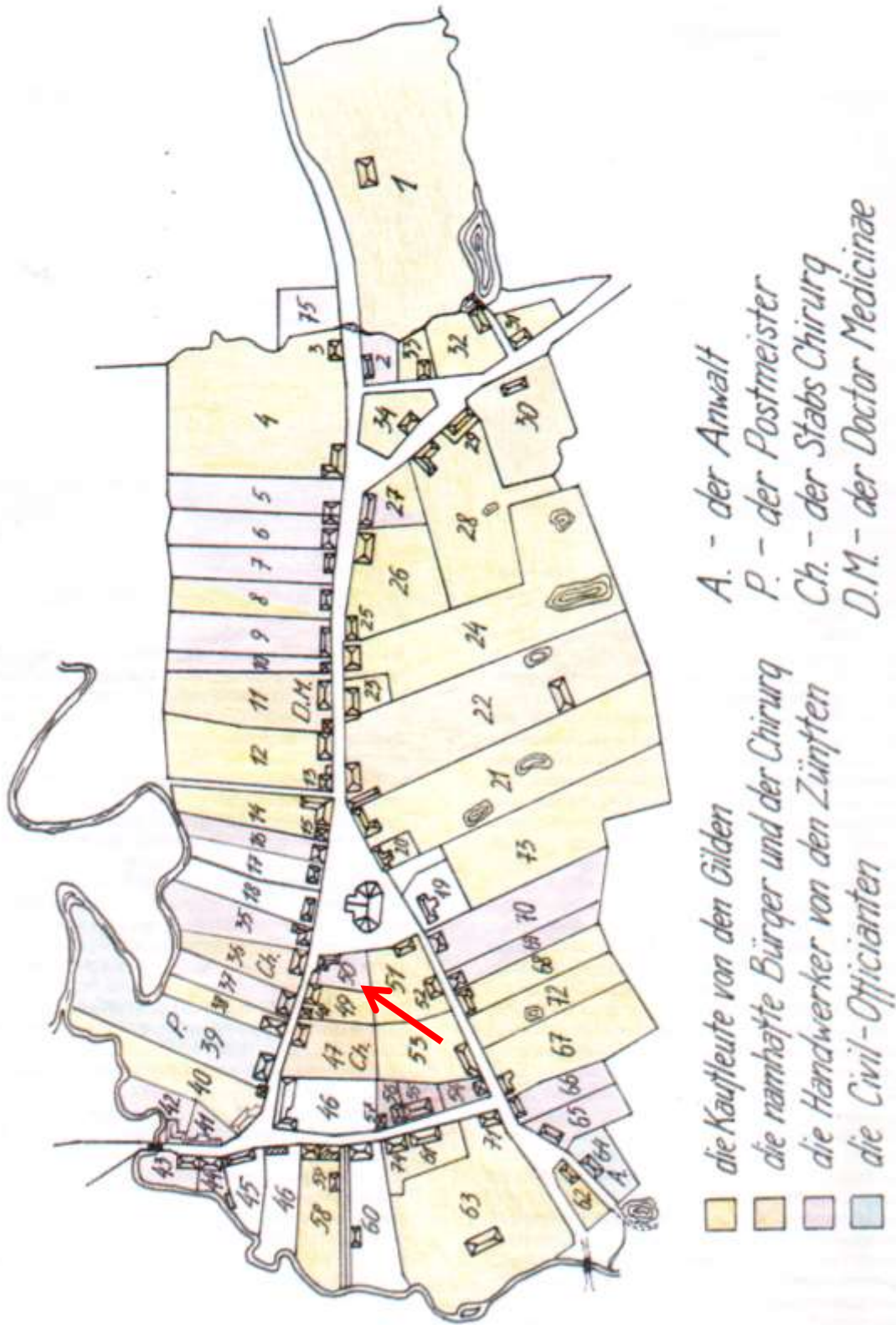
LISA 1 – ASENDIPLAAN JA JOONISED

Joonis 1 – Valga Kesk tn 19 olemasolev paiknemine. Väljavõte maa-ameti geoportaalist 16.08.2020. Ligikaudsed koordinaadid XY: 6405740.13, 620778.72 (<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/maainfo>)

Joonis 2 – Johann Holmbergi 1683. aastal koostatud Valga plaan (EAA.308.2.123)

1789. a linna plaanist koopeeritud ja täiendatud, Koopeeris Eevi Hõbemäe.

Joonis 3 – Linna plaan aastast 1789. Koopia võetud raamatust: Juzar, M. (2003) 220 aastat Valga kreisist. Valga: Litero, 14)

Joonis 4 – väljavõte 1905. a kaardilt - *Situations Karte der Stadt Walk*. Kesk tn 19 on endine Jaani tn 7 ning Riia tänavapoolne külg Riia tn 1. (ERA.T-6.3.1820 leht 1)

LISA 2 – FOTOD

Ajaloolised fotod

Foto 2.1- Jaani tänav 19.sajandi lõpp või 20.sajandi algus (*Valga. Jaani tänav*, VaM F 2712:1, Valga Muuseum, Kättesaadav: <http://www.muis.ee/museaalview/1468003>)

Foto 2.2 – suurendus fotost 2.1 lõunapoolsel osal näha valgmikaken välisuksel ning päikesevarjud akendel. Eristub räästakarniis ning poolkelbal vihmaveetoru

Foto 2.3 – Valga Riiatänav 20.sajandil (VaM F 1794:4, Valga Muuseum, Kättesaadav: <http://www.muis.ee/museaalview/1584675>)

Foto 2.4 – eelneva foto 2.3 suurendus. Riiatänav 1 oli Jaani kiriku Riiatänav poolne külg. Nähtaval on praegused kinnikaetud aknad Riiatänav poolses välisseinas, lai laudis ning algupärane kividatust. Näha on ka lammutatud hooneosa aknaavad ja ukseava. Fassaadil paikneb fotol 2.2 nähtaval olnud silt viidates samale ajaperioodile.

Foto 2.5 – 20.sajandi algus. Valga üldvaade Riia tänavaga. (VaM F 2305:2, Valga Muuseum, Kättesaadav: <http://www.muis.ee/museaalview/1679087>)

Foto 2.6 – suurendus fotost 2.5. Vaade kirikutornist Kesk tn 19 hoonele 20.sajandi alguses (1910-1912). Katuse ümberehitust pole veel toimunud. Nähtaval akna- ja ukseuugid, poolkelpadega kivitatus ning katuseuuk. Vasakpoolsed aknad sarnanevad leitud olemasolevate akendega hoone Riia tänavapoolsel küljel. Fassaadi katab lai horisontaalne laudis. Hoones tegutsevad J.K.Klasman ja K.G.Novikov.

Foto 2.7 – (Valga Jaani kirik , VaM F 2862:13, Valga Muuseum, Kättesaadav: <http://www.muis.ee/museaalview/3123552>)

Foto 2.8 – Postkaardil dateering 1912. Katuse ümberehitus on juba toimunud. (*Moskva tänav*, VaM F 1924:3, Valga Muuseum, Kättesaadav: <http://www.muis.ee/museaalview/1680539>)

Foto 2.9 – suurendus fotost 2.8, juurdeehitusel paiknevad samasugused aknad. Katusekate on veel savikivi.

Foto 2.10 – dateering 1920-1930. (*Valga Kesk tänava vaade, VaM F 17, Valga Muuseum, Kättesaadav: <http://www.muis.ee/museaalview/1256709>*)

Foto 2.11 – suurendus fotost 2.10. Kivikatust pole veel valtspleki vastu vahetatud.

Foto 2.12 – dateering 7.1935. (Kesk tänava vaade, VaM F 1092:3, Valga Muuseum, Kättesaadav: <http://www.muis.ee/museaalview/1679982>)

Foto 2.13 – suurendus fotost 2.12. Algupärane savikivist katusekate on vahetatud valtsplekist katusekate vastu.

Foto 2.14 – Suures osas hävinenud Kesk tänav (endine Lenini tn) 1944. a pommitamisel. (*Sõjas purustatud Kesk tn* , VaM F 1167:2, Valga Muuseum, Kättesaadav: <http://www.muis.ee/museaalview/1676688>)

Foto 2.15 - Vaade Kesk tn 19 hoonele idakaarest 1961. (*Jaani kirik*, VaM F 911:9, Valga Muuseum, Kättesaadav: <http://www.muis.ee/museaalview/1684704/>)

Foto 2.16 – suurendus fotost 2.15. Pildil on näha, et esifassaadi parempoolsed aknad on olnud vaheetapil suuremõõtmelised, sarnanedes olemasolevate Riia tn-poolsete akendega. Kivikatus vahetatud olemasoleva valtspleki vastu.

Foto 2.17 – Kesk tn 19 hoone kirrepoolne nurk, 26.06.1976. (Laane, Karl. Filmiarhiiv. EFA.683.0.201377) Pildil on näha olemasolevate akende luugid, mis pole kahjuks säilinud. Olemasolev horisontaalne voodrilaud on juba paigaldatud enne 1982 a kapitaalremonti.

Foto 2.18 – vaade kirikule fotoga2.17 sarnase nurga alt 1992. Laudvooder on vahetatud vertikaalse laudise vastu ning olemasolevad aknad tänava küljel on kinni kaetud. Hoone on muutunud ilmetumaks. (Valga Jaani kirik, EVM N 343:91, Eesti Vabaõhumuuseum SA, Kättesaadav: <http://www.muis.ee/museaalview/1941627>)

Olemasoleva olukorra fotod

Fotode autor: Piret Puhalainen (kui pole märgitud teisiti).

Foto 3.1 – Vaade esifassaadile idas. (22.01.2020). Olemasolevad avad pole algupärased. 1 – algupärane katuseuugi asukoht.

Foto 3.2 – Vaade kagust (22.01.2020). 2 – 20.sajandi ümberehitusel lisatud katuseärkel 9-ruudulise aknaga.

Foto 3.3 – Vaade lõunafassaadile. (22.01.2020) Algupärane poolkelp asendatus viilkatusega. Taastada poolkelp olemasolevate konstruktsioonide eeskujul.

Foto 3.419 – Vaade edelast. (22.01.2020) 1- algupärased korstnapitsid.

Foto 3.5 – Vaade läänest. (22.01.2020)

Foto 3.6 – Lammutatud hoonetiiva katuse jälg. (22.01.2020). Sadevesi on pääsenud konstruktsioonidele ligi ning esinevad ulatuslikud kahjustused.

Foto 3.7 – Vaade loodest. (22.01.2020) 1 – lammutusest säilinud juurdeehituse tellisvundament.

Foto 3.8 – Vaade lõunafassaadile (22.01.2020). 2 – olemasolevad vihmaveerennid on amortiseerunud. 3 – aken katusekorrusel põhjapoolsel viilul pole algupärane

Foto 3.9 – Vaade hoonele kirdest (22.01.2020) 1 - olemasolevad vihmaveerennid on amortiseerunud.

Foto 3.10 – (19.05.2020) 1 – Esifassaadi lõunapoolne nurk on asendatud puitkarkassiga. 2 – puuduliku vihmaveesüsteemi tõttu ning on voodrilaua alumine osa oluliselt kahjustunud, veelaud puudub ning sadevesi kahjustab soklit.

Foto 3.11 – (19.05.2020) 1 - puitkarkass konstruktsioon lõppeb vahetult pärast aknaava A-2. Rõht ja püstpalgid paremal pool pole omavahel keeltapiga seotud. Puuduvad algupäraste aknaavade jäljed.

Foto 3.12 – Hoone edelapoolne avatud nurk. (19.05.2020) 1 – Nurgatappides esineb mitmeid kahjustusi. Vajalik kahjustuste eemaldamine ja proteesimine algupärase eeskujul. 2 - Sokkel on põhimõtteliselt selles nurgas olematu.

Foto 3.13 – (19.05.20)Hoone edelanurga ülemised kahjustunud palgid tuleb proteesida. Nähtaval tüübelliide (1).

Foto 3.14 – (19.05.20) Edela nurga kalasabatapp, palgi paksus 160mm.

Foto 3.15 – loodenurgast lammutatud hooneosa vundament on ehitatud olemasolevale maakivivundamendile, mis pärineb juba 18.sajandist (joonis 3)

Foto 3.16 – (19.05.2020) Loode nurk ülesehitatud püstprusside ja puitkarkassiga

Foto 3.17 – sissepääs trepikotta. (19.05.2020)

Foto 3.18 – horisontaalne voodrilaud vertikaalse voodrilaua all. (19.05.2020)

Foto 3.19 - (19.05.20) šurf 10. Põranda kõrgus sokli ülemisest piirist u 25cm.

Foto 3.20 - (19.05.20) Riia tänavapoolsel küljel on olnud ukseava SA-8.

Foto 3.21 – (19.05.20) Algupärane hoone nurgatapp.

Foto 3.22 - (19.05.20) nurgatapp on fikseeritud ja ankurdatud.

Foto 3.23 - (19.05.20) aknaavad on vahepeelses etapis olnud suuremad. Pildil A3-3 ja A-4.

Foto 3.24 – (19.05.20) paljastus algupärane akna tenderpost.

Foto 3.25 - (19.05.20) eelnevalt on hoonel olnud valgmikaknaga ukseava

Foto 3.26 - kagunurk on asendatud puitkarkassiga.

Foto 3.27 – (26.05.20) lammutatud pikikandeseina otsatappide asemele on paigutatud 150x150mm pruss, mida pole rõhtpalkidega fikseeritud. Välisseina on sissevajunud.

Ülemine palgirida on säilitatud, et täita tala rolli. Sama tala on toetatud ülevalt poolt metallvardaga, mis on ankurdatud pennidele toetuva lisatala külge.

Foto 3.28 - (06.08.20) ukseava SA-5

Foto 3.29 - (06.08.20) 1 - aknaava SA-6 ja 2 - algpärase ukse tenderpost.

Foto 3.30 - (06.08.20) 1- vuugi jälg

Foto 3.31 - (26.05.20) vaade ida välisseinale

Foto 3.32 - (26.05.20) 1 - kinnimüüritud ukseava

Foto 3.33 - (26.05.20) 1 - lammutatud vaheseina jälg. 2 - kinnimüüritud kaaravad

Foto 3.34 - (26.05.20) vaade hoone keskele.

Foto 3.35 - (26.05.20) 1 - lammutatud küttekolde jälg ning selle munakivi vundament.

Foto 3.36 - (19.05.20) 2 - IPE160 tala vahelae toestamiseks.

Foto 3.37 – (26.05.20) tahveldatud tiibukse negatiiv ja selle säilinud uksehinged

Foto 3.38 - algupärane oinahinge jälgedega tahveluks, mis on trepi ehitusel kinni pandud. (Toivo Erilt, 26.05.2020)

Foto 3.39 – (26.05.20) säilinud sepanaeltega kinnitatud profileeritud laelaudis.

Foto 3.40 – (26.05.20) trafarettmaaling hoone põhjapoolses osas

Foto 3.41 – (26.05.2020) põrand pinnasel hoone põhjapoolses osas. Š-7

Foto 3.42 – (26.05.20) põikandeseina rõhtpalke on asendatud telliskividega.

Foto 3.43 - (26.05.20) vaade lääne välisseinale

Foto 3.44 - veneaegne plekkahi (1). Pikikandeseina asemele paigutatud profileeritud post.

Foto 3.45 - (06.08.20) Postile toetuvat tala on jätkatud.

Foto 3.46 - (06.08.20) 1 - jätkatud tala kandevõime on ületatud, tala on pragunenud
Foto 3.47 - (06.08.20) 2 - konsooltugi, millele toetub tala.

Foto 3.48 – (26.05.20) vaade lääneseinale.

Foto 3.49 – (26.06.20) 1 - enne seinamaalinguid paiknes ka juurdeehitatud osal tapeediga viimistletud sein.

Foto 3.50 - (26.05.20) vaade põhjaseinale. 1 - kihtide alt avanesid 20.sajandi algusest pärinevad aknad. 2 – metallankrutega fikseeritud pikikandeseina otsatapid.

Foto 3.51 - (26.05.20) vaade põhjaseinale. 1 - kihtide alt avanesid 20.sajandi algusest pärinevad aknad. 2 – metallankrutega fikseeritud pikikandeseina otsatapid.

Foto 3.52 – (26.05.20 ja 08.08.20) 1 – metallankrutega fikseeritud otsatapid. 2 – tegemist on algupärase hoone nurgatapiga.

Foto 3.53 – (07.08.20) pikikandeseina eemaldamisest ning mittepiisavast toetusest tingitud läbipaine.

Foto 3.54 – (05.06.2020) tõenäolise mantelkorstna asukohas jätkatud sarikad.

Foto 3.55 – (05.06.20) eemaldatud penni ots on paigast nihkunud

Foto 3.56 – (06.08.20) eemaldatud toolvärk süsteem ja paigast nihkunud osad katusel.

Foto 3.57 – (06.08.20) läbilõigatud pennid ja lisakoormust tekitav kultuurikiht pööningul.

Foto 3.58 –(21.04.20) algupäraste sepistatud uksehingedega panipaiga uks

Foto 3.59 – (06.08.20) pööningukorrusel olev laelaudis. Ühtib esimesel korrusel olevaga.

Foto 3.60 – (21.04.20) hilisema korstna ümber ehitatud sarika toestussüsteem.

Foto 3.61 – (04.21.20) ruum 12. 1 - väljalõhutud pliit/ahi. 2 - lõhutud ahju kahhelkivi. 3 - koormust tekitav kultuurikiht.

Foto 3.62 - (06.08.20) pööningukorruse ukse detailid

Foto 3.63 – ruum 11 (06.08.20) 1 - esimese korrusel abitala toetav ankur, mis kinnitub pennidele toetuva tala külge. 2 – sepisnaeltega laelaudis.

Foto 3.64 – ruum 11 (06.08.20) vaade katuseärkli aknale A-7. Aken on eest kukkunud ning kogu ruumi täidavad jäätmed.

Foto 3.65 – (06.08.20) trepikojast nähtav vahelae läbilõige. 1 – laelauana kasutatud värvitud poola laudis. 2 – olemasolev laelaudis.

Foto 3.66 – (06.08.20) pööningkorruse perimeetrit kattev sepanaeltega paigaldatud laudis.

Foto 3.67 – (21.04.20) läbijooksust tekkinud mädanikkahjustus loode nurgas.

Foto 3.68 - (21.04.20) ruumi 13 põhja sein. Katusekelbas esinevad läbijooksud mis on kahjustanud akent ja laelaudist.

Foto 3.69 - (21.04.20) ruum 12

Foto 3.70 (21.04.20) algupärane katusekelba konstruktsioon lõunaseinas.

Foto 3.71 – (21.04.20) pennidele toetuv abitala koos ankruga, esimesel korrusel pikiteljel asuva eemaldatud vaheseina ülemise palgi toestamiseks.

Foto 3.72 – esialgse põhjapoolse otsaseina algupärase katusekelba osa.

Foto 3.73 – (21.04.20) kahjustunud sarika ja vahelaetala sõlm.

LISA 3 – TABELID

Šurfi kirjeldused

Tähis	Seisukord	Foto	Seisund
S-1	<p>Sokkel betoonist 10 cm Maa-alune: betoon 11 cm Maakivi vähemalt 105 cm Osa maakive puudub. Pinnas liivane ja kuiv</p> <p>Ettepanek: Eemaldada lahtised osad ja täita olemasolevad augud maakivide ja lubimördiga.</p>		Rahuldav

<p>S-2</p>	<p>Eemaldatud pikikandeseinaalune maakivi vundament sügavus vähemalt 60cm Pinnas liivane ja kuiv</p>		<p>Rahuldav</p>
<p>S-3</p>	<p>Sokkel puudub/maapinnaga tasa. Maa-alune: betoon 11 cm Maakivi vähemalt 105 cm Pinnas muldne ja niiske Ettepanek: alumise raiekorra vahetamisel tõsta sokli kõrgust; pinnas välja kaevata, tühimikud täita mördiga ning teha tagasitäide liiva ning killustikuga.</p>		<p>Rahuldav</p>

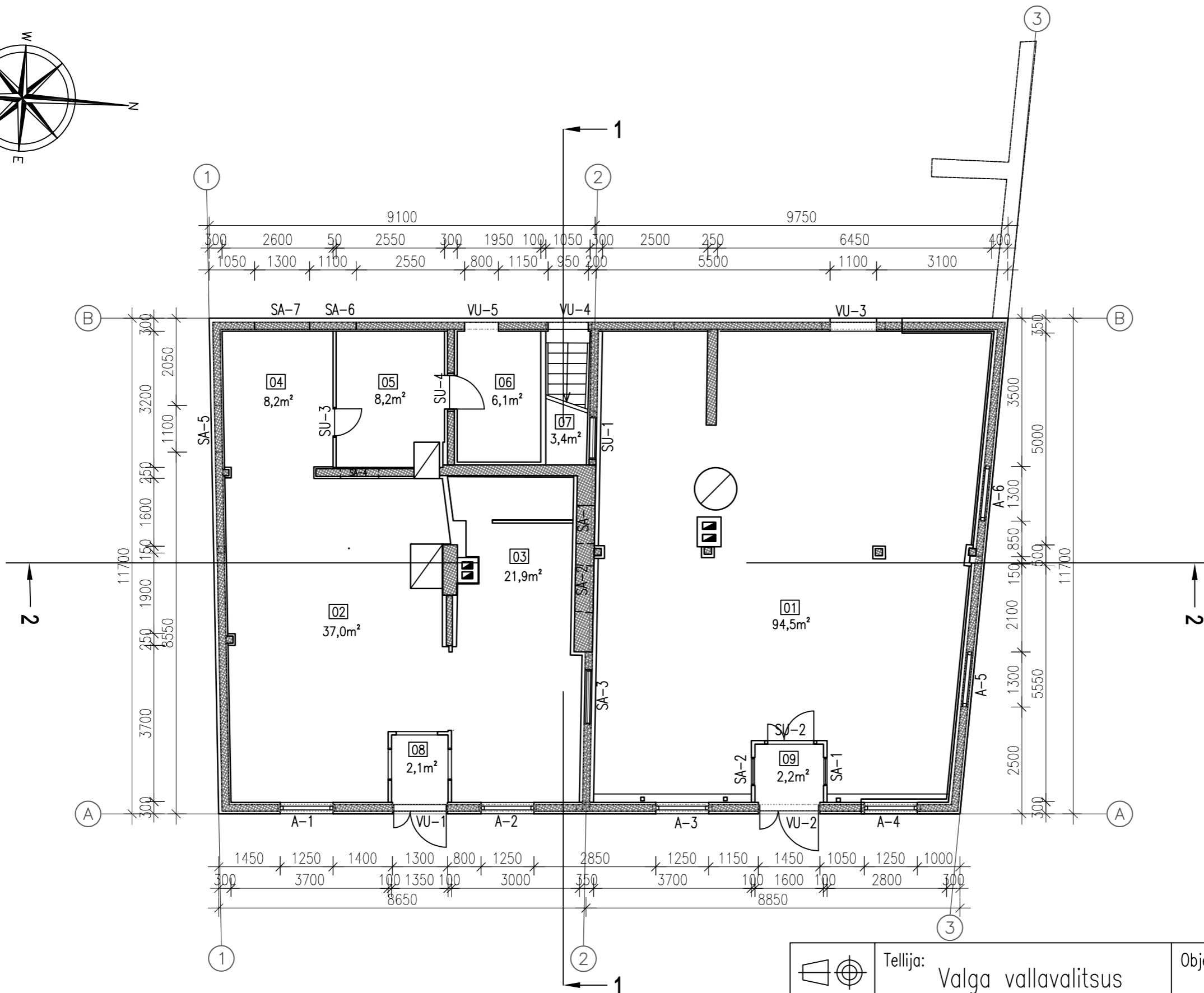
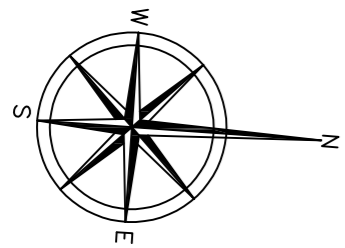
<p>S-4</p>	<p>Tellisest vaheseina alune vundament Laius 15 cm, sügavus vähemalt 50cm Pinnas liivane ja kuiv</p>		<p>Hea</p>
<p>S-5</p>	<p>Risti kandeseina ja välisseina liitumine. Vundamendid paistavad seotud. Vaheseina all 30 cm laiune vähemalt 80 cm sügav segamüüritis. Välisseina all sokkel betoonist ca 10-15 cm. Maa-alune maakividest osa vähemalt 80 cm sügavusel. Pinnas liivane ja kuiv.</p>		<p>Rahuldav</p>

<p>S-6</p>	<p>Lineoleumi all 18mm saepuruplaat, 150x40 tihe laudis, toetuvad 90x60mm pörandataladele, mis omakorda toetuvad 170x100 pörandatalale ja pinnasele sammuga ca 110cm. Eemaldatud pikikandeseinaalune 170x100mm tala (läbi lõigatud) ja maakivist vundemant (sügavus teadmata). Pinnas liivane ja kuiv.</p>		<p>Rahuldav</p>
<p>S-7</p>	<p>Nähtaval läbilõigatud 170x100 pörandatala kuival liivapinnasel. Vundament puudub.</p>		<p>Rahuldav</p>

<p>S-8</p>	<p>Algupärase hoone nurga vundament koos otsaseina vundamendiga. Praegune sokkel 40 cm. Maa-alune vundament ulatub vähemalt 80cm sügav</p> <p>Liivane pinnas läheb üle huumuserikkaks mullaks. Pinnases põlengu jäljed (põrandapinnast 45cm sügavusel)</p> <p>Ettepanek :maakivi vundament täita, kuid vana vundamendijoon siseviimistluses eksponeerida.</p>			<p>Rahuldav</p>
-------------------	--	--	--	-----------------

<p>S-9</p>	<p>Surf teostatud põranda kõrguse leidmiseks, põrandaliistu joon on 24cm sokli ülemisest pinnast. Sokli kõrgus 40cm , laius 30 cm, savitellistest.</p> <p>Fassaadipoolne vundamendi ülaäär lõpetatud rulaadi laotud punaste tellistega (v.a 3 tellist pildil).</p> <p>Ettepanek: restaureerida nähtavale jääv savitellistest vundamendi osa ning eksponeerida.</p>		<p>Rahuldav</p>
-------------------	---	--	-----------------

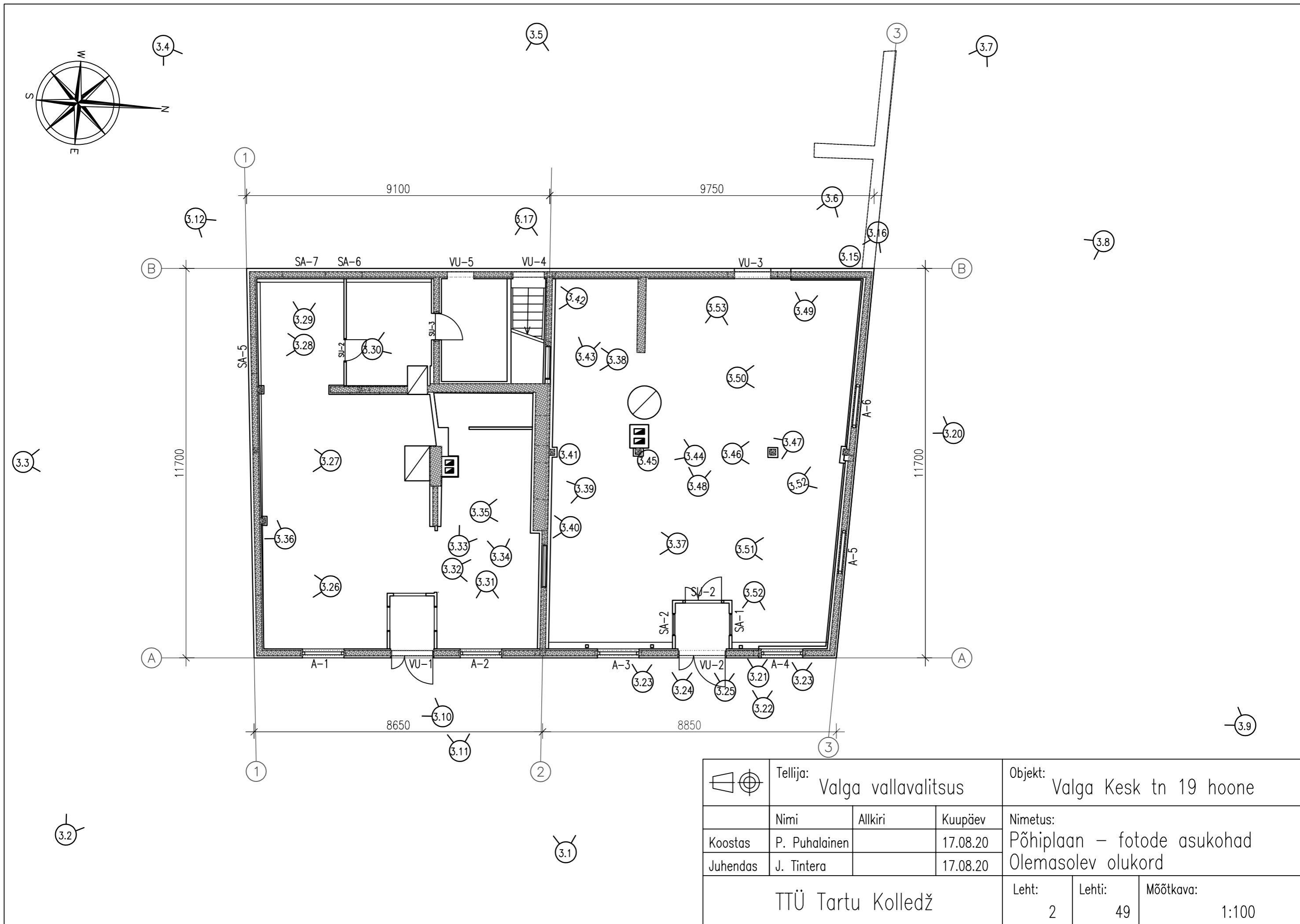
LISA 4 – GRAAFILISED JOONISED

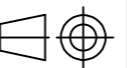

RUUMIDE EKSPLIKATSIOON

Nr	Nimetus	Pindala
01	Müügisaal	94,5 m ²
02	Müügisaal	37,0 m ²
03	Ruum	21,9 m ²
04	Tagaruum	8,2 m ²
05	Tagaruum	8,2 m ²
06	Tehniline ruum	6,1 m ²
07	Trepikoda	3,4 m ²
08	Tuulekoda	2,1 m ²
09	Tuulekoda	2,2 m ²
Põhikorrus KOKKU		185,8m ²

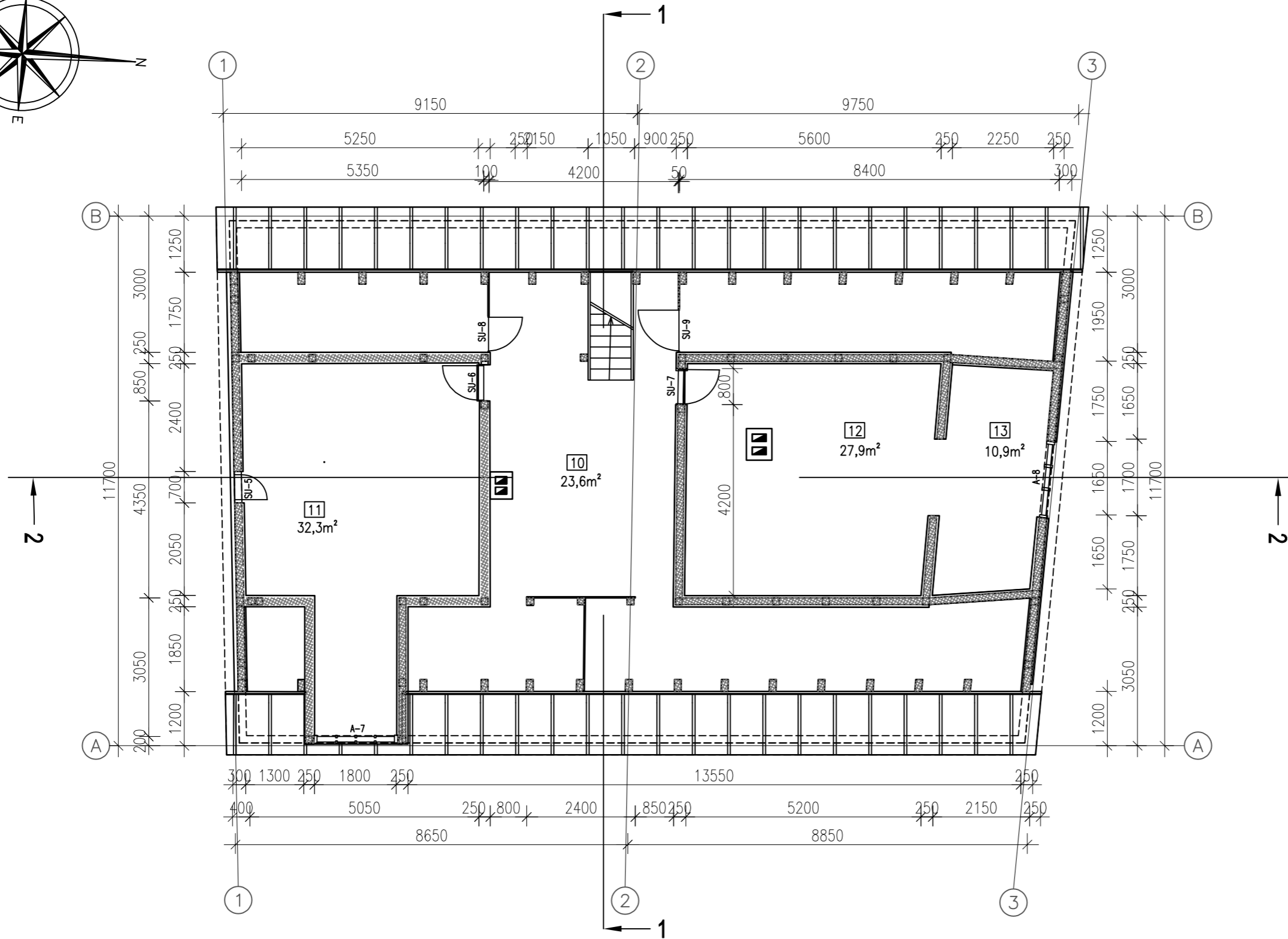
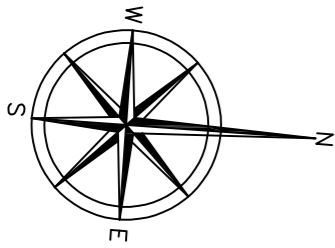
	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus:		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	Põhiplaan		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20	Olemasolev olukord		
TTÜ Tartu Kolledž				Leht:	Lehti:	Möötkava:
				1	49	1:100

	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus:		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	Põhiplaan – fotode asukohad		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20	Olemasolev olukord		
TTÜ Tartu Kolledž				Leht:	Lehti:	Möötkava:
				2	49	1:100

PRODUCED BY AN AUTODESK STUDENT VERSION

PRODUCED BY AN AUTODESK STUDENT VERSION

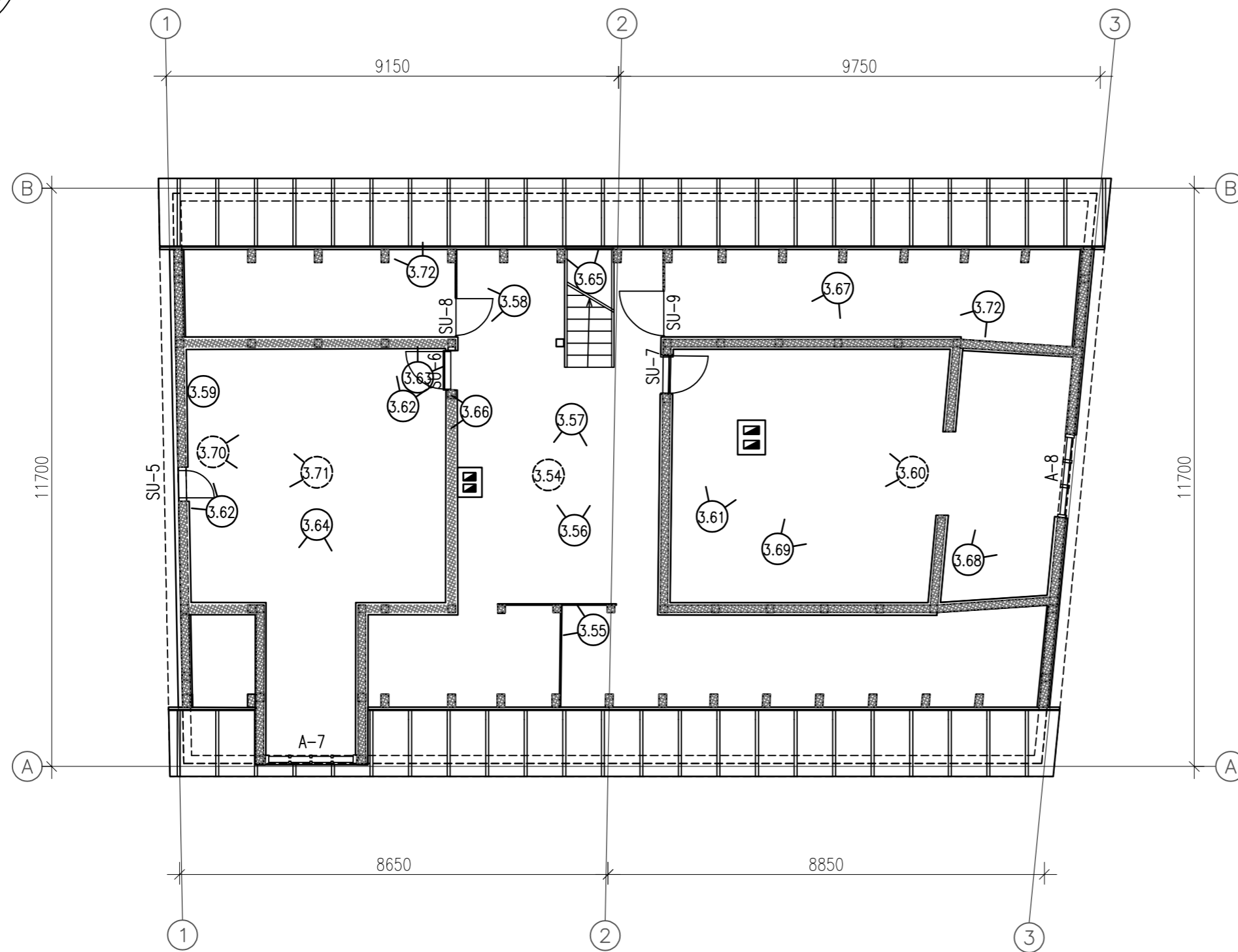
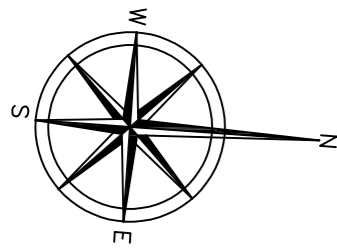
RUUMIDE EKSPLIKATSIOON

Nr	Nimetus	Pindala
10	Trepikoda	23,6 m ²
11	Ruum	32,3 m ²
12	Ruum	27,9 m ²
13	Ruum	10,9 m ²
Pööningukorrus KOKKU		94,7m ²

PRODUCED BY AN AUTODESK STUDENT VERSION

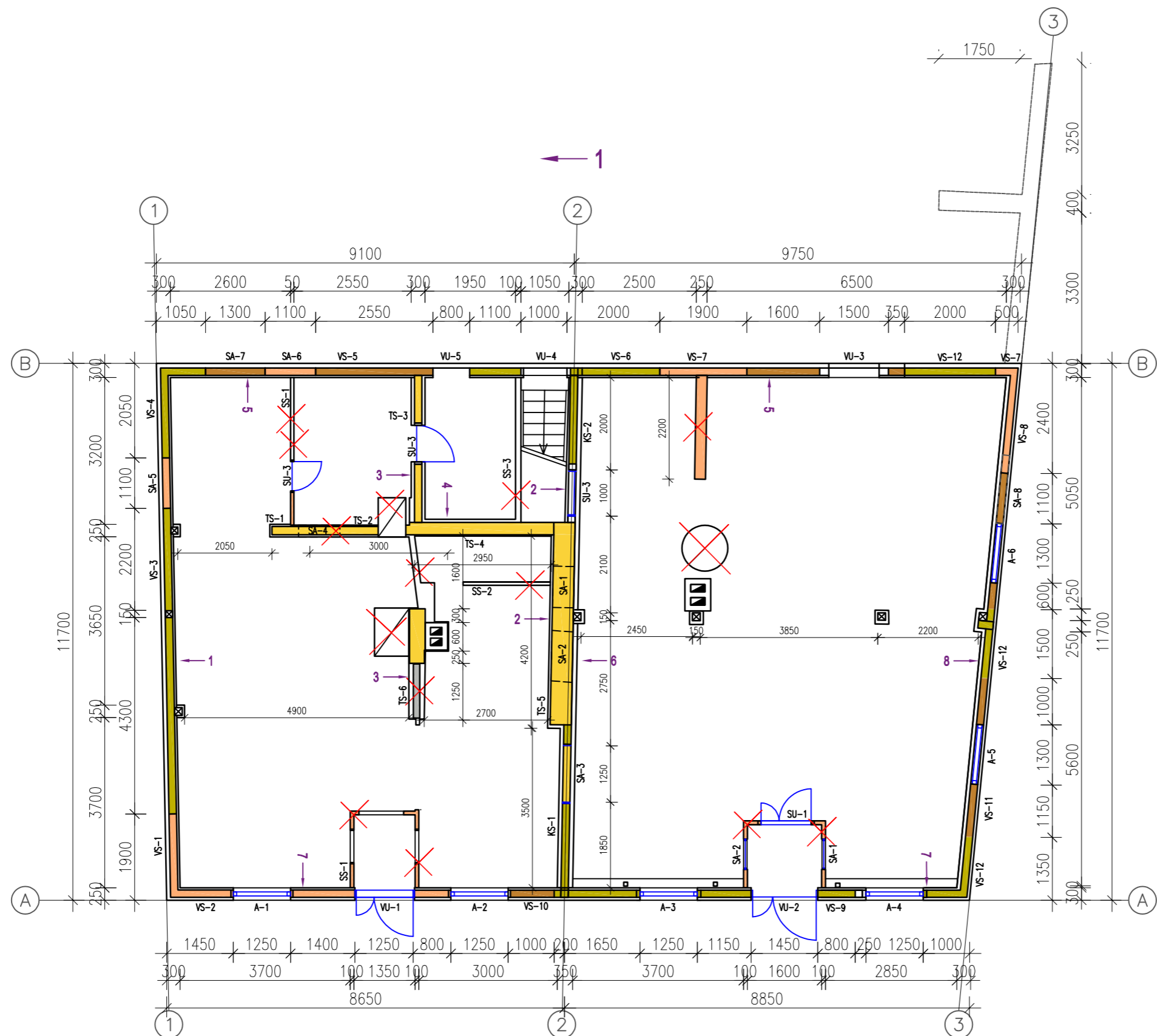
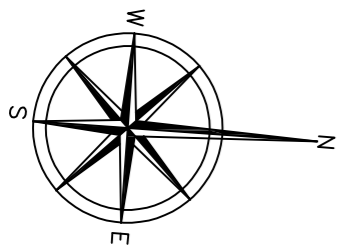
PRODUCED BY AN AUTODESK STUDENT VERSION

	Tellija:			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Koostas	P. Puhalainen		Kuupäev	17.08.20	
Juhendas	J. Tintera		Kuupäev	17.08.20		Nimetus: Katusekorrus Olemasolev olukord
TTÜ Tartu Kolledž				Leht:	3	Möötkava: 1:100
				Lehti:	49	

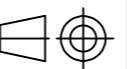
○ S.O SAMAS KOHAS PÕÕNINGU LAEL

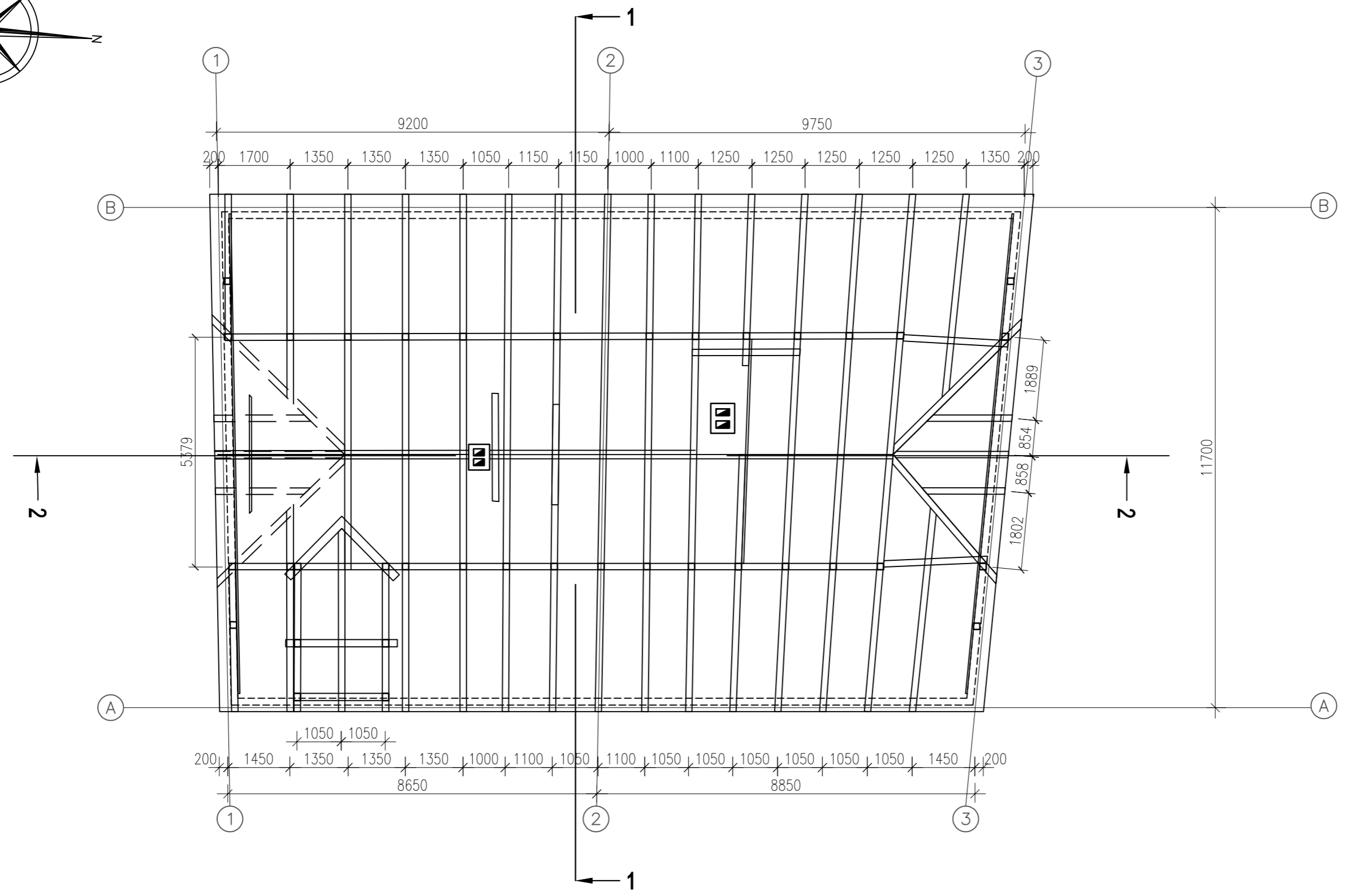
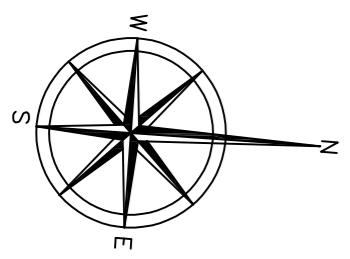
	Tellija:			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus:		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	Katusekorrus – fotode asukoht		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20	Olemasolev olukord		
TTÜ Tartu Kolledž				Leht:	Lehti:	Mõõtkava:
				4	49	1:100

TINGMÄRGID

	laostuvõrk		eemaldatavad hooneosad		ristpalk		siikaattellis
	hõre pilliroomatt		korrapäratu karkass		püstpalk		savitellis

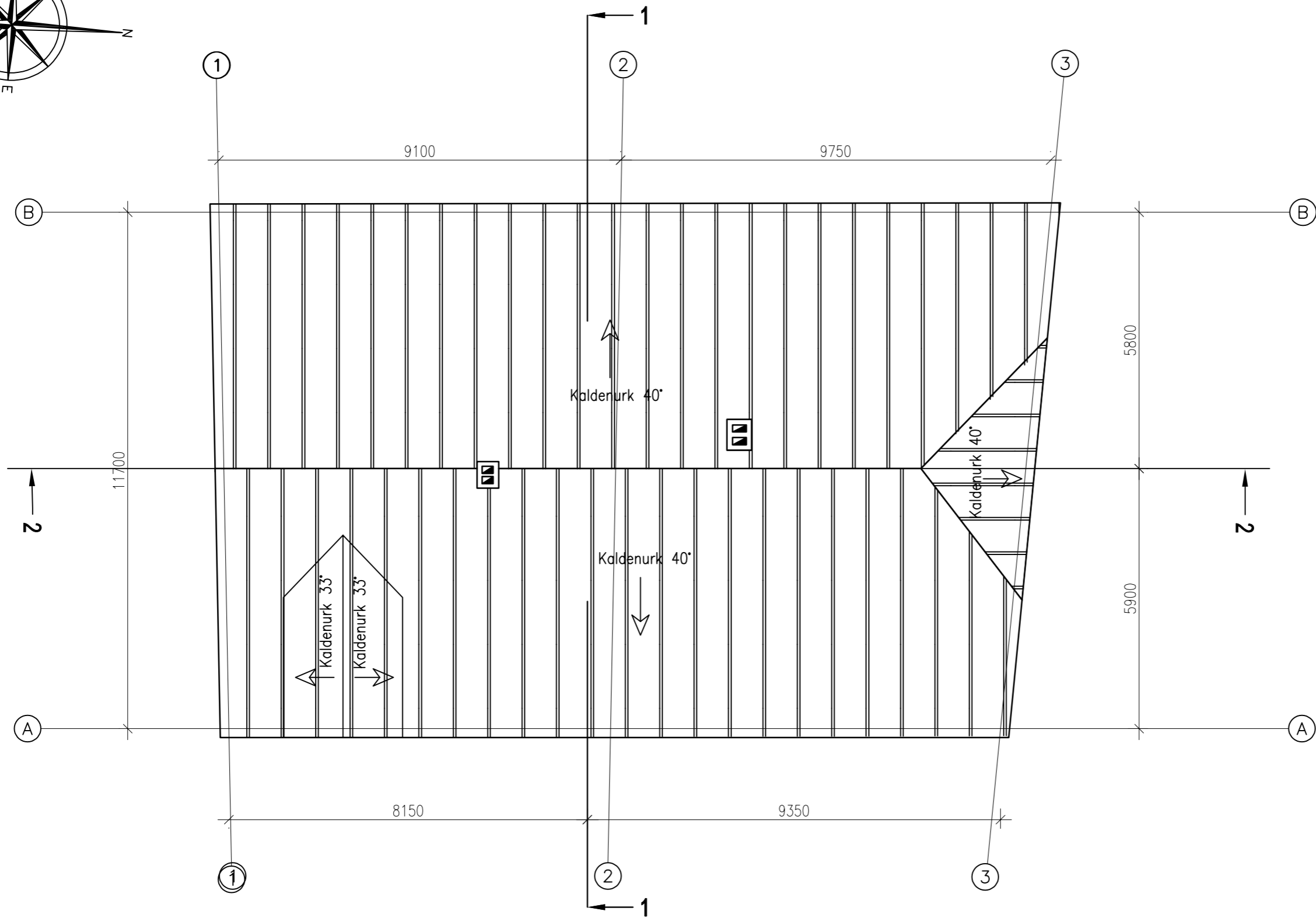
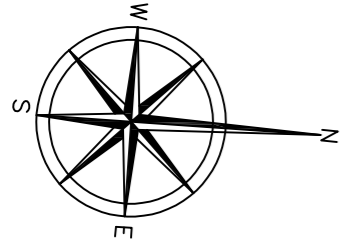
	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Koopäev	Nimetus:		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	Seinte püstsondaaži tulemused		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20	Olemasolev olukord		
TTÜ Tartu Kolledž				Leht:	Lehti:	Mõõtkava:
				5	49	1:100

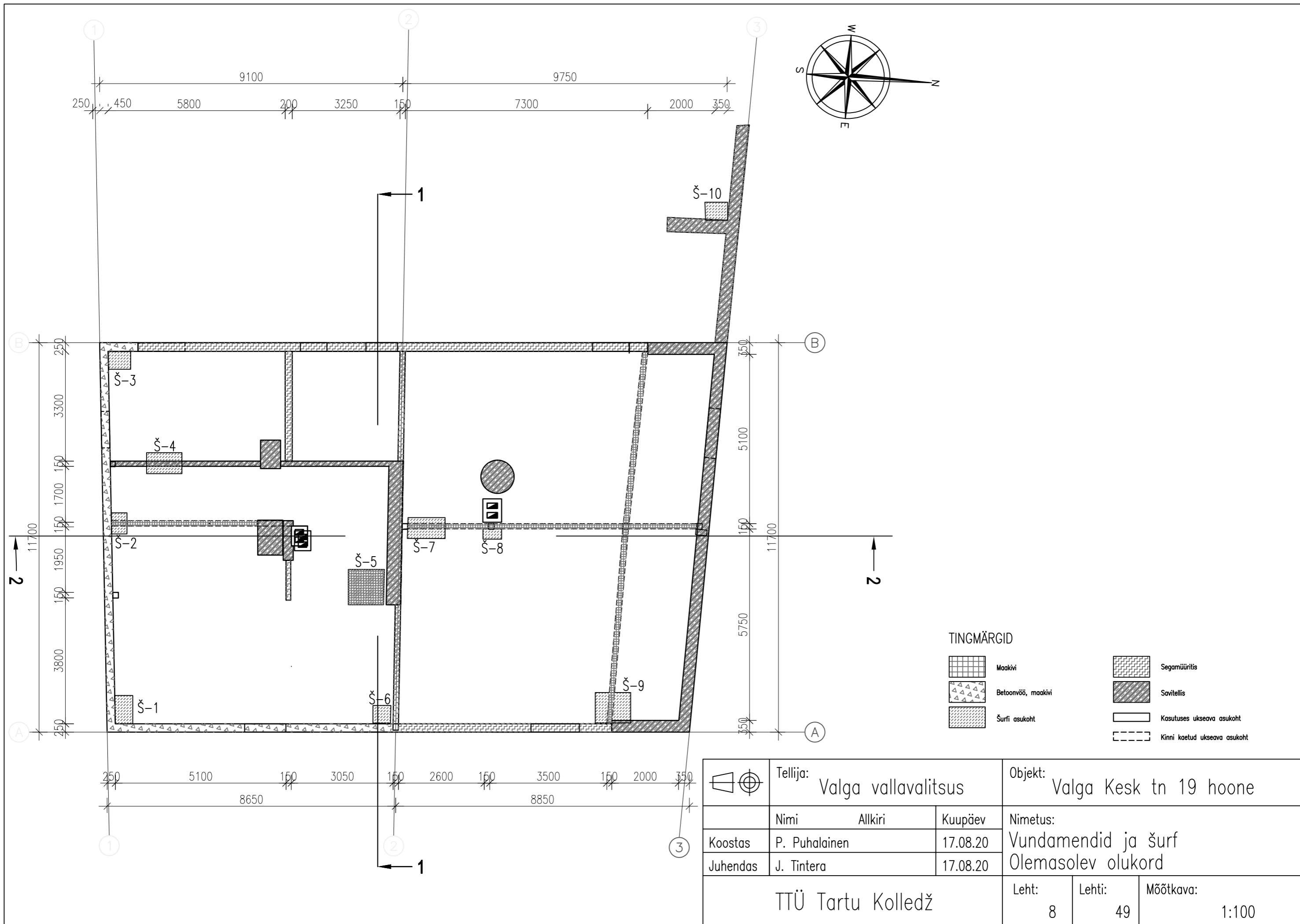
PRODUCED BY AN AUTODESK STUDENT VERSION

PRODUCED BY AN AUTODESK STUDENT VERSION

	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus:		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	Seinte püstsondaži tulemused		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20	Olemasolev olukord		
TTÜ Tartu Kolledž				Leht: 6	Lehti: 49	Mõõtkava: 1:100

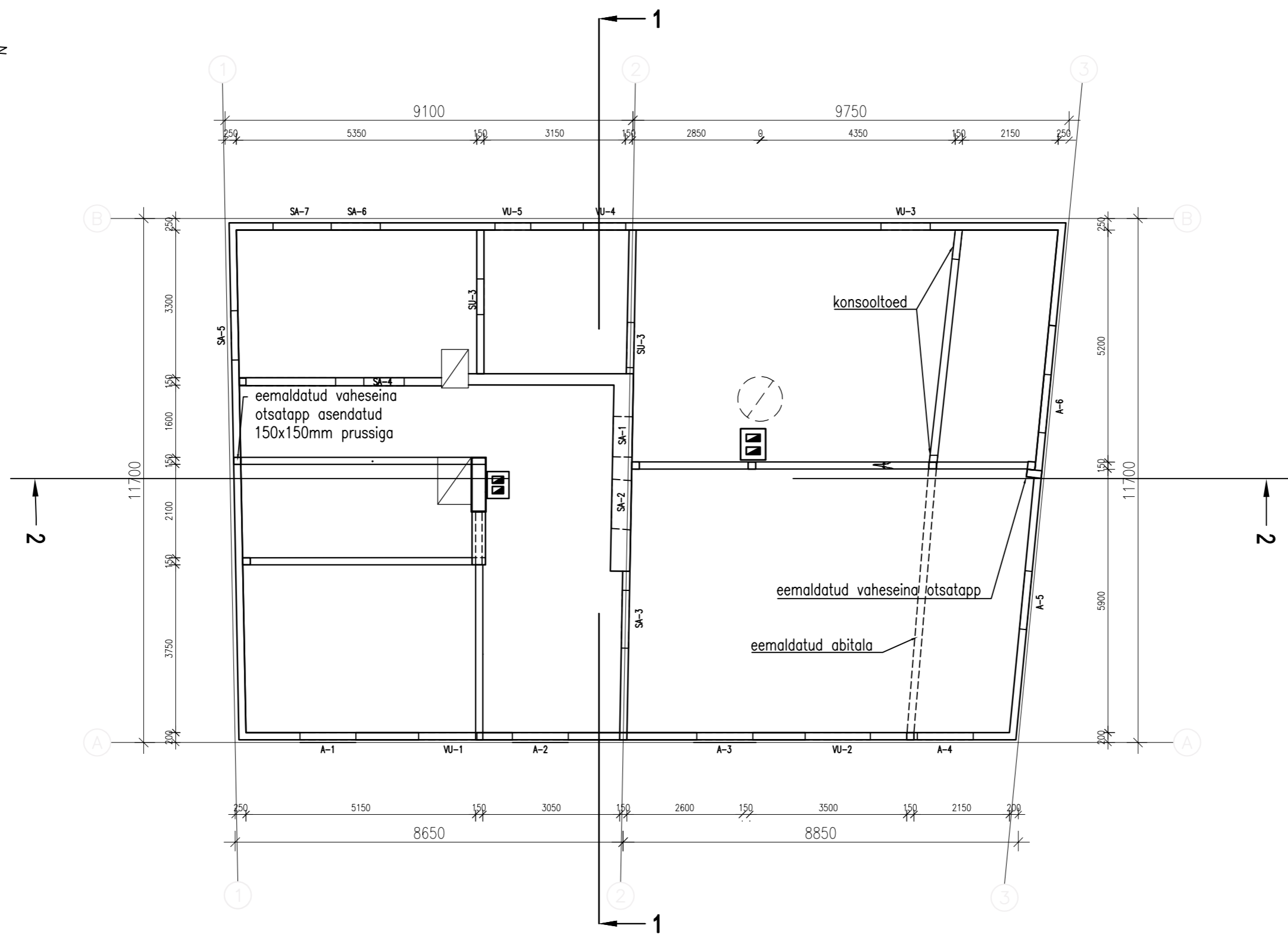
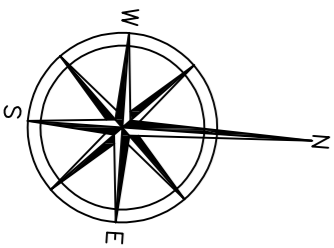
	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus:		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	Seinte püstsondaaži tulemused		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20	Olemasolev olukord		
TTÜ Tartu Kolledž				Lehti:	Lehti:	Mõõtkava:
				7	49	1:100

	Tellija: Valga vallavalitsus		Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone	
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus:
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	Vundamendid ja šurf
Juhendas	J. Tintera		17.08.20	Olemasolev olukord
TTÜ Tartu Kolledž			Leht: 8	Lehti: 49
			Möötkava: 1:100	

PRODUCED BY AN AUTODESK STUDENT VERSION

PRODUCED BY AN AUTODESK STUDENT VERSION

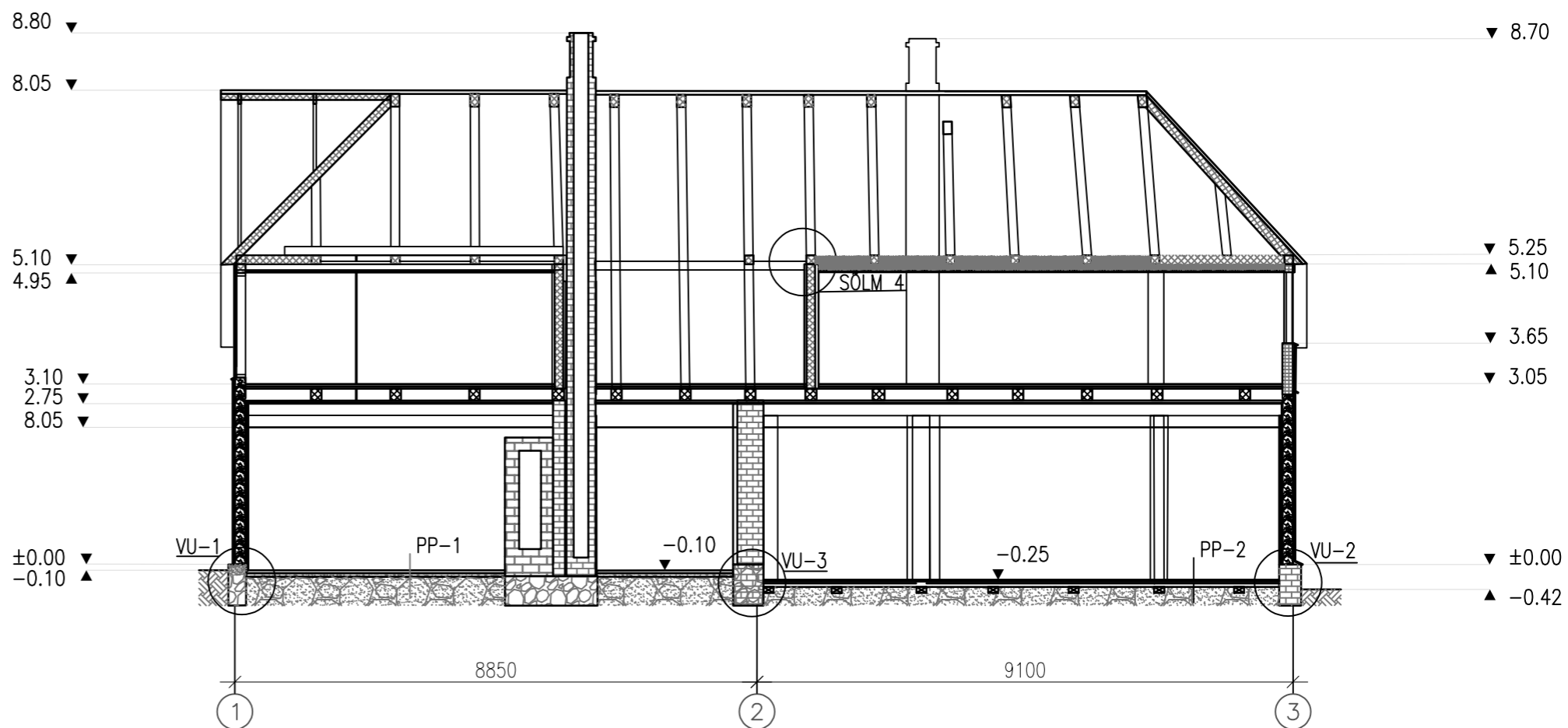

PRODUCED BY AN AUTODESK STUDENT VERSION

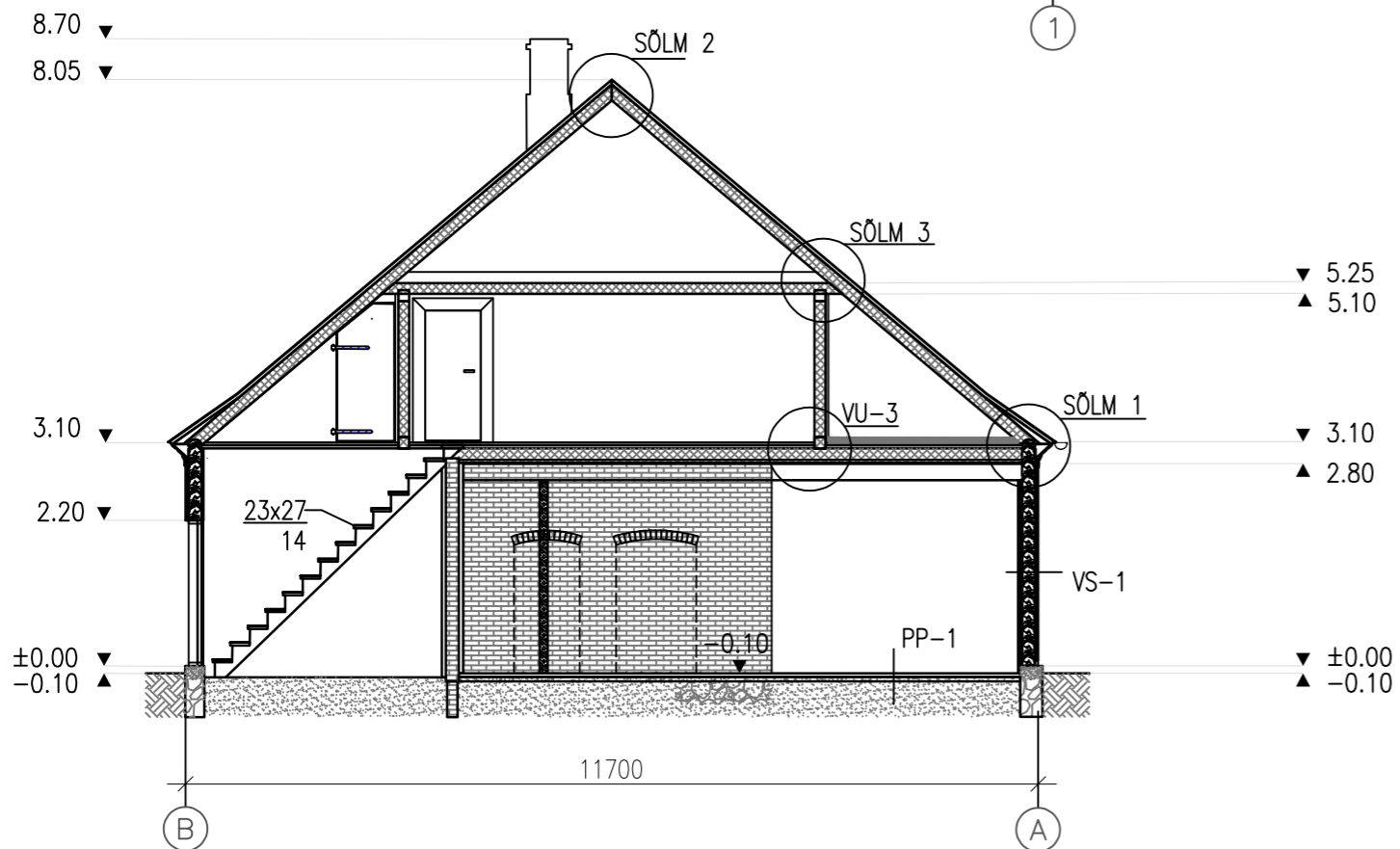
PRODUCED BY AN AUTODESK STUDENT VERSION

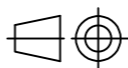
	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Koostas	P. Puhalainen	Allkiri		Kuupäev	17.08.20
Juhendas	J. Tintera					Nimetus: Vahelae abitalad Olemasolev olukord
TTÜ Tartu Kolledž				Lehti:	9	Möötkava: 1:100
				Lehti:	49	

LÕIGE 2-2

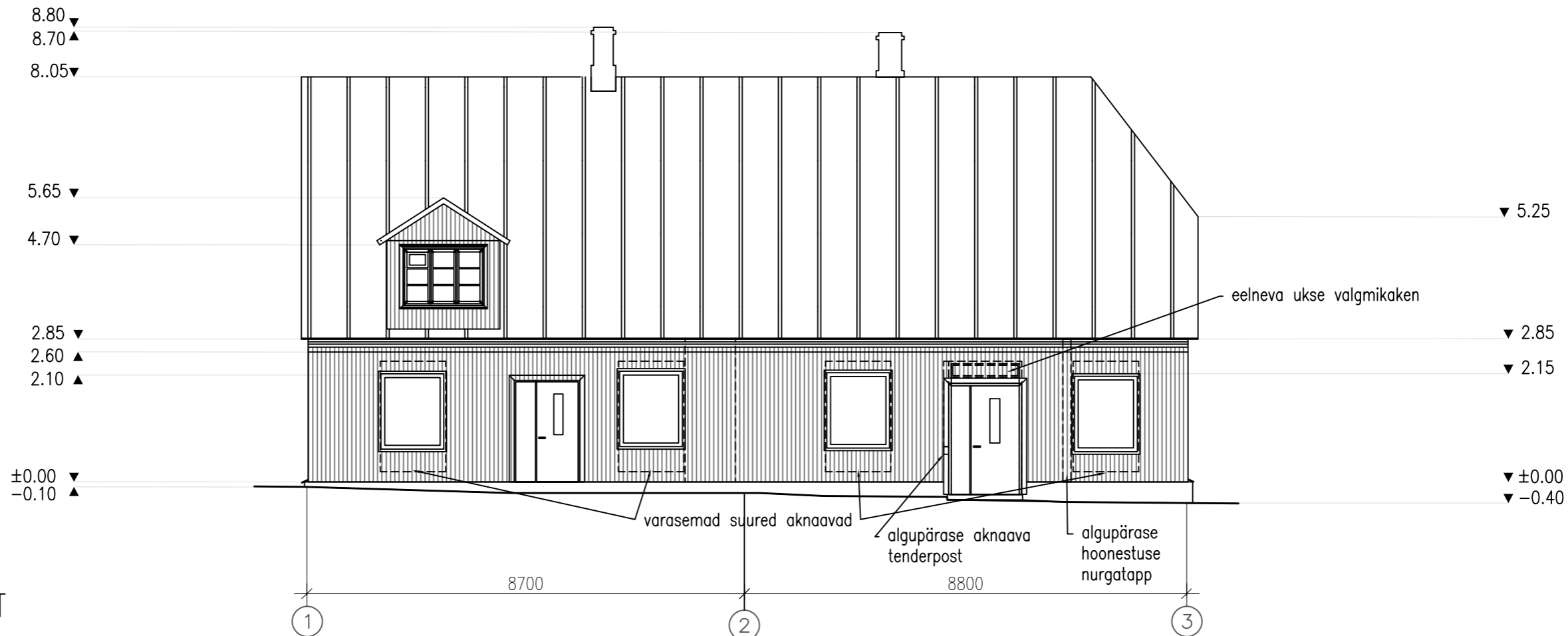

LÕIGE 1-1

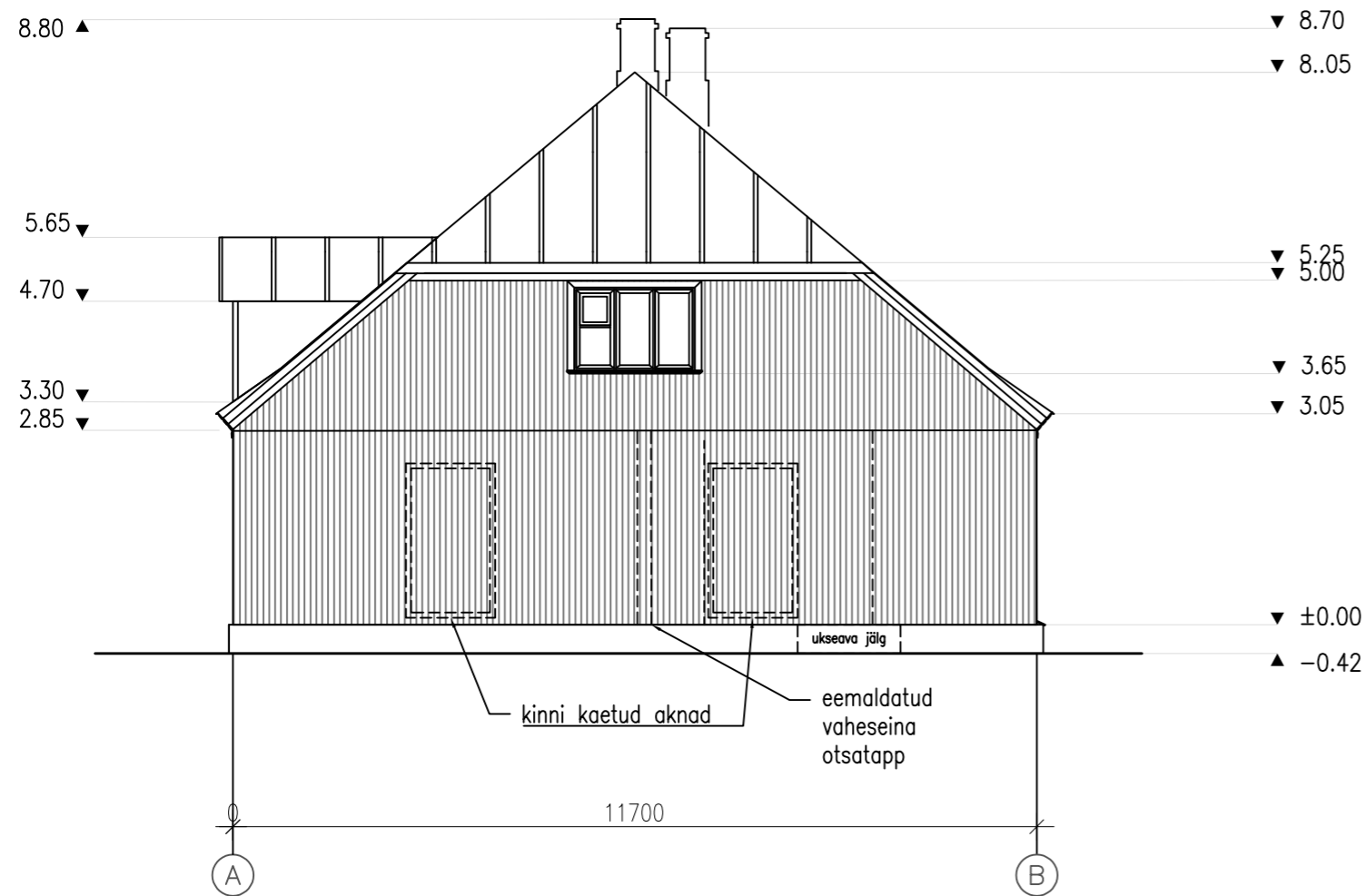

	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Koostas	P. Puhalainen		Kuupäev	17.08.20	
Juhendas	J. Tintera				Nimetus: Seinte püstsondaži tulemused Olemasolev olukord	
TTÜ Tartu Kolledž				Leht:	10	Mõõtkava:
				Leht:	49	1:100

VAADE IDAST

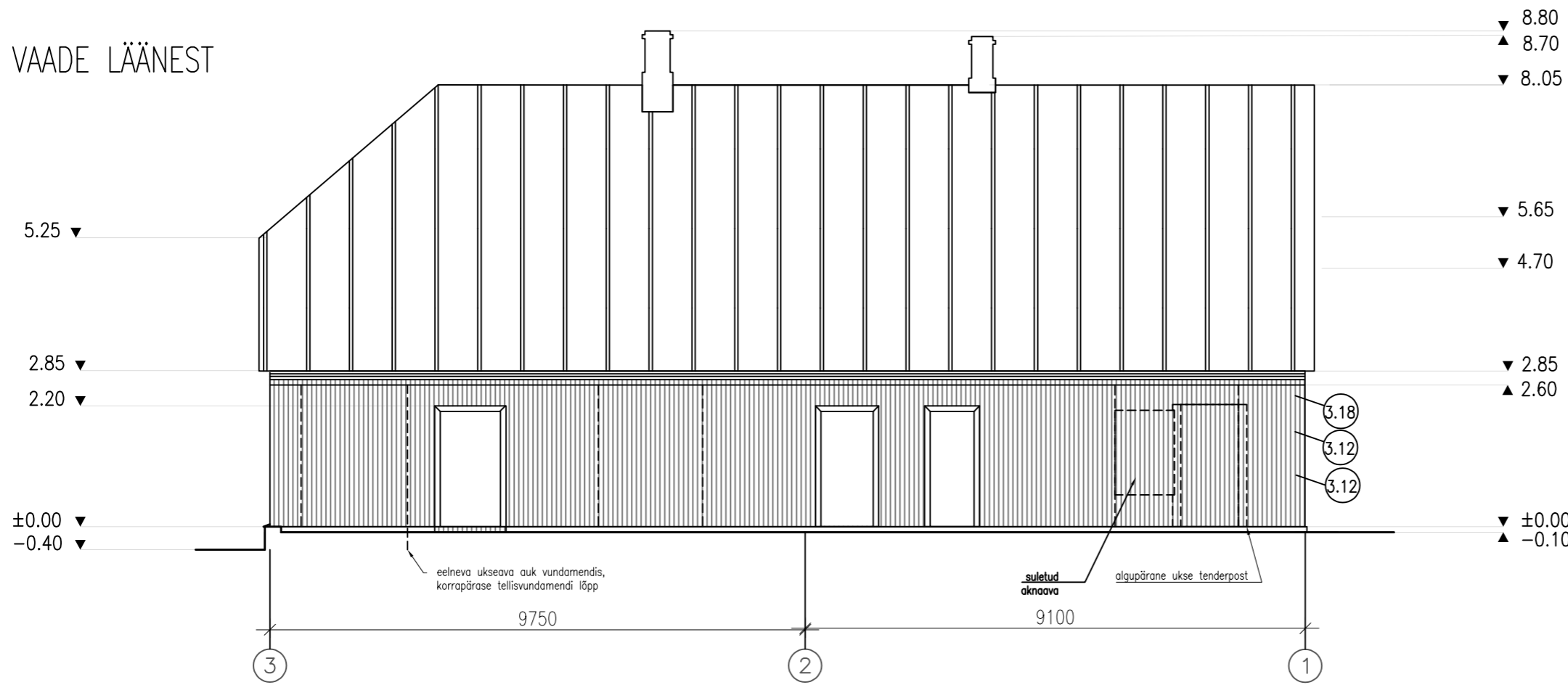

VAADE PÕHJAST

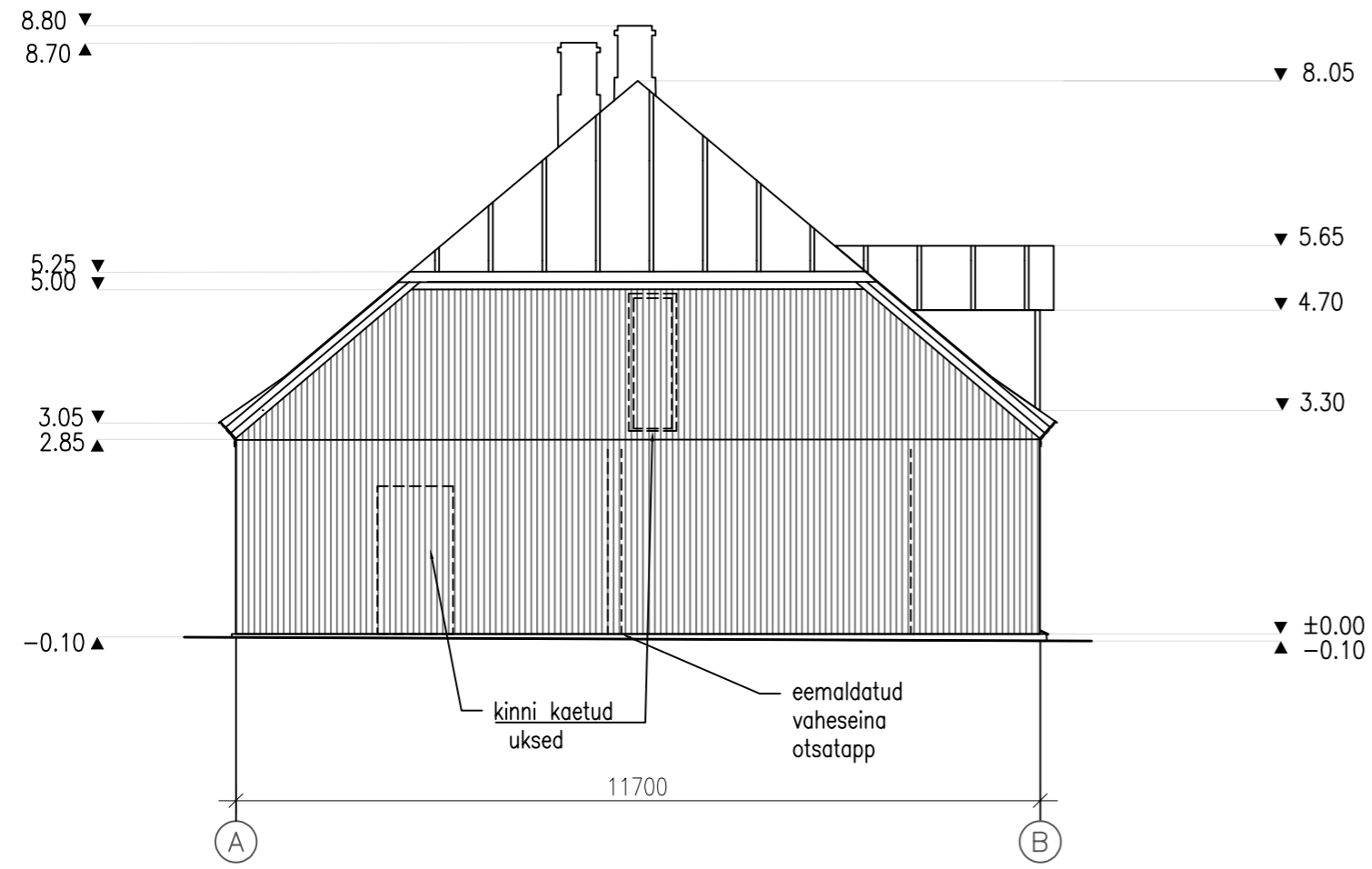

	Tellija:			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus:		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	HOONE VAATED – IDA, PÕHI		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20	Olemasolev olukord		
TTÜ Tartu Kolledž				Leht:	Lehti:	Mõõtkava:
				11	49	1:100

VAADE LÄÄNEST

VAADE LÕUNAST

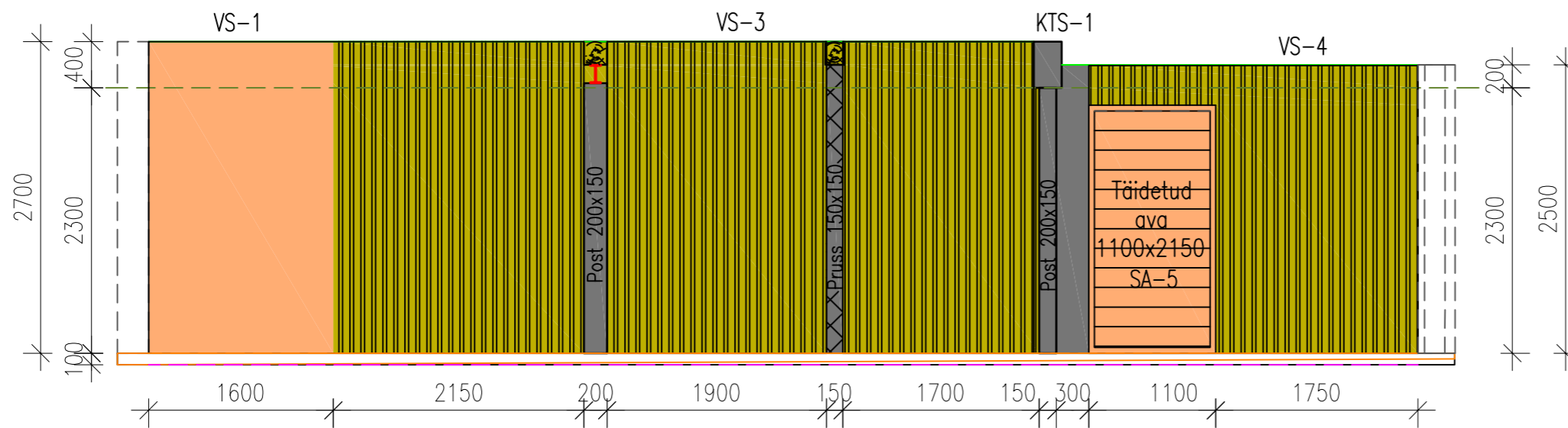

	Tellija:			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus: HOONE VAATED – LÄÄS, LÕUNA		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	Olemasolev olukord		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20			
TTÜ Tartu Kolledž				Leht: 12	Lehti: 49	Mõõtkava: 1:100

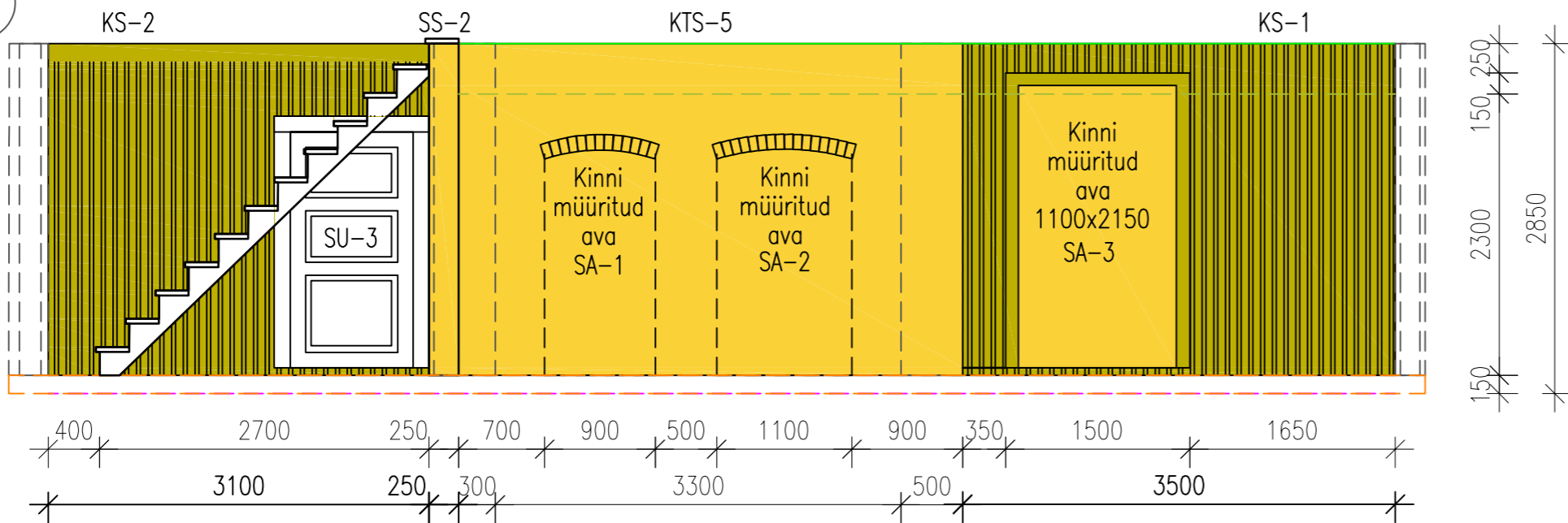
PRODUCED BY AN AUTODESK STUDENT VERSION

PRODUCED BY AN AUTODESK STUDENT VERSION

1

2

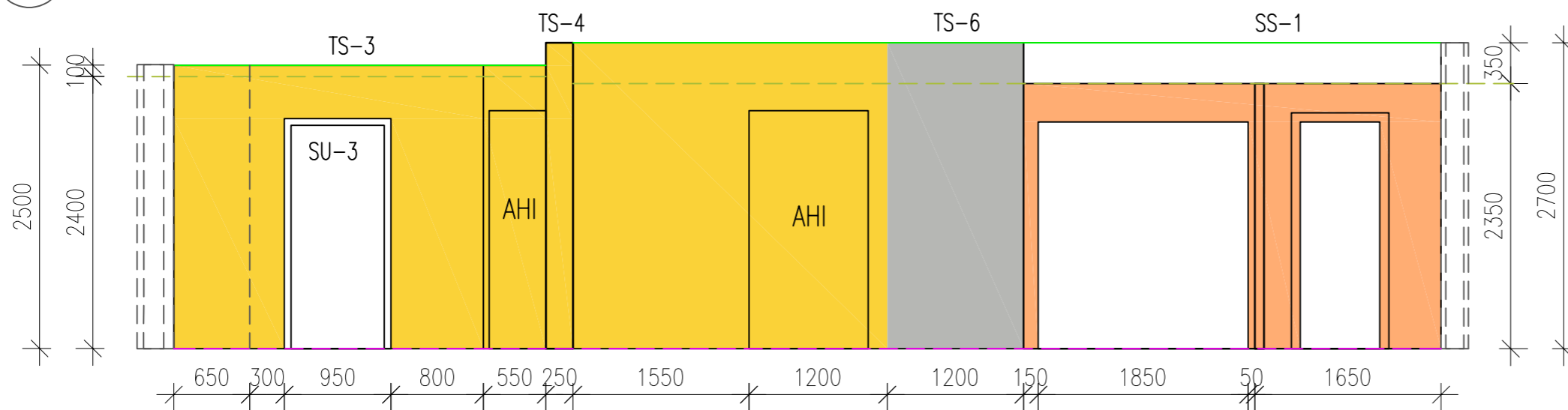

TINGMÄRGID

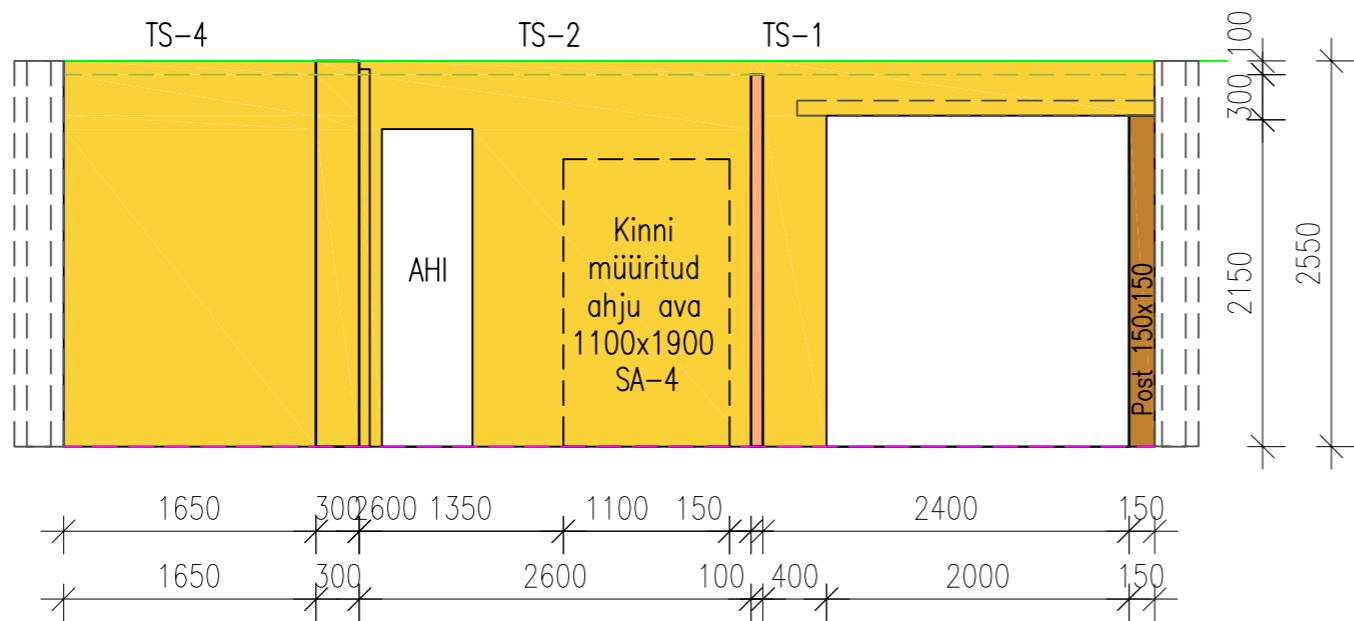
- alapärase lae asukoht
- - - sokli kõrgusjoon/kontuur
- - - olemasoleva lae asukoht
- - - olemasoleva põranda asukoht
- laastuvõrk
- puit
- ristpalk
- silikaattellis
- hõre pilliroomatt
- puitkarkass
- püstpalk
- savitellis

	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Koostas	P. Puhalainen	Kuupäev	17.08.20	Nimetus: Seinte pinnalaotused 1-2	
Juhendas	J. Tintera	Kuupäev	17.08.20	Olemasolev olukord		
TTÜ Tartu Kolledž				Leht:	Lehti:	Möötkava:
				13	49	1:50

3

4

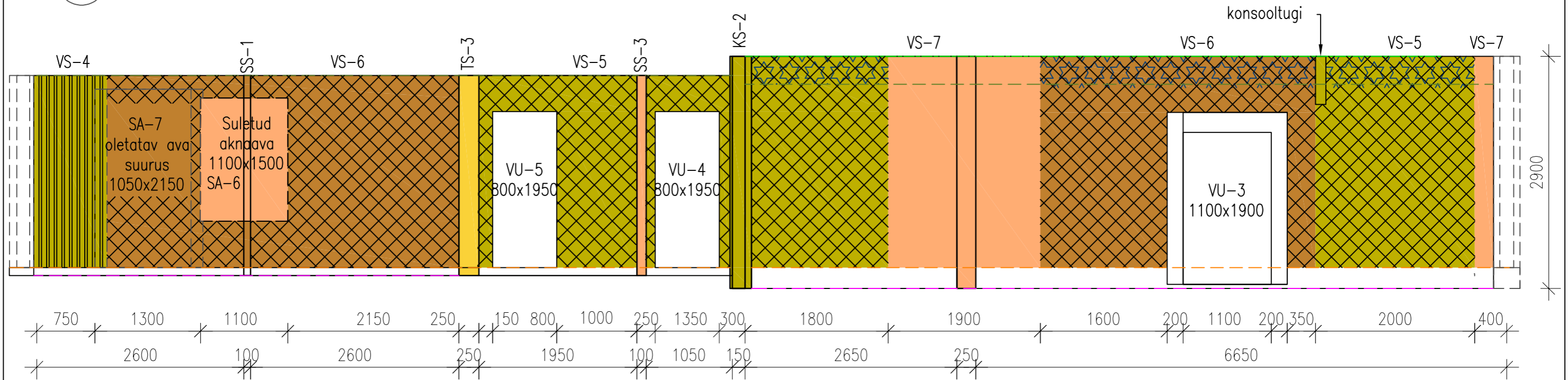

TINGMÄRGID

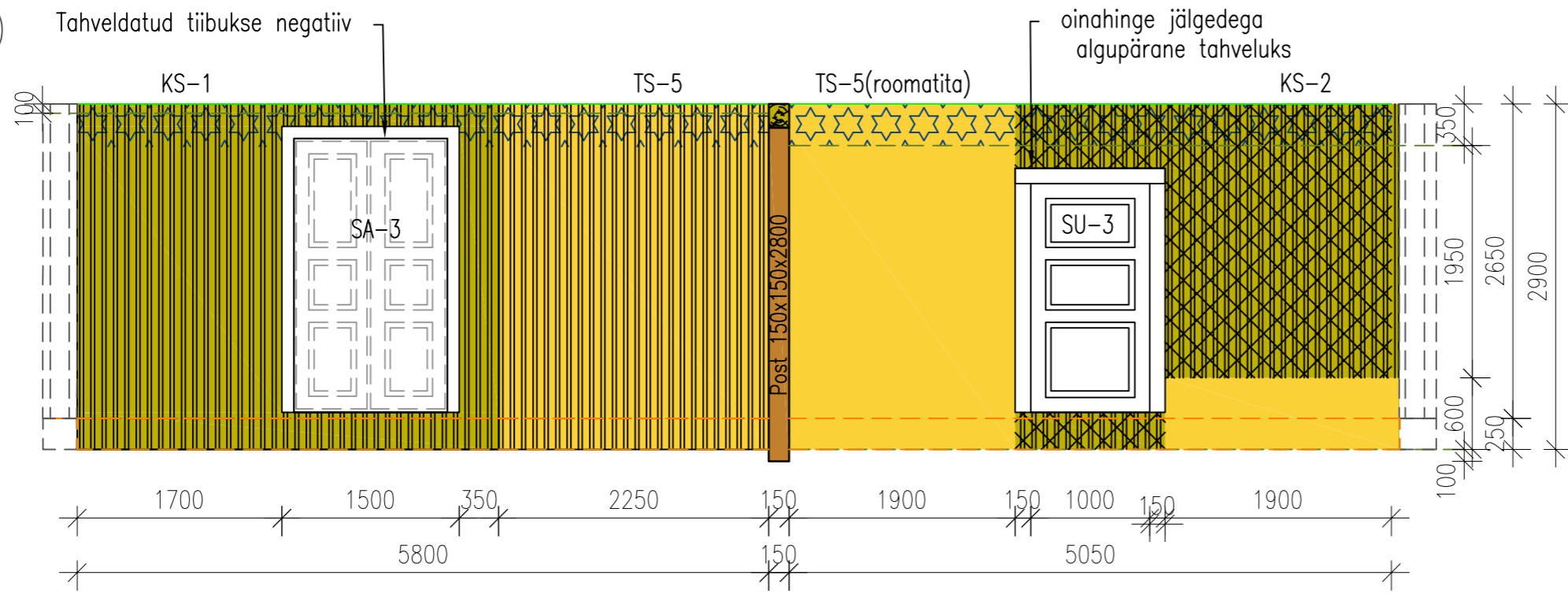
- algupärase lae asukoht
- - - olemasoleva lae asukoht
- laastuvõrk
- hõre pilliroomatt
- puut
- puitkarkass
- ristpalk
- püstpalk
- sokli kõrgusjoon/kontuur
- olemasoleva põranda asukoht
- silikaattellis
- savitellis

	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Koostas	P. Puhalainen	Allkiri		Kuupäev	17.08.20
Juhendas	J. Tintera			Kuupäev	17.08.20	Nimetus: Seinte pinnalaotused 3-4 Olemasolev olukord
TTÜ Tartu Kolledž				Leht:	14	Möötkava: 1:50
				Lehti:	49	

5

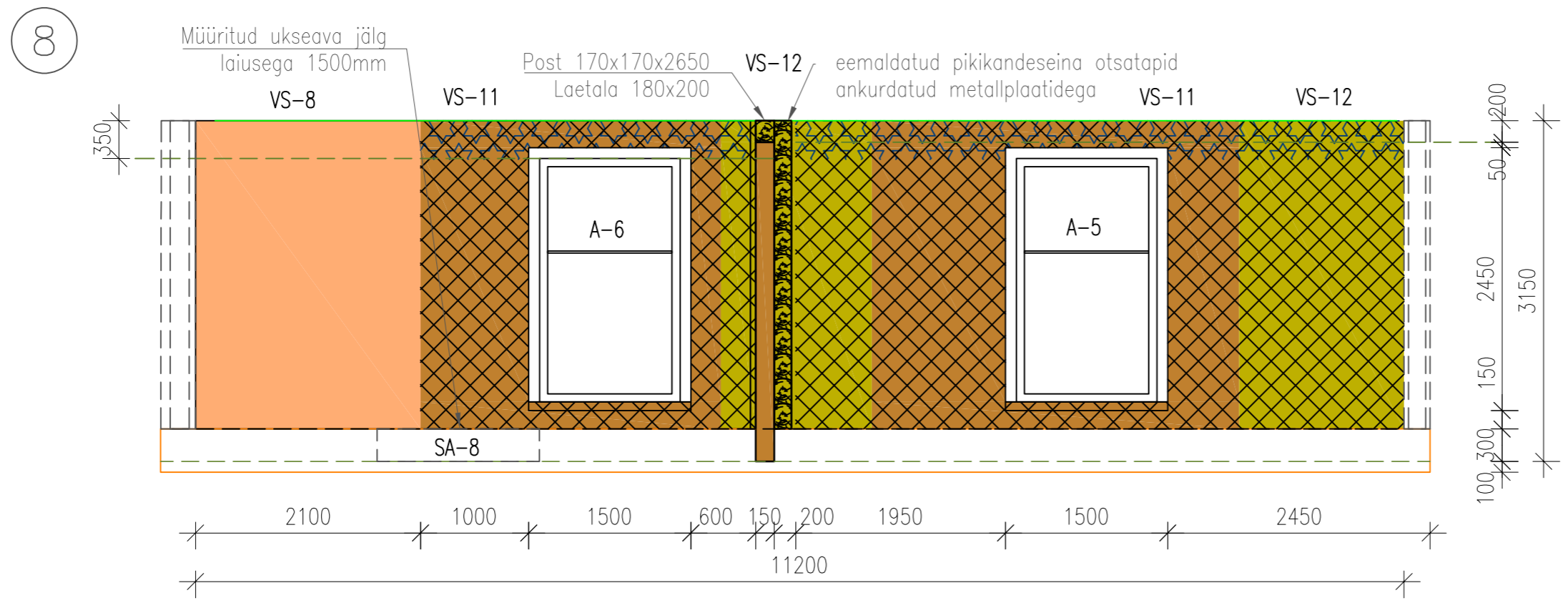
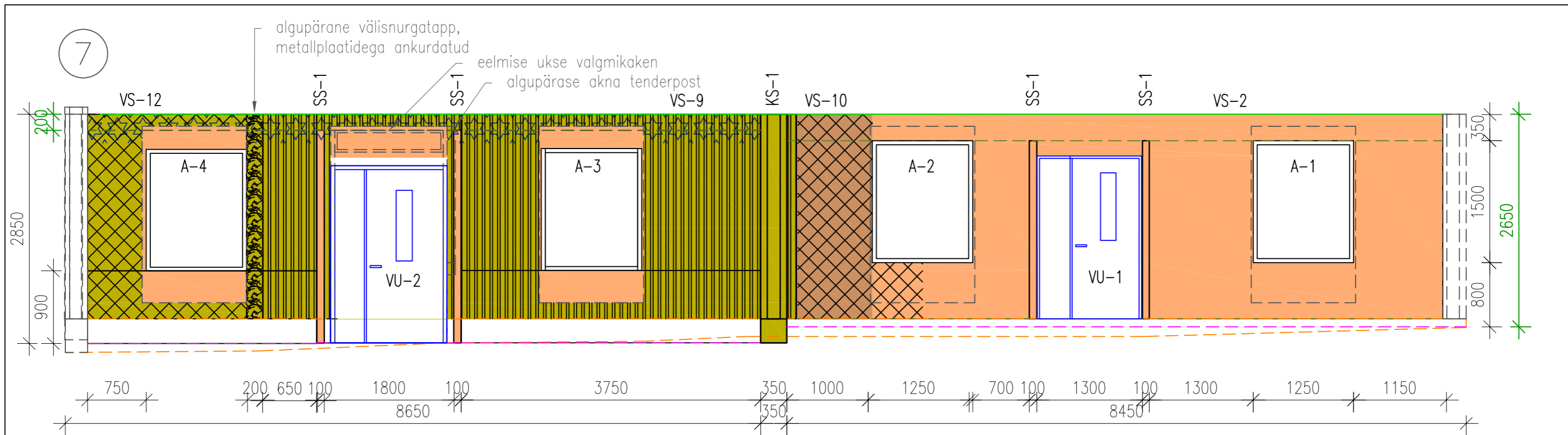
6

TINGMÄRGID

- algupärase lae asukoht
- - - olemasoleva lae asukoht
- laastuvõrk
- puit
- ristpalk
- püstpalk
- hõre pilliroomatt
- puitkarkass
- - - sokli kõrgusjoon/kontuur
- - - olemasoleva põranda asukoht
- võimalik trafarettmaaling
- savitellis

	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Koopäev	Nimetus:		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	Seinte pinnalaotused 5-6		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20	Olemasolev olukord		
TTÜ Tartu Kolledž				Leht:	Lehti:	Mõõtkava:
				15	49	1:50

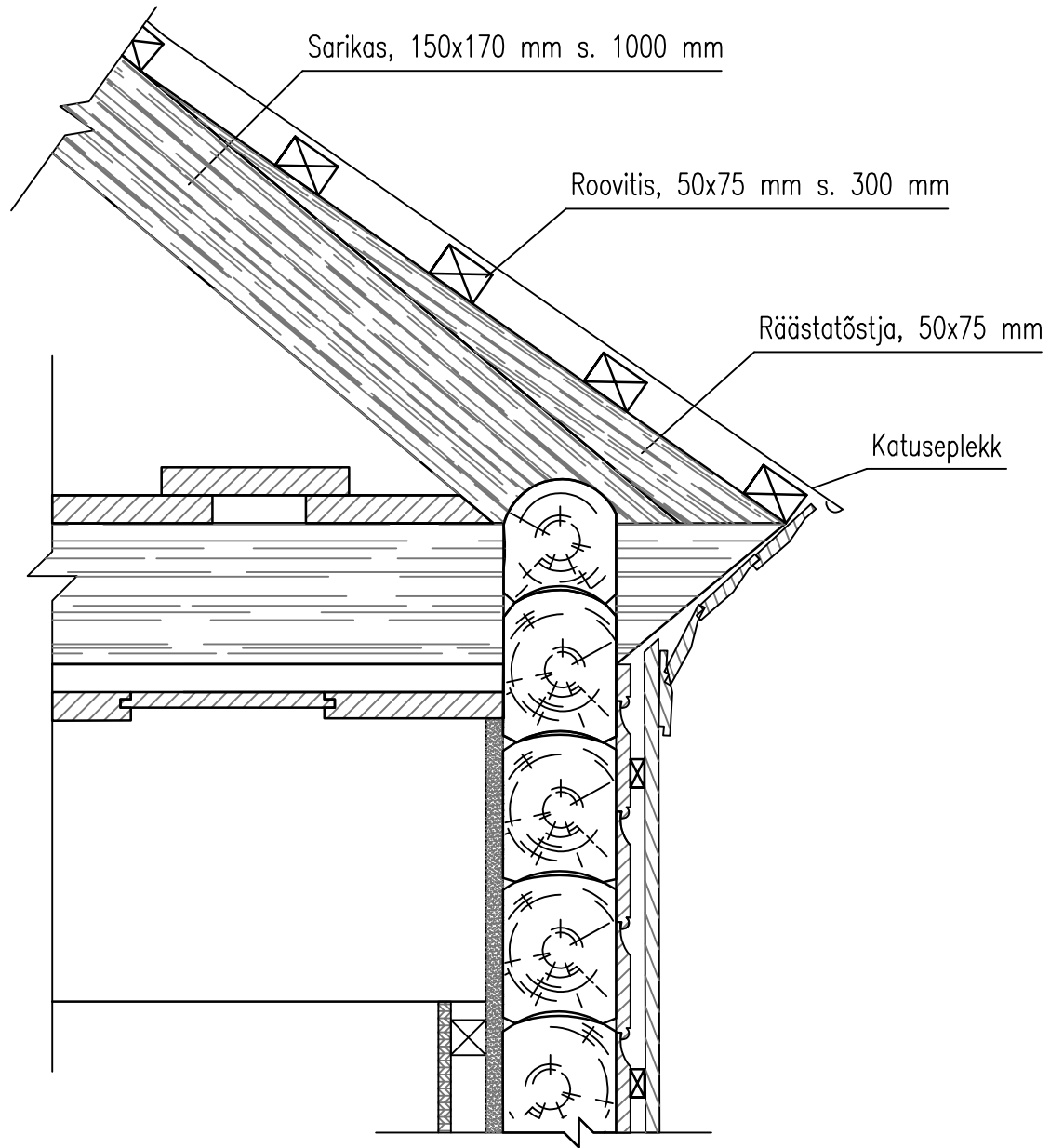
Mõõtmistulemused on +/- 50mm

TINGMÄRGID

- algupärase lae asukoht
- - - sokli kõrgusjoon/kontuur
- - - olemasoleva lae asukoht
- - - olemasoleva põranda asukoht
- laastuvõrk
- puit
- ristpalk
- võimalik trafarettmaaling
- hõre pilliroomatt
- puitkarkass
- püstpalk
- savitellis

	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Koostas	P. Puhalainen	Kuupäev	17.08.20	Nimetus: Seinte pinnalaotused 7-8	
Juhendas	J. Tintera	Kuupäev	13.08.20	Olemasolev olukord		
TTÜ Tartu Kolledž				Leht:	16	Mõõtkava:
				Leht:	49	1:50

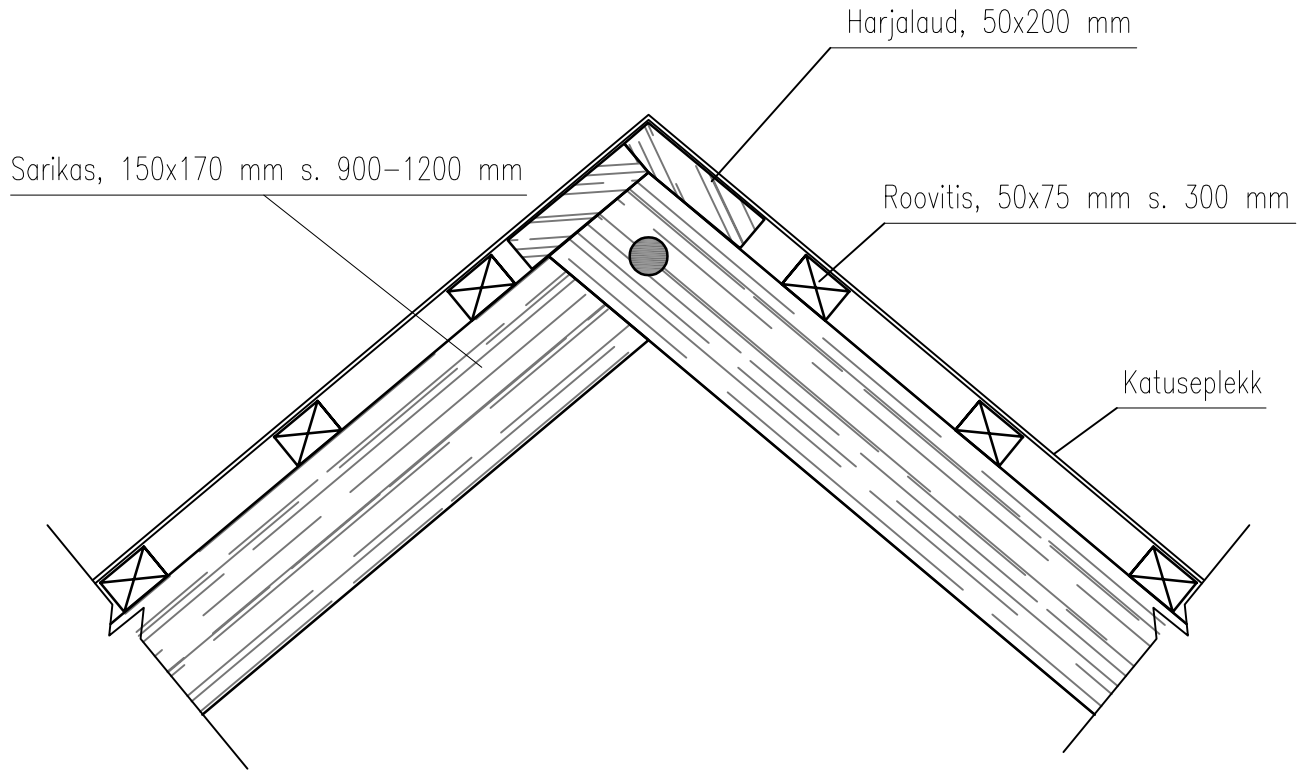
Olemasolev olukord – SÕLM 1
RÄÄSTA SÕLM

PRODUCED BY AN AUTODESK STUDENT VERSION

	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus: Sõlm 1 – RÄÄSTASÕLM		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	Olemasolev olukord		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20			
TTÜ Tartu Kolledž				Leht:	Lehti:	Möötkava:
				17	49	1:10

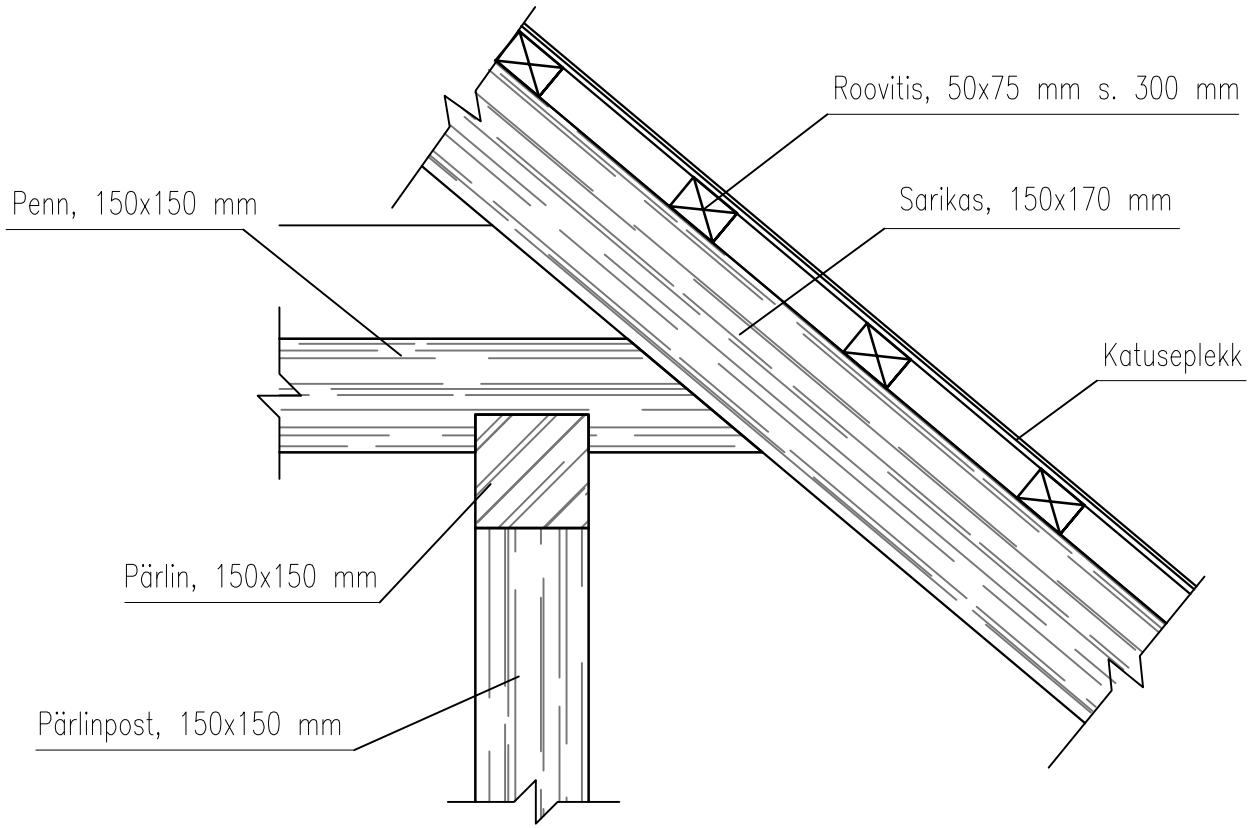
Olemasolev olukord – SÕLM 2
KATUSE HARJA SÕLM

PRODUCED BY AN AUTODESK STUDENT VERSION

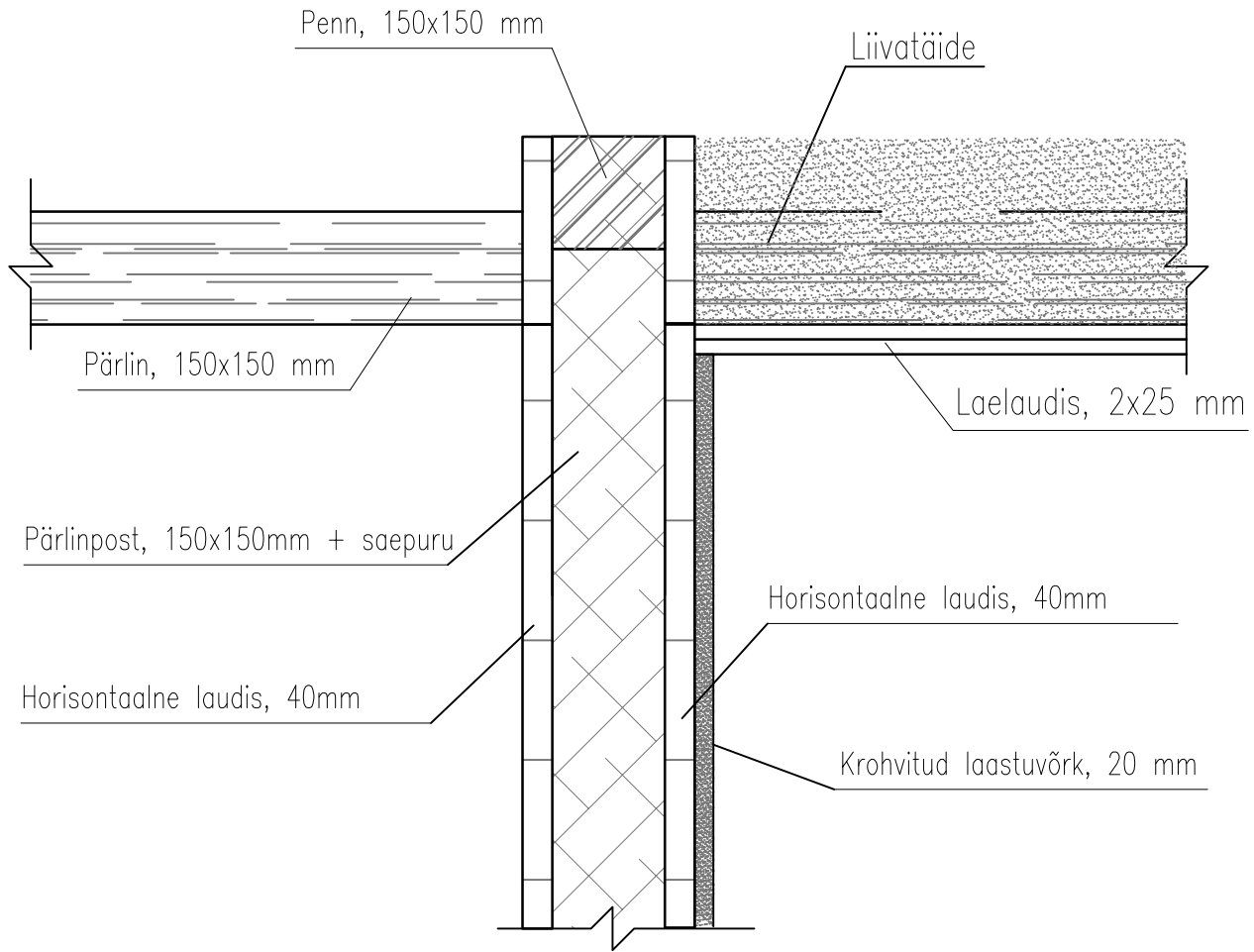
	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus: Sõlm 2 – KATUSE HARJA SÕLM		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	Olemasolev olukord		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20			
TTÜ Tartu Kolledž				Leht:	Lehti:	Mõõtkava:
				18	49	1:10

Olemasolev olukord – SÕLM 3
 PENNI TOOLVÄRGI JA SARIKA SÕLM

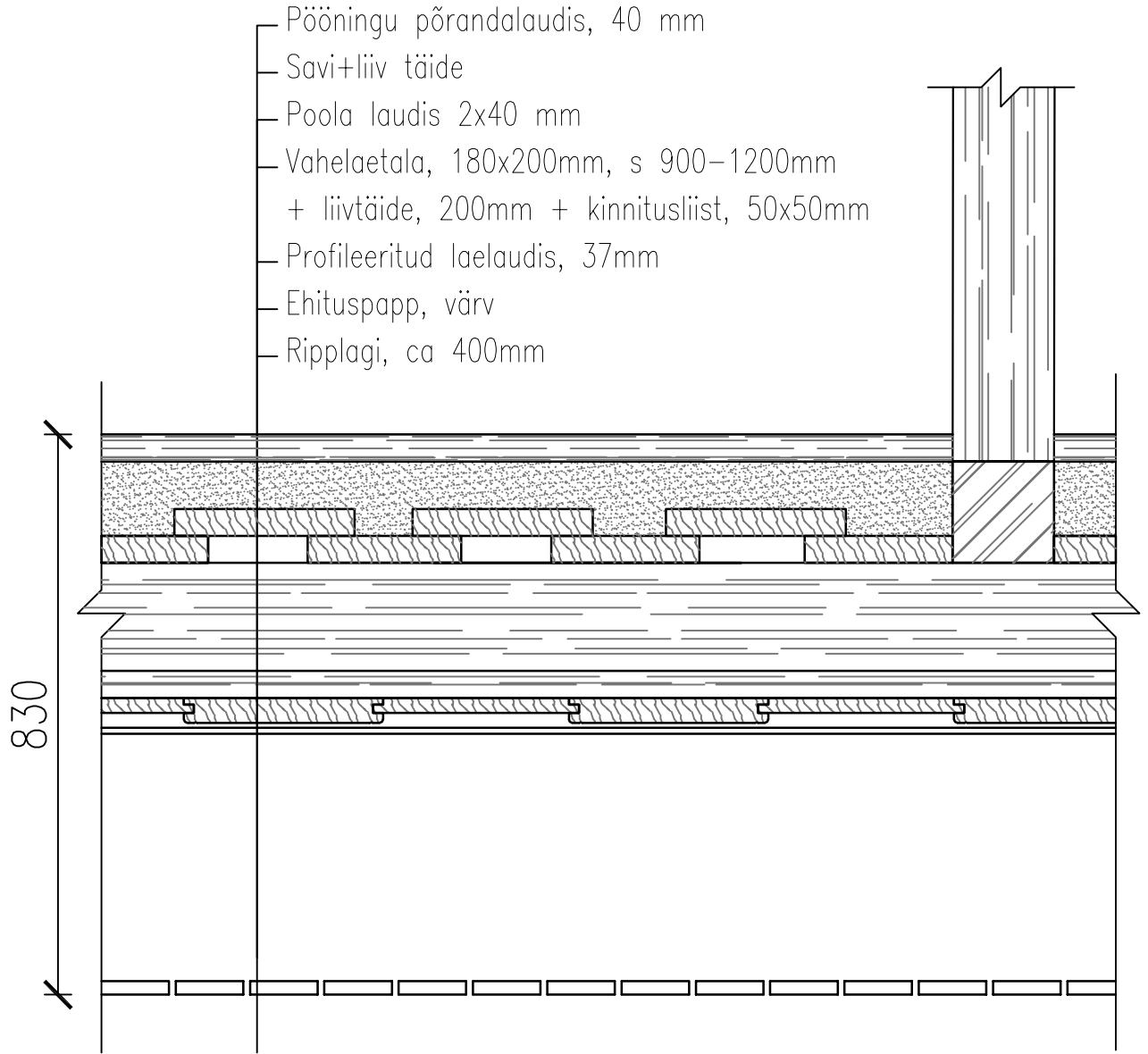
	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus: Sõlm 3 – PENN, PÄRLIN, SARIKAS Olemasolev olukord
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	
Juhendas	J. Tintera		17.08.20	
TTÜ Tartu Kolledž				Leht: 19
				Lehti: 49
				Mõõtkava: 1:10

Olemasolev olukord – SÕLM 4
PÖÖNINGU LAGI JA SEIN

	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus: Sõlm 4 – PÖÖNINGU LAGI, SEIN		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	Olemasolev olukord		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20			
TTÜ Tartu Kolledž				Leht:	Lehti:	Möötkava:
				20	49	1:10

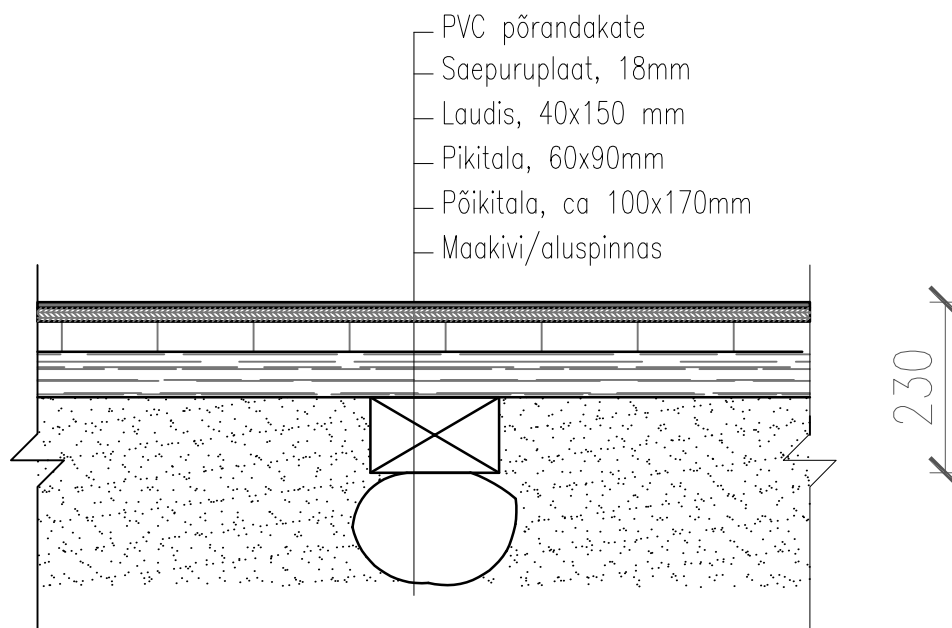
Olemasolev olukord – SÕLM 5 VAHELAGI JA PÄRLINPOST

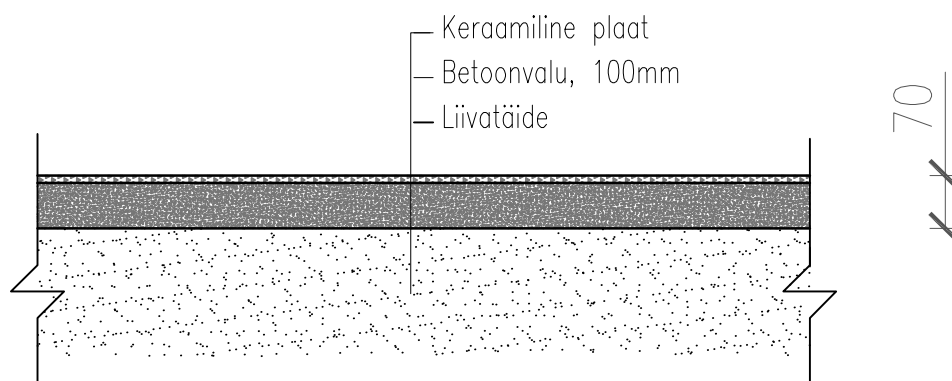
	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus:		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	Sõlm 5 – VAHELAGI JA PÄRLINPOST		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20	Olemasolev olukord		
TTÜ Tartu Kolledž				Leht:	Lehti:	Mõõtkava:
				21	49	1:10

Olemasolev olukord – PP Põrand pinnasel

PP-1

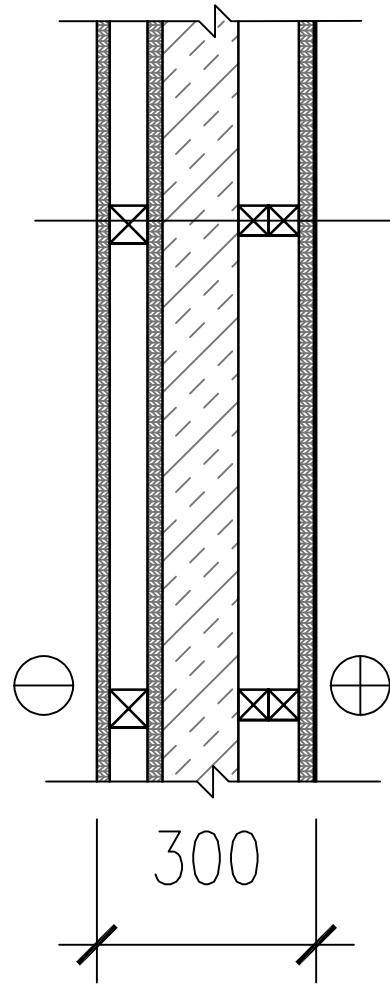

PP-2

	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus: PP – PÕRAND PINNASEL		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	Olemasolev olukord		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20			
TTÜ Tartu Kolledž				Leht: 22	Lehti: 49	Mõõtkava: 1:10

Olemasolev olukord – VS-1 VÄLISSEIN

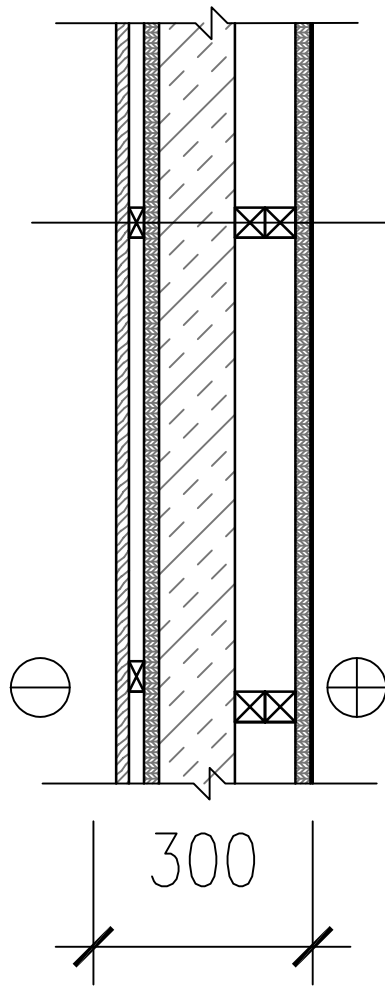

VS-1

OSB plaat 18 mm
Pruss 50x50 mm, s 600mm
Saepuru plaat 18 mm
Pruss 100x100 mm, s. 1000mm, + klaasvill 100 mm
2x distantслиist 40x40 mm
Saepuru plaat 18 mm
Ehituspapp 3 mm
Värv

	Tellijä: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus:		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	VS-1 – VÄLISSEIN		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20	Olemasolev olukord		
TTÜ Tartu Kolledž				Leht:	Lehti:	Mõõtkava:
				23	49	1:10

Olemasolev olukord – VS-2 VÄLISSEIN

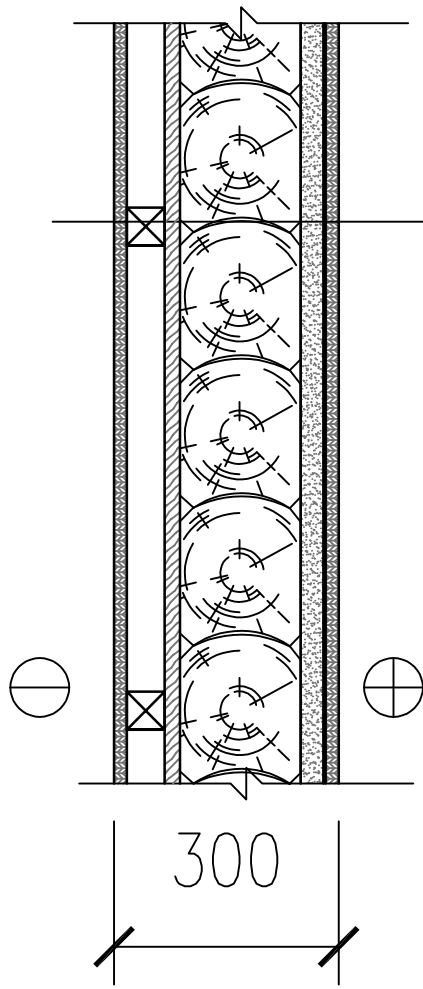

VS-2

Vert. voodrilaudis 22x120 mm
Pruss 20x40 mm, s 600mm
Saepuru plaat 18 mm
Pruss 100x100 mm, s. 1000mm, + klaasvill 100 mm
2x distantслиist 40x40 mm
Saepuru plaat 18 mm
Ehituspapp 3 mm
Värv

	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus: VS-2 – VÄLISSEIN		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	Olemasolev olukord		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20			
TTÜ Tartu Kolledž				Leht:	Lehti:	Mõõtkava:
				24	49	1:10

Olemasolev olukord – VS-3 VÄLISSEIN

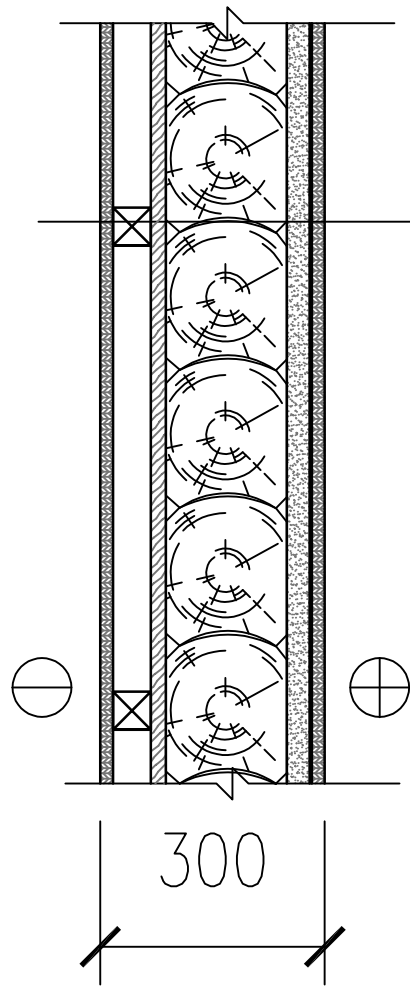

VS-3

OSB plaat 18 mm
Pruss 50x50 mm, s 600mm
Horis. voodrilaudis 22x120 mm
Ristpalk 160 mm
Hõre roomatt + lubikrohv 30 mm
Looduslik värv
Vineerplaat 3 mm
Saepuru plaat 18 mm
Värv

	Tellijä: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus:		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	VS-3 – VÄLISSEIN		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20	Olemasolev olukord		
TTÜ Tartu Kolledž				Leht:	Lehti:	Mõõtkava:
				25	49	1:10

Olemasolev olukord – VS-5 VÄLISSEIN

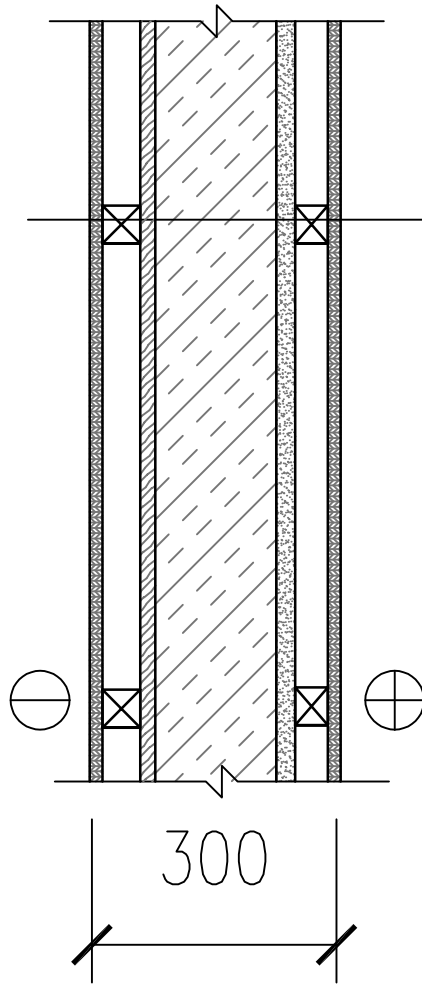
VS-5

OSB plaat 18 mm
Pruss 50x50 mm, s 600mm
Horis. voodrilaudis 22x120 mm
Ristpalk 160 mm
Tapeet
Laastuvõrk + lubikrohv 30 mm
Looduslik värv/tapeet
Vineerplaat 3 mm
Saepuru plaat 18 mm
Värv

PRODUCED BY AN AUTODESK STUDENT VERSION

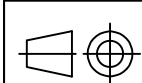
	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus: VS-5 – VÄLISSEIN		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	Olemasolev olukord		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20			
TTÜ Tartu Kolledž				Leht:	Lehti:	Mõõtkava:
				27	49	1:10

Olemasolev olukord – VS-6 VÄLISSEIN

VS-6

OSB plaat 18 mm
Pruss 50x50 mm, s 600mm
Horis. voodrilaudis 22x120 mm
Püst- ja ristpalk 160 mm
Laastumatt + krohv 25 mm
Vineerplaat 3 mm
Tasandusliistud 0-100 mm
Saepuru plaat 18 mm
Tapeet

Tellija: Valga vallavalitsus

Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone

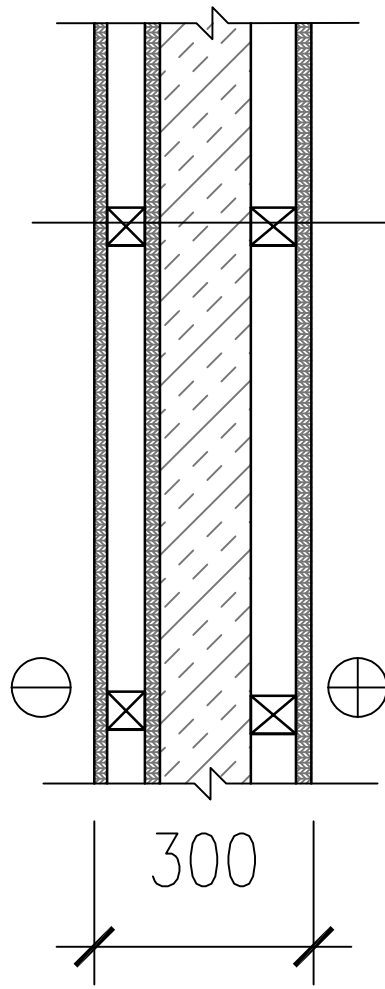
	Nimi	Allkiri	Kuupäev
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20
Juhendas	J. Tintera		17.08.20

Nimetus:
VS-6 – VÄLISSEIN
Olemasolev olukord

TTÜ Tartu Kolledž

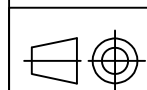
Leht:	Lehti:	Mõõtkava:
28	49	1:10

Olemasolev olukord – VS-7 VÄLISSEIN

VS-7

OSB plaat 18 mm
Pruss 50x50 mm, s 600mm
Saepuru plaat 18 mm
Pruss 120x120 mm
Distantliist 60mm
Saepuru plaat 18 mm
Värv

Tellija: Valga vallavalitsus

Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone

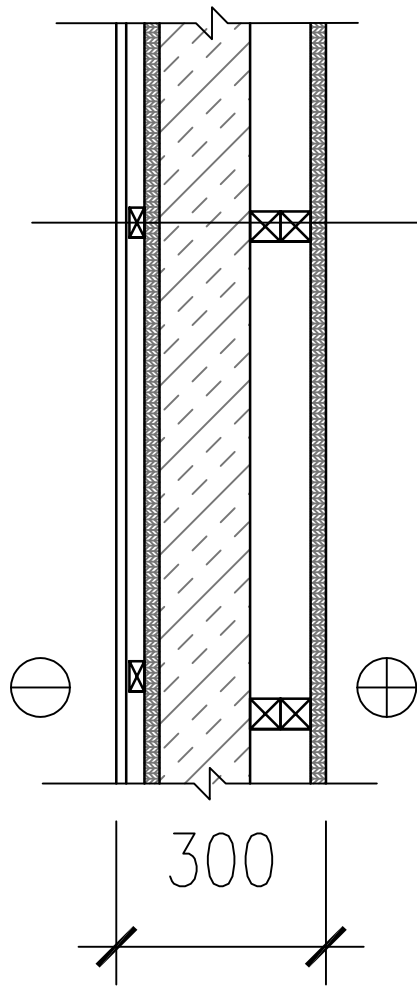
	Nimi	Allkiri	Kuupäev
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20
Juhendas	J. Tintera		17.08.20

Nimetus:
VS-7 – VÄLISSEIN
Olemasolev olukord

TTÜ Tartu Kolledž

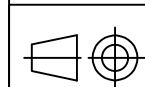
Leht:	Lehti:	Möötkava:
29	49	1:10

Olemasolev olukord – VS-8 VÄLISSEIN

VS-8

Vert. voodrilaudis 22x120 mm
Pruss 20x40 mm, s 600mm
Saepuru plaat 18 mm
Pruss 50x100 mm, s. 1000mm, + klaasvill 100 mm
2x distantслиist 40x40 mm
Saepuru plaat 18 mm
Värv

Tellija: Valga vallavalitsus

Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone

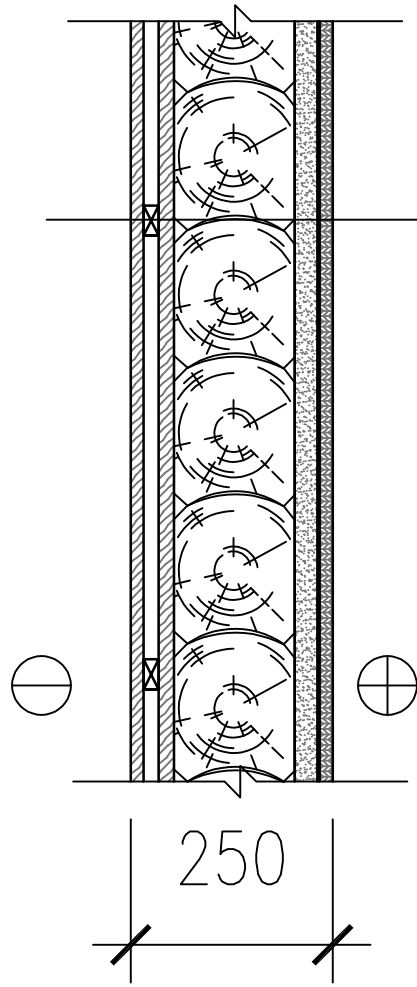
	Nimi	Allkiri	Kuupäev
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20
Juhendas	J. Tintera		17.08.20

Nimetus:
VS-8 – VÄLISSEIN
Olemasolev olukord

TTÜ Tartu Kolledž

Leht:	Lehti:	Mõõtkava:
30	49	1:10

Olemasolev olukord – VS-9 VÄLISSEIN

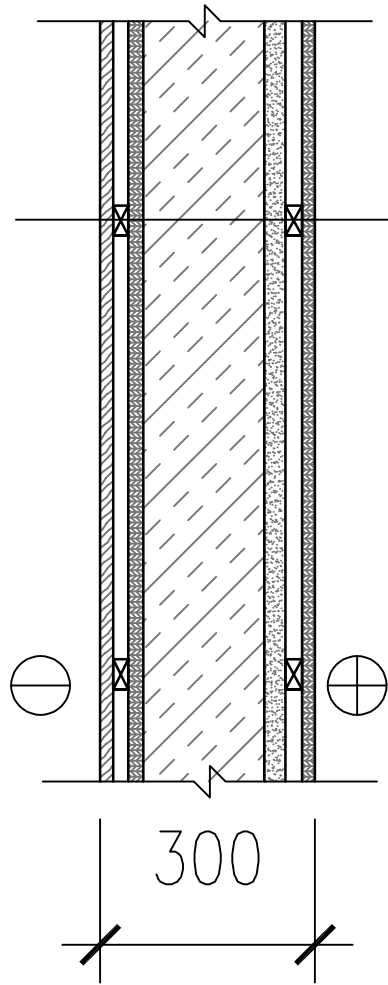

VS-9

Vert. voodrilaudis 22x120 mm
Pruss 20x40 mm, s 600mm
Horis. voodrilaudis 22x120 mm
Ristpalk 160 mm
Hõre roomatt + lubikrohv 30 mm
Looduslik värv
Vineerplaat 3 mm
Saepuru plaat 18 mm
Värv

	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus: VS-9 – VÄLISSEIN		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	Olemasolev olukord		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20			
TTÜ Tartu Kolledž				Leht: 31	Lehti: 49	Mõõtkava: 1:10

Olemasolev olukord – VS-10 VÄLISSEIN

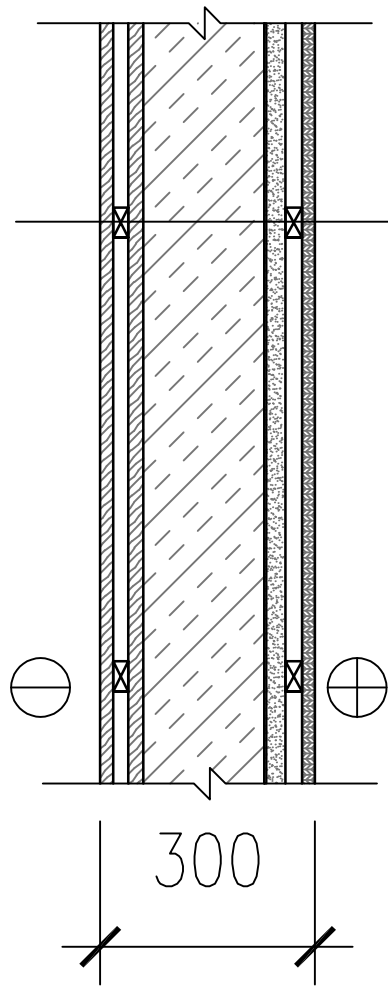

VS-10

Vert. voodrilaudis 22x120 mm
Pruss 20x40 mm, s 600mm
Saepuru plaat 18 mm
Püst- ja ristpalk 160 mm
Laastumatt + krohv 25 mm
Värv
Distantssliistud 22 mm
Saepuru plaat 18 mm
Värv

	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus: VS-10 – VÄLISSEIN		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	Olemasolev olukord		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20			
TTÜ Tartu Kolledž				Leht: 32	Lehti: 49	Mõõtkava: 1:10

Olemasolev olukord – VS-11 VÄLISSEIN

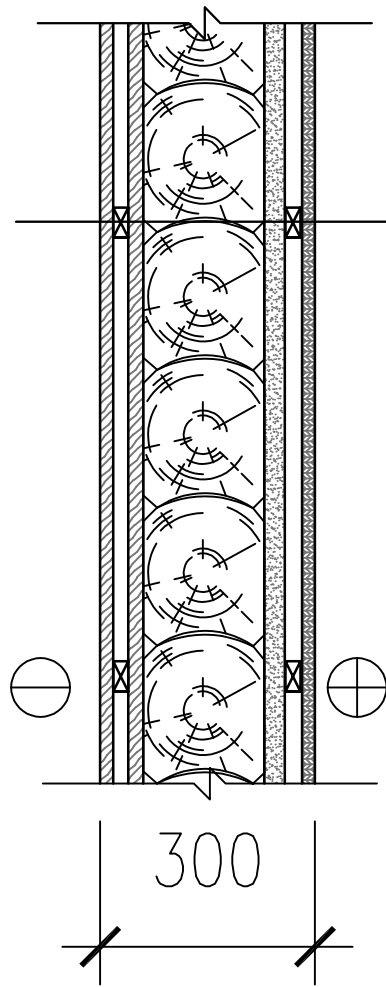

VS-11

Vert. voodrilaudis 22x120 mm
Pruss 20x40 mm, s 600mm
Horis. voodrilaudis 22x120mm
Püst- ja ristpalk 160 mm
Tapeet
Laastumatt + krohv 25 mm
Värv
Distantssliistud 22 mm
Saepuru plaat 18 mm
Värv

	Tellijä: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus: VS-11 – VÄLISSEIN		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	Olemasolev olukord		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20			
TTÜ Tartu Kolledž				Lehti: 33	Lehti: 49	Möötkava: 1:10

Olemasolev olukord – VS-12 VÄLISSEIN

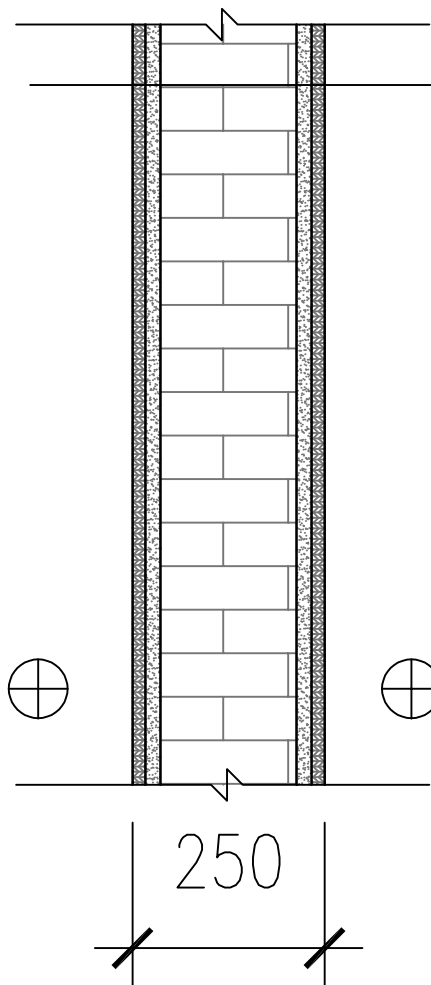
VS-12

Vert. voodrilaudis 22x120 mm
Pruss 20x40 mm, s 600mm
Horis. voodrilaudis 22x120mm
Ristpalk 160 mm
Tapeet
Laastumatt + krohv 25 mm
Värv
Distantssliistud 22 mm
Saepuru plaat 18 mm
Värv

	Tellijä: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus: VS-12 – VÄLISSEIN		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	Olemasolev olukord		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20			
TTÜ Tartu Kolledž				Leht: 34	Lehti: 49	Mõõtkava: 1:10

Olemasolev olukord – TS-1 KANDEV SISESEIN

TS-1

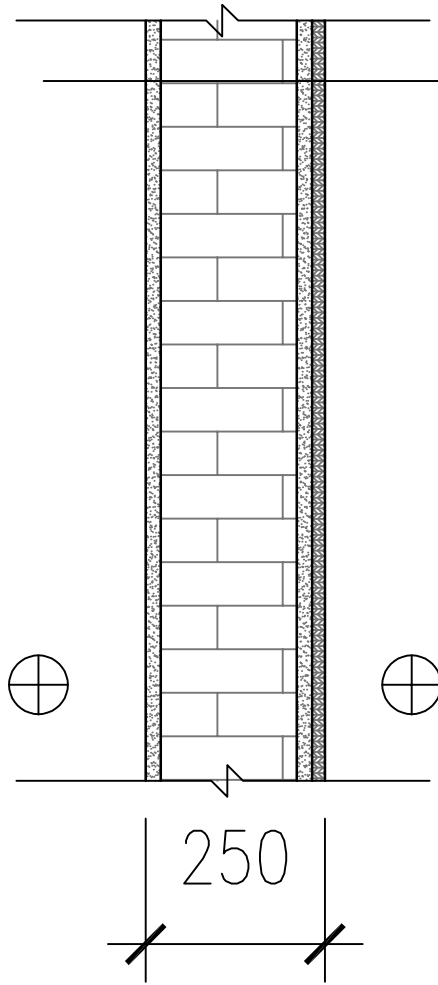
Värv
Saepuruplaat 17mm
Looduslik värv
Lubikrohv 20 mm
Savitellis 180 mm
Lubikrohv 20 mm
Looduslik värv
Saepuruplaat 17mm
Värv

250

	Tellijä: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus:		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	TS-1 – KANDEV SISESEIN		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20	Olemasolev olukord		
TTÜ Tartu Kolledž				Lehti:	Lehti:	Mõõtkava:
				35	49	1:10

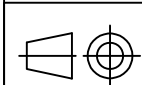
Olemasolev olukord – TS-2 KANDEV SISESEIN

TS-2

Värv
Looduslik värv
Lubikrohv 20 mm
Savitellis 180 mm
Lubikrohv 20 mm
Looduslik värv
Saepuruplaat 17mm
Värv

250

Tellija: Valga vallavalitsus

Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone

	Nimi	Allkiri	Kuupäev
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20
Juhendas	J. Tintera		17.08.20

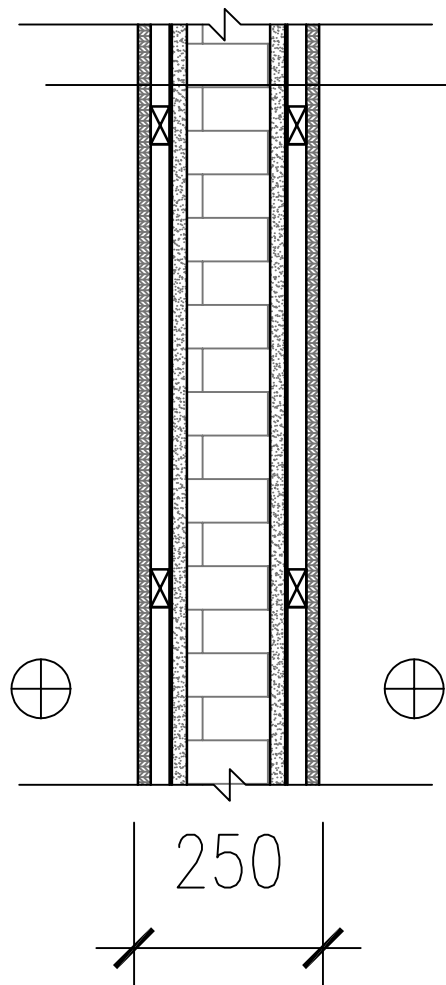
Nimetus:
TS-1 – KANDEV SISESEIN
Olemasolev olukord

TTÜ Tartu Kolledž

Lehti: 36	Lehti: 49	Mõõtkava: 1:10
--------------	--------------	-------------------

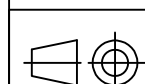
Olemasolev olukord – TS-3 KANDEV SISESEIN

TS-3

Saepuru plaat 17 mm
Distantслиist 25 mm
Vineerplaat 3 mm
Lubikrohv + värv 20 mm
Savitellis 110 mm
Lubikrohv 20 mm
Looduslik värv, tapeet
Vineerplaat 3 mm
Distantслиist 25 mm
Saepuru plaat 17 mm
Värv

250

Tellija: Valga vallavalitsus

Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone

	Nimi	Allkiri	Kuupäev
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20
Juhendas	J. Tintera		17.08.20

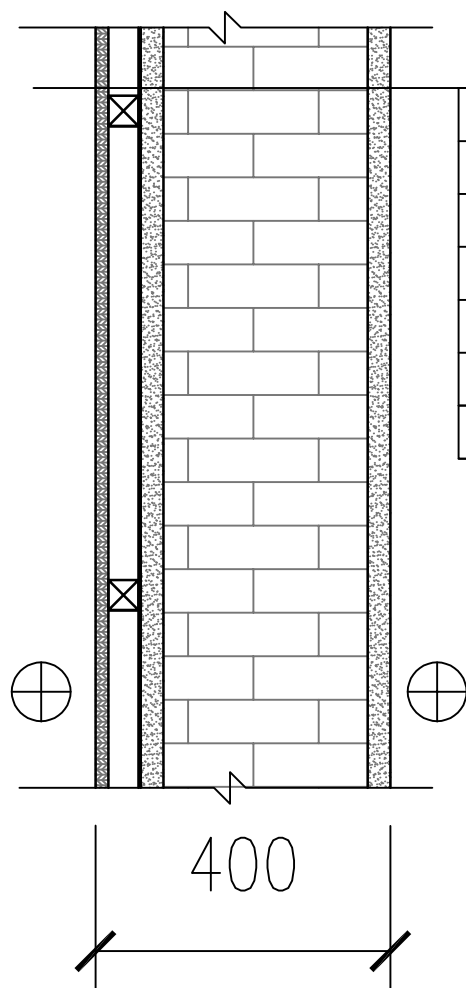
Nimetus:
TS-1 – KANDEV SISESEIN
Olemasolev olukord

TTÜ Tartu Kolledž

Leht:	Lehti:	Mõõtkava:
37	49	1:10

Olemasolev olukord – TS-4 KANDEV SISESEIN

TS-4

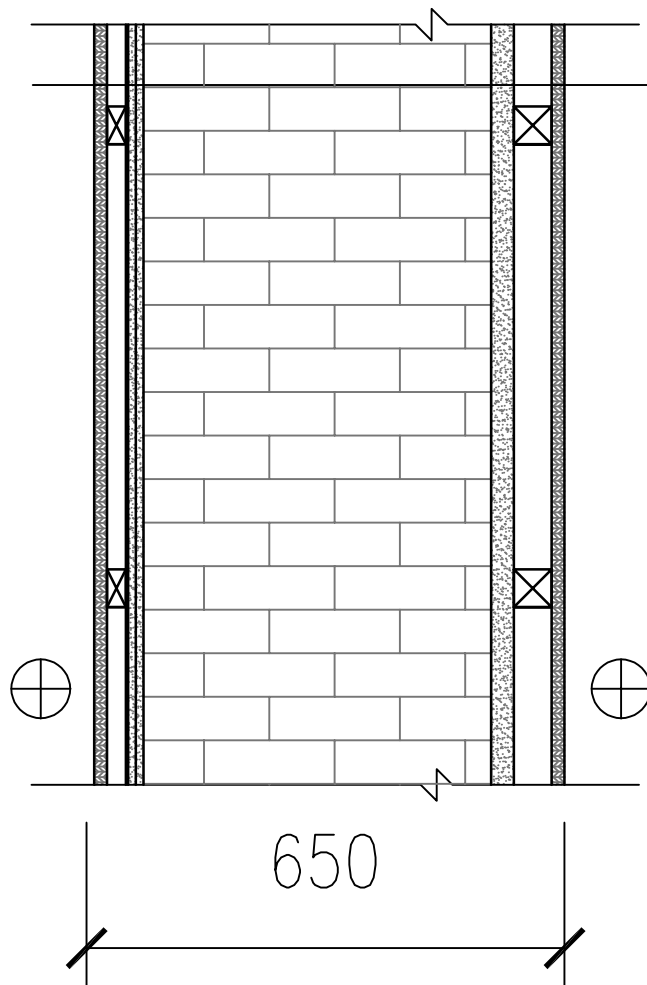

Saepuru plaat 17 mm
Distantслиist 25 mm
Vineerplaat 3 mm
Lubikrohv 30 mm
Savitellis 270 mm
Lubikrohv 30 mm
Looduslik värv

	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus: TS-1 – KANDEV SISESEIN		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	Olemasolev olukord		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20			
TTÜ Tartu Kolledž				Leht: 38	Lehti: 49	Mõõtkava: 1:10

Olemasolev olukord – TS-5 KANDEV SISESEIN

TS-5

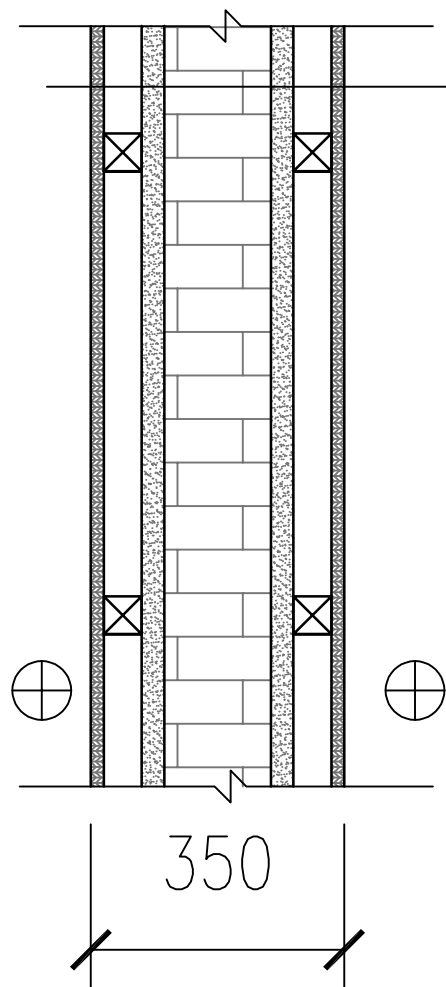
Värv
Saepuruplaat 17mm
Distantliist 25 mm
Vineerplaat 3 mm
Looduslik värv
Lubikrohv 2x10 mm
Savitellis 300 mm
Ristpalk 160 mm
Hõre roomatt + lubikrohv 30 mm
Looduslik värv
Distantliist 50 mm
Saepuru plaat 17 mm
Värv

650

	Tellijä: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus: TS-1 – KANDEV SISESEIN		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	Olemasolev olukord		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20			
TTÜ Tartu Kolledž				Lehti: 39	Lehti: 49	Mõõtkava: 1:10

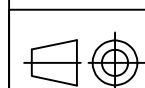
Olemasolev olukord – TS-6 KANDEV SISESEIN

TS-6

Värv
Saepuru plaat 18 mm
Distantслиist 50 mm
Värv
Lubikrohv 30 mm
Silikaat tellis 140 mm
Lubikrohv 30 mm
Värv
Distantслиist 50 mm
Saepuru plaat 18 mm
Värv

350

Tellija: Valga vallavalitsus

Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone

	Nimi	Allkiri	Kuupäev
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20
Juhendas	J. Tintera		17.08.20

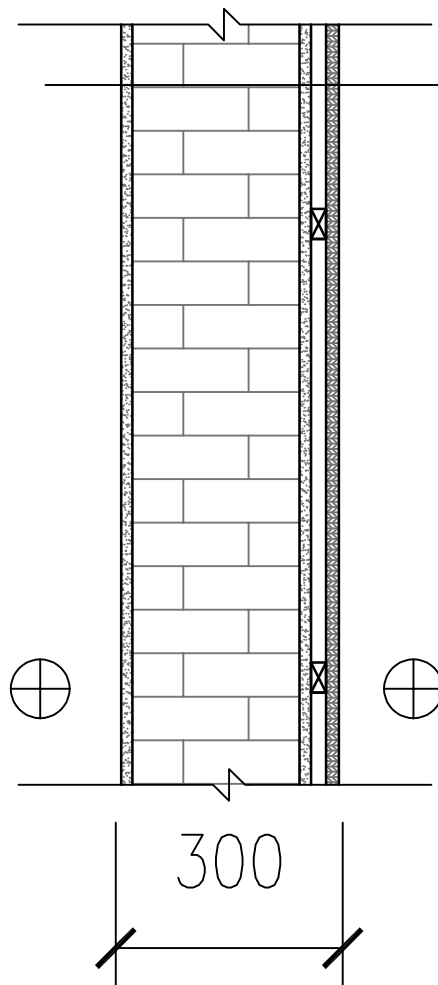
Nimetus:
TS-1 – KANDEV SISESEIN
Olemasolev olukord

TTÜ Tartu Kolledž

Lehti: 40	Lehti: 49	Mõõtkava: 1:10
--------------	--------------	-------------------

Olemasolev olukord – TS-7 KANDEV SISESEIN

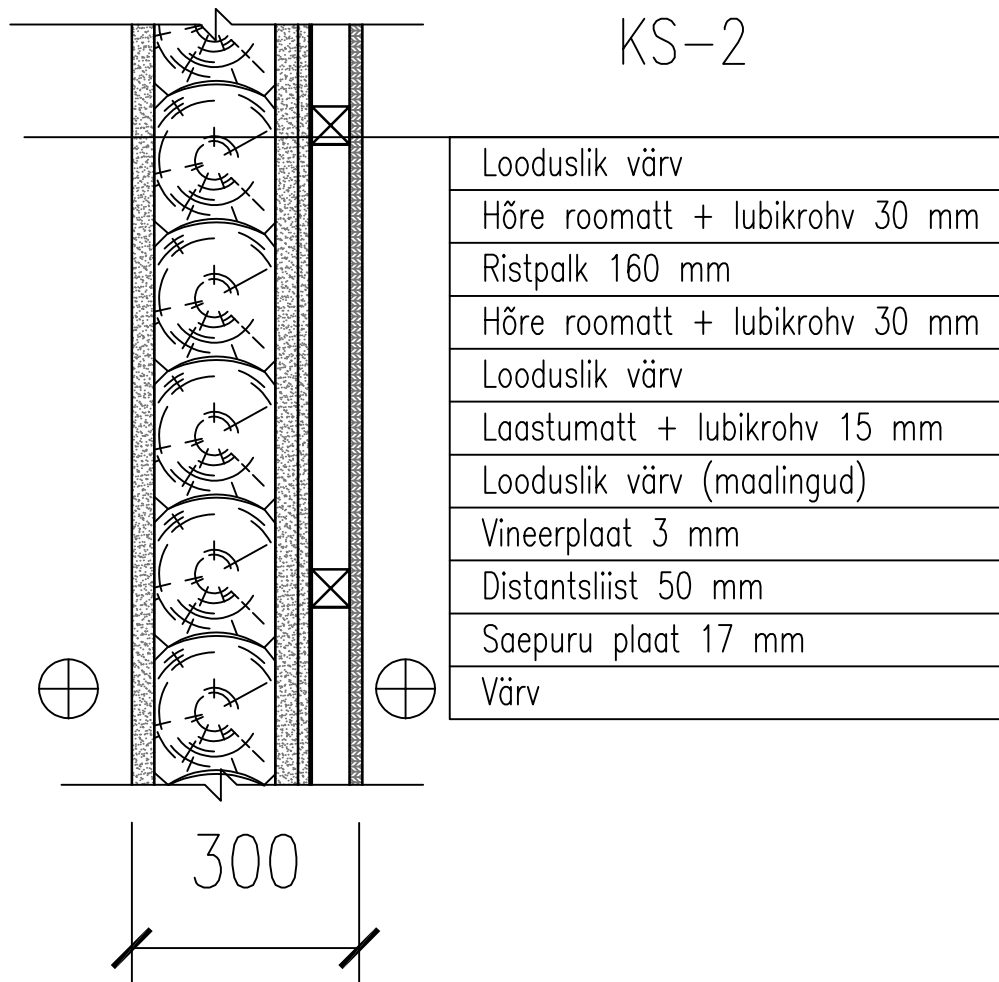
TS-7

Värv
Lubikrohv 15 mm
Savitellis 140 mm
Lubikrohv 15 mm
Värv
Distantслиist 25 mm
Saepuru plaat 18 mm
Värv

	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus: TS-1 – KANDEV SISESEIN		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	Olemasolev olukord		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20			
TTÜ Tartu Kolledž				Lehti: 41	Lehti: 49	Mõõtkava: 1:10

Olemasolev olukord – KS-2 KANDEV SISESEIN

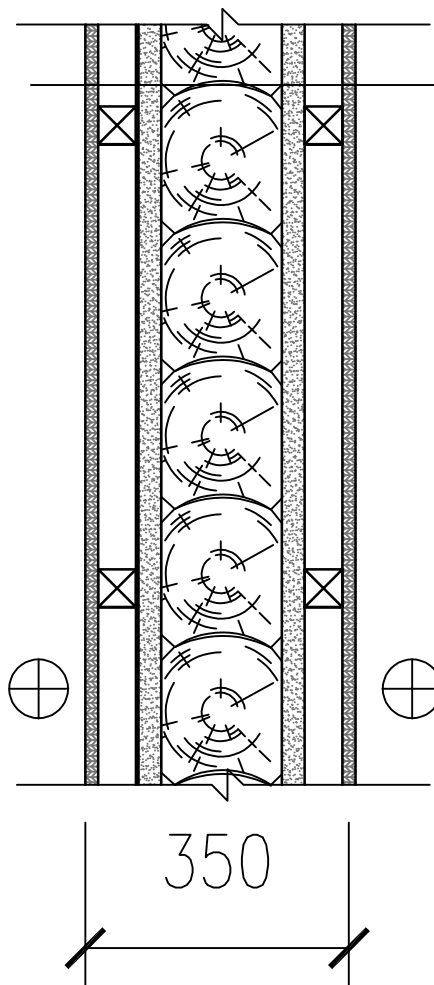
PRODUCED BY AN AUTODESK STUDENT VERSION

PRODUCED BY AN AUTODESK STUDENT VERSION

	Tellijä: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus: TS-1 – KANDEV SISESEIN Olemasolev olukord		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20			
Juhendas	J. Tintera		17.08.20			
TTÜ Tartu Kolledž				Leht:	Lehti:	Mõõtkava:
				42	49	1:10

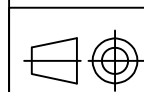
Olemasolev olukord – KS-1 KANDEV SISESEIN

KS-1

Värv
Saepuruplaat 17mm
Distantслиist 50 mm
Vineerplaat 3 mm
Looduslik värv
Hõre roomatt + lubikrohv 30 mm
Ristpalk 160 mm
Hõre roomatt + lubikrohv 30 mm
Looduslik värv
Distantслиist 50 mm
Saepuru plaat 20 mm
Värv

350

Tellija: Valga vallavalitsus

Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone

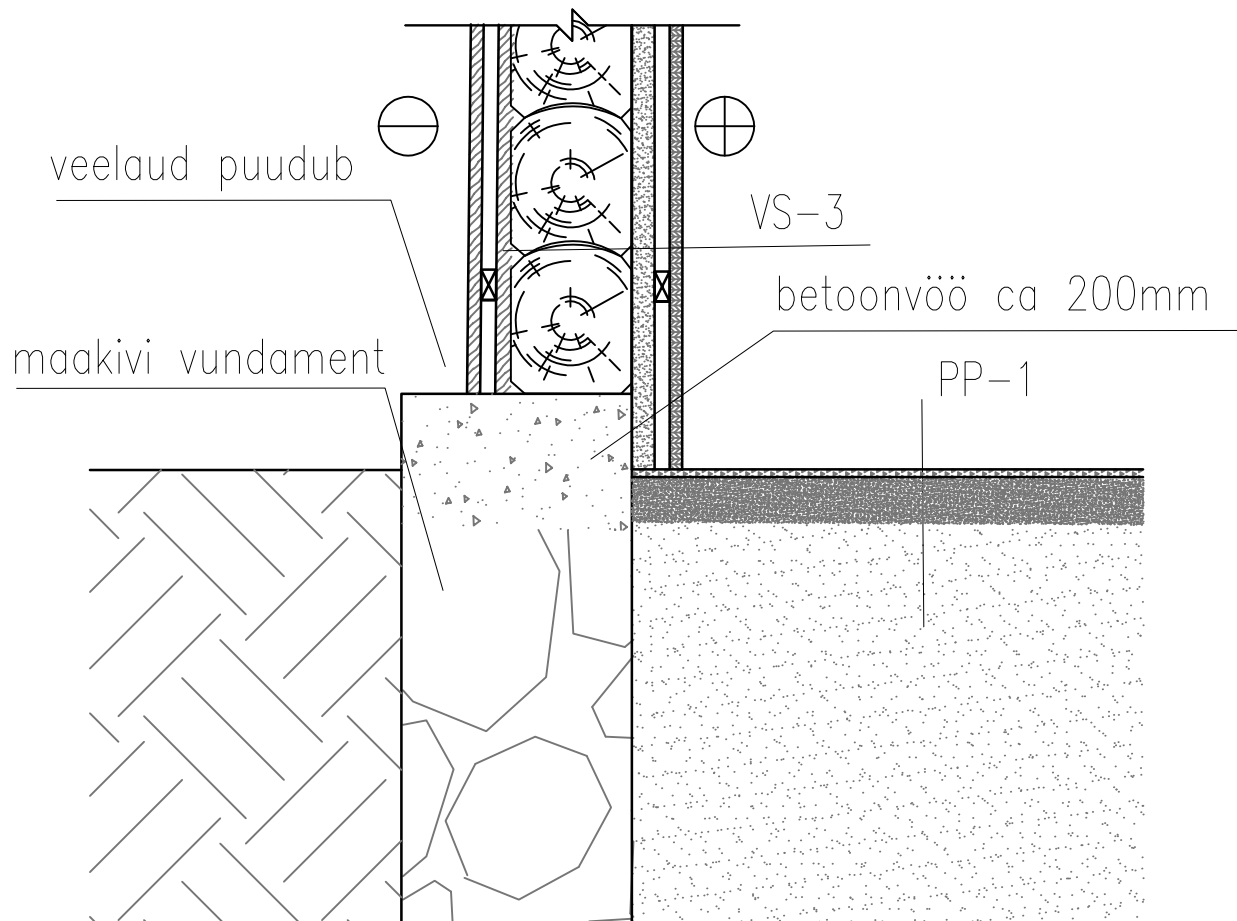
	Nimi	Allkiri	Kuupäev
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20
Juhendas	J. Tintera		17.08.20

Nimetus: TS-1 – KANDEV SISESEIN
Olemasolev olukord

TTÜ Tartu Kolledž

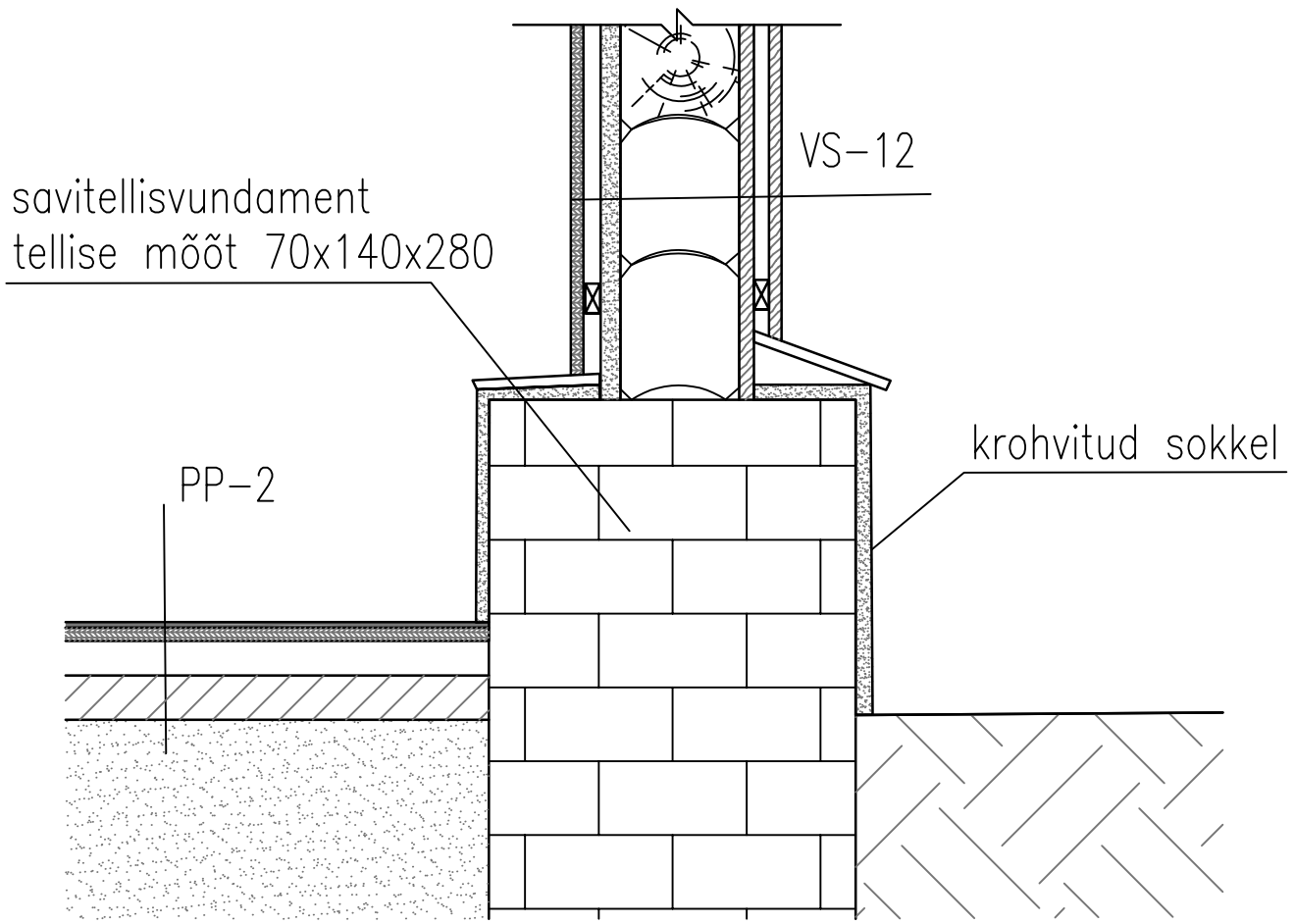
Lehti: 43	Lehti: 49	Mõõtkava: 1:10
-----------	-----------	----------------

Olemasolev olukord – VU-1 VUNDAMENT

	Tellijä: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus: VU-1 – VUNDAMENT		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	Olemasolev olukord		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20			
TTÜ Tartu Kolledž				Leht: 44	Lehti: 49	Mõõtkava: 1:10

Olemasolev olukord – VU-2 VUNDAMENT

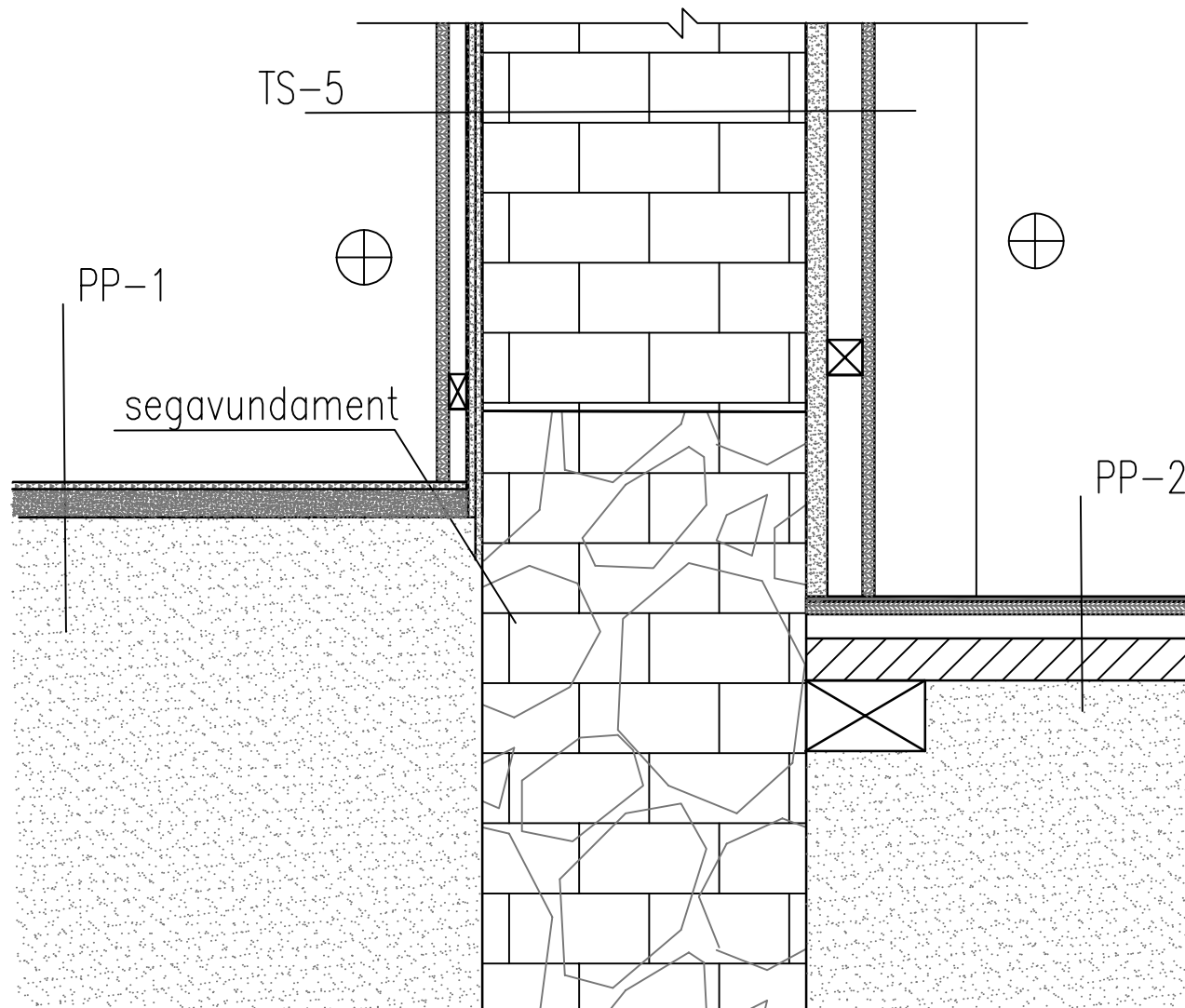

	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus: VU-2 – VUNDAMENT		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	Olemasolev olukord		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20			
TTÜ Tartu Kolledž				Leht:	Lehti:	Mõõtkava:
				45	49	1:10

PRODUCED BY AN AUTODESK STUDENT VERSION

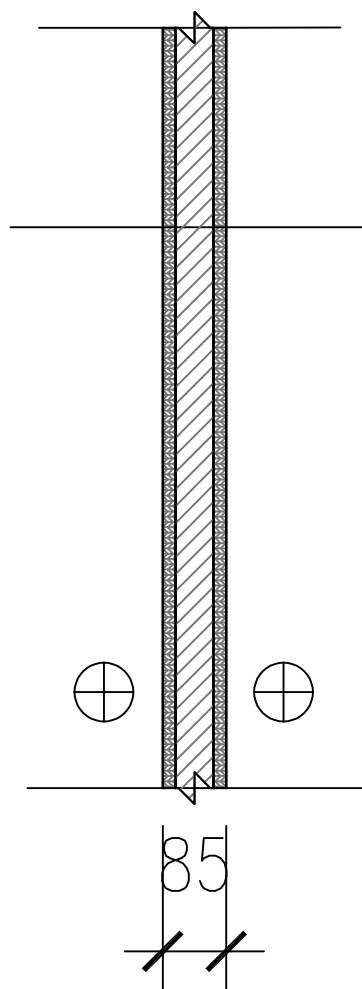
PRODUCED BY AN AUTODESK STUDENT VERSION

Olemasolev olukord – VU-3 VUNDAMENT

	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus: VU-3 – VUNDAMENT		
Koostas	P. Puhalainen		13.08.20	Olemasolev olukord		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20			
TTÜ Tartu Kolledž				Leht:	Lehti:	Mõõtkava:
				46	49	1:10

Olemasolev olukord – SS-1 KERGE SISESEIN

SS-1

Värv
Saepuru plaat 17 mm
Pruss 50x50 mm,
Saepuru plaat 17 mm
Värv

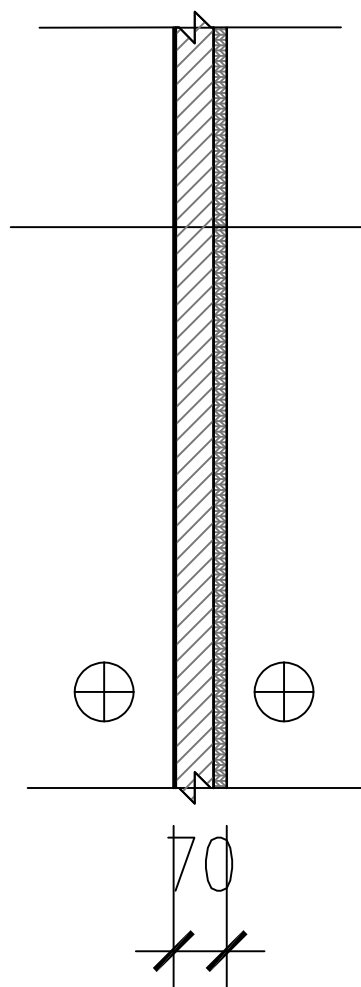
85
//

PRODUCED BY AN AUTODESK STUDENT VERSION

PRODUCED BY AN AUTODESK STUDENT VERSION

	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus: SS-1 – SISESEIN		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	Olemasolev olukord		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20			
TTÜ Tartu Kolledž				Leht: 47	Lehti: 49	Mõõtkava: 1:10

Olemasolev olukord – SS-2 KERGE SISESEIN

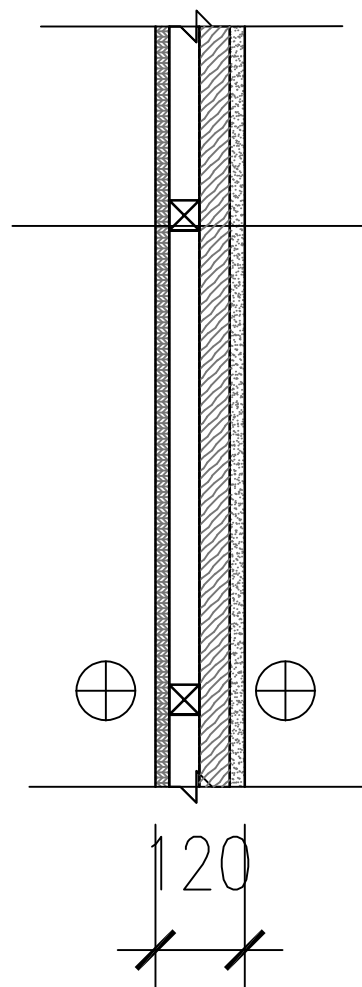

SS-2

Värv
Saepuru plaat 18 mm
Pruss 50x50 mm,
Vineerplaat 3 mm

	Tellijä: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus: SS-2 – SISESEIN Olemasolev olukord		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20			
Juhendas	J. Tintera		17.08.20	Leht: 48 Lehti: 49 Mõõtkava: 1:10		
TTÜ Tartu Kolledž						

Olemasolev olukord – SS-3 KERGE SISESEIN

SS-3

Värv
Saepuru plaat 18 mm
Pruss 50x50 mm,
Horisontaalne laudis 40 mm
Laastumatt + lubikrohv 20 mm
Looduslik värv

	Tellija: Valga vallavalitsus			Objekt: Valga Kesk tn 19 hoone		
	Nimi	Allkiri	Kuupäev	Nimetus:		
Koostas	P. Puhalainen		17.08.20	SS-3 – SISESEIN		
Juhendas	J. Tintera		17.08.20	Olemasolev olukord		
TTÜ Tartu Kolledž				Leht:	Lehti:	Mõõtkava:
				49	49	1:10